

SVENSKANS PARTIKELVERB OCH DERAS ÖVERSÄTTNING FRÅN SVENSKA TILL
FINSKA I *INNAN FROSTEN* AV HENNING MANKELL

Ila-Maaret Ojala

Raija Puustinen

Pro gradu-avhandling i svenska språket

Institutionen för språk

Jyväskylä universitet

Hösten 2008

TIIVISTELMÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Ila-Maaret Ojala, Raija Puustinen	
Otsake: Svenskans partikelverb och deras översättning från svenska till finska i <i>Innan frosten</i> av Henning Mankell	
Aine: ruotsin kieli	Pro gradu -tutkielma
Vuosi 2008	Sivumäärä: 103 + 19
<p>Tämän pro gradu -tutkielman tarkoitus on perehtyä ruotsin partikkeliverbeihin ja niiden kääntämiseen suomen kielelle. Halusimme tutkia partikkeliverbejä mahdollisimman laaja-alaisesti niiden rakenteen, merkityksen ja yleisyyden kannalta sekä selvittää, millä tavoin ne käyttäytyvät virkkeissä suhteessa muihin lauseenjäseniin. Koska partikkeliverbeistä tai niiden kääntämisestä on hyvin vähän tietoa suomenkielisissä oppimateriaaleissa, halusimme tutkia myös niiden suomentamista.</p> <p>Tämän tutkielman teoriaosuus koostuu käännteoriasta sekä partikkeliverbeihin liittyvästä kieliopista. Varsinaisen tutkimuksen materiaalina käytimme Henning Mankellin rikosromaanin <i>Innan frosten</i> sekä sen suomenkielisen käännöksen <i>Ennen routaa</i> lukuja 5, 15, 25, 35 ja 45. Olemme analyysin ensimmäisessä osassa jaotelleet partikkeliverbit niiden rakenteen ja merkityksen perusteella, tutkineet partikkeliverbien kykyä ilmaista suuntaa sekä tarkastelleet refleksiivisiä partikkeliverbejä. Myös näiden verbirakenteiden yleisyys ja eri partikkeliverbien esiintymistiheys tutkitussa materiaalissa tulee esille tässä analyysin osassa.</p> <p>Toisessa analyysiosassa keskityimme partikkeliverbien erilaisiin suomennoksiin. Olemme jaotelleet erityyppiset suomennokset ryhmiin ja tutkineet mm. sitä, onko sama partikkeliverbi aina suomennettu samalla tavalla. Lisäksi olemme tarkastelleet niitä suomenkielisiä käännöksiä, joissa on mukana suuntaa ilmaiseva partikkeli tai muu sana.</p> <p>Tutkimamme materiaalin perusteella partikkeliverbit ovat huomattavan yleisiä ruotsin kielessä. Kuitenkin on olemassa monta eri tapaa kääntää niitä suomen kielelle, ja ne luovat kääntäjälle oman haasteensa vastaavan suomenkielisen rakenteen puuttuessa. Partikkeliverbien jaottelu, rakenne ja esiintyminen lauseessa eivät ole myöskään yksiselitteisiä, vaan ne muodostavat monisyisen ja kiinnostavan ilmiön.</p>	
Avainsanat: adverb, partikelverb, preposition, översättning	
Kirjasto/Säilytyspaikka: Aallon kirjasto	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

TIIVISTELMÄ.....	2
FIGURER.....	6
1 INLEDNING.....	7
2 OM ÖVERSÄTTNING.....	9
2.1 Om översättningsvetenskap.....	9
2.2 Indelning av översättningar.....	10
2.2.1 Indelning enligt textkvalitet.....	10
2.2.2 Indelning enligt textfunktion och textområde.....	10
2.2.3 Indelning enligt översättningens syfte.....	11
2.2.4 Indelning enligt översättningsmotsvarigheternas formella exakthet.....	11
2.2.4.1 Morfemisk översättning.....	12
2.2.4.2 Fri eller flexibel översättning.....	13
2.2.5 Indelning i fulla och partiella översättningar samt indelning enligt översättningens nivå.....	13
2.3 Inriktningar inom översättningsvetenskap och -teori.....	14
2.3.1 Filologisk inriktning.....	14
2.3.2 Lingvistisk och sociolingvistisk inriktning.....	15
2.4 Centrala begrepp inom översättandet.....	18
2.4.1 Ekvivalens.....	18
2.4.2 Dynamisk ekvivalens och funktionella ekvivalensteorier.....	18
2.4.3 Översättningsmotsvarighet.....	19
2.4.4 Samstämmighet.....	20
2.4.5 Pragmatiken i översättningsteorier.....	20
2.4.6 Frivilliga översättningsbyten.....	20
2.4.6.1 Tillägg.....	21
2.4.6.2 Bortfall.....	22
2.5 Översättningsprocess och dess skeden.....	22
2.5.1 Analysskedet.....	22
2.5.2 Överföringsskedet.....	24
2.5.3 Bearbetningsskedet.....	25
2.6 Översättandets möjlighet och omöjlighet.....	25
3 OM PARTIKELVERB.....	27

3.1 Partikelverb och andra begrepp.....	27
3.2 Partikeladverbial.....	29
3.2.1 Om partikeladverbialens struktur enligt Teleman, Hellberg och Andersson.....	30
3.2.1.1 Adverb som partikeladverbial.....	30
3.2.1.2 Prepositioner som partikeladverbial	33
3.2.1.3 Prepositionsfraser som partikeladverbial.....	34
3.2.2 Placering av partikeladverbial	35
3.2.2.1 Om partikeladverbialets avvikande placering.....	35
3.2.2.2 Partikeladverbial som fundament.....	37
3.2.3 Partikeladverbialets betoning.....	37
3.3 Olika kriterier för urskiljandet av partikelverb.....	38
3.3.1 Sammanfattningsaccent.....	38
3.3.2 Placering av partiklar i förhållande till andra satsled.....	39
3.3.2.1 Relationen mellan huvud verbet och partikeln.....	39
3.3.2.2 Utbrytning av partikelverb.....	40
3.3.2.3 Objekt i förhållande till verb och partikel.....	40
3.3.2.4 Separering av verb och partikel.....	40
3.3.2.5 Reflexiva partikelverb.....	41
3.3.3 Ett morfologiskt-lexikalt kriterium.....	43
3.3.4 Förändrad transitivitet.....	43
3.3.5 Förändringar i subjekt- och objekttyp.....	44
3.3.6 Perfektivering.....	44
3.3.7 Betydelseförändringar gällande både verbet och partikeln i partikelkonstruktionen.....	46
3.4 Kategoriseringen av sammansatta verb i svenskan.....	46
3.5 Partikelverb – en ordklass eller satsfunktion?.....	48
3.6 Konklusion.....	50
4 HENNING MANKELL OCH DECKAREN <i>INNAN FROSTEN</i>	51
5 MATERIAL OCH METOD.....	54
6 PARTIKELVERB I <i>INNAN FROSTEN</i>	56
6.1 Kategoriseringen av sammansatta verb enligt Johannisson.....	56
6.1.1 Den första kategorin – verb i lös förbindelse.....	57
6.1.2 Den andra kategorin – verb i fast förbindelse	57
6.1.3 Den tredje kategorin – verb i lös och fast förbindelse.....	57

6.1.4	Problematiska fall – den fjärde kategorin	59
6.1.5	Konstruktioner med verben komma och gå.....	60
6.2.	Om partikeladverbialens struktur.....	60
6.2.1	Adverb som partikeladverbial.....	61
6.2.2	Prepositioner som partikeladverbial	65
6.2.3	Prepositionsfraser som partikeladverbial.....	67
6.3	Partikelverb med riktningsbetydelse.....	69
6.3.1	Konstruktioner bestående av ett rörelseverb och ett riktningsadverbial.....	69
6.3.2	Konstruktioner bestående av ett icke-rörelseverb och en riktningsadverbial.....	71
6.3.2.1	Partikeln anger både rörelse och riktning.....	72
6.3.2.2	Partikeln anger bara resultat.....	73
6.4	Reflexiva partikelverb.....	75
6.5	Statistik om partikelverbens förekomster.....	76
7	ÖVERSÄTTNINGAR AV PARTIKELVERB TILL FINSKA I <i>ENNEN ROUTAA</i>	82
7.1	Kategorisering av de finska översättningsmotsvarigheterna till svenskans partikelverb	82
7.1.1	Verb som översättningsmotsvarigheter	82
7.1.2	Substantiv som översättningsmotsvarigheter.....	83
7.1.3	Verb tillsammans med ett substantiv som översättningsmotsvarigheter.....	84
7.1.4	Satsförkortningar som översättningsmotsvarigheter.....	85
7.1.5	De övriga fallen.....	86
7.1.6	Kategorisering av de finska översättningsmotsvarigheterna till svenskans partikelverb statistiskt sedd.....	86
7.2	Riktningspartiklar i den finska översättningen.....	87
7.2.1	Verbets bestämningar.....	88
7.2.1.1	Partiklar.....	88
7.2.1.2	Substantiv.....	91
7.2.1.3	Pronomina.....	92
7.2.2	Några intressanta fall.....	93
7.2.3	Finska verb med riktningsbetydelse.....	96
7.2.4	Övriga finska riktningskonstruktioner.....	97
8	SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION.....	99
	LITTERATUR.....	101
	BILAGOR	104

FIGURER

Figur 1 Adverb och deras förekomster (n = 188)

Figur 2 Prepositioner och deras förekomster (n = 124)

Figur 3 Olika partikeladverbialens proportioner

Figur 4 Antalet förekomster av partikelverb uppdelade i Johannissons grupper samt vår egen kategori, grupp 4 (n = 435)

Figur 5 Antalet olika partikelverb i Johannissons grupper samt grupp 4 (n = 274)

Figur 6 Antalet en/flera förekomster av olika partikelverb i Johannissons grupper samt grupp 4 (n = 274)

Figur 7 Antalet en/flera förekomster av alla förekomster av partikelverb i Johannissons grupper samt grupp 4 (n = 435)

Figur 8 Antalet olika många förekomster av partikelverben (n = 435)

Figur 9 Antalet förekomster av olika typer av finska översättningar till svenskans partikelverb (n = 435)

1 INLEDNING

I den här pro gradu-avhandlingen ska vi behandla svenskans partikelverb och deras översättning till finska. Även om partikelverb är ett särskilt fenomen i det svenska språket, behandlas de väldigt sällan i de finskspråkiga grammatikböckerna. Efter att ha litet grann bekantat oss med den här strukturen i universitetet, har vi blivit intresserade av ämnet. Därför har vi valt svenskans partikelverb som ämne i vår pro gradu-avhandling. Eftersom det inte finns några partikelverb i finskan, ville vi vidare ta reda på vilka möjligheter det finns att översätta dessa konstruktioner till finska. Vi har valt Mankells deckare *Innan frosten* och dess översättning som undersökningsmaterial.

Det finns gott om material beträffande svenskans partikelverb i olika tidskrifter och svenskspråkiga läroböcker. Trots detta har vi inte hittat något större verk som grundligt skulle behandla detta fenomen och ännu mindre dess översättning till andra språk. Ändå finns det några väldigt detaljerade studier där partikelverb betraktas ur en kortfattad synvinkel, vilket är litet överraskande. När det gäller översättningsteori finns det däremot en massa omfattande verk t.ex. av Huhtala (1995), Ingo (1990) och Sorvali (1983, 1991) som vi har använt som bas i teoridelen av denna avhandling.

Det som gör partikelverben speciellt intressanta är att betydelsen hos ett verb helt kan förändras när det kombineras med ett partikeladverbial. Vidare är det nödvändigt att känna till det här fenomenet för att ordentligt kunna förstå det skrivna eller talade svenska språket eftersom partikelverben i alla fall hör till svenskan. På grund av detta är syftet med denna avhandling att studera och beskriva de svenska partikelverbens struktur, förekomster och frekvens samt deras översättning till finska.

Våra hypoteser har varit i början av undersökningen att partikelverb är ett fenomen som tämligen lätt kan begränsas och förklaras såsom de flesta delarna av svenskans grammatik. På basis av våra tidigare kunskaper antog vi även att strukturen skulle vara relativt entydig. Vi utgick från att det bara skulle finnas några olika partikelverb som skulle förekomma flera gånger i materialet.

När det gäller översättning av partikelverb har vi haft som hypoteser att det inte finns bara ett

sätt att översätta dessa konstruktioner men att ett och samma partikelverb däremot alltid skulle översättas på samma sätt och att även om det finns flera möjligheter att översätta partikelkonstruktioner så skulle översättningen i alla fall alltid innehålla ett verb. Den första hypotesen baserar sig på det faktumet att det i finskan inte finns en motsvarande konstruktion. Den andra hypotesen beror på att vi utgår från att eftersom de svenska partikelverben har en bestämd betydelse, används de alltid i likadana kontexter. Översättningar av ett och samma partikelverb ska vidare alltid vara likadana på grund av kontexten. Den sista hypotesen har vi formulerat på grund av det antagandet att partikelverben alltid tar predikatets plats i ordföljdsschemat.

Vi börjar vår pro gradu-avhandling med att presentera översättningsteori där vi har inkluderat hur översättningarna kan indelas, hurdana inriktningar det finns inom översättningsvetenskap, av vilka skeden översättandet består och vilka de viktigaste begreppen är. I kapitel 3 redogör vi för partikelverbens struktur, kategorisering och urskiljande. Därefter berättar vi om det material som analyseras i vår avhandling. Den första delen av analysen består av kategorisering av partikelverb, partikeladverbialens struktur, partikelverbens förmåga att uttrycka riktning eller resultat, beskrivning av reflexiva partikelkonstruktioner och partikelverbens frekvenser. I den andra delen av analysen behandlar vi de olika möjligheterna att översätta partikelverben till finska och de finska riktningsuttrycken i jämförelse med de motsvarande svenska riktningsadverbialen. Till sist har vi presenterat de viktigaste slutsatserna som resultat av den här undersökningsprocessen.

2 OM ÖVERSÄTTNING

Översättning är ett lika gammalt begrepp som språk. Alltsedan man har haft språk har man haft ett behov av att översätta. För att kunna granska översättandet och översättningarna närmare behöver man först ha en uppfattning om de centrala begreppen. Med andra ord måste man bland annat ta reda på vad översättningsvetenskapen omfattar, vad en översättning är för någonting och hur översättningar kan klassificeras.

2.1 Om översättningsvetenskap

Översättningsvetenskap hör till den *kontrastiva deskriptiva språkforskningen*. Ytterligare kan man indela översättningsvetenskapen i *rent teoretisk översättningsteori* och *översättningsforskning*. (Ingo 1991, 12.) Enligt Sorvali (1983, 9–10) innebär de kontrastiva studierna att man först analyserar språk A som sedan återges på språk B, som senare också analyseras. Språk A och språk B kan vara mycket lika eller de kan vara olika. Sorvali (1983, 9–10) förklarar vidare att översättningsvetenskapen består av *utforskningen av översättningar* och av *översättningsteorier*, vars uppgift i sin tur är att redogöra för det som är aktuellt eller relevant vid återgivningen av språk A till språk B. Översättningsvetenskapen kan vidare sägas bestå av det vetenskapliga studiet av *översättning*, *översättande* och *översättare*. De översättningar som kan studeras inom översättningsvetenskapen kan antingen vara skriftliga eller muntliga, vilket betyder att också *tolkning* och *tolk* kan anses höra till översättningsvetenskapens område. (Sorvali 1991, 63–64.)

Koller (1983, 97) har skilt mellan åtta forskningsgrenar inom översättningsvetenskapen. Först har forskningen nämnts som *översättningsteori* som har som uppgift att undersöka själva översättningsprocessen med de förutsättningar och delfaktorer som den förutsätter samt att beskriva översättningens arbetsgång. Den andra forskningsgrenen innebär *en språkparsbunden lingvistisk översättningsvetenskap* som betyder att man jämför motsvarighetsförhållanden mellan språkens syntax, semantik och stil och på så sätt hittar möjliga översättningssvårigheter mellan de två språken. Den tredje grenen är *en textbunden översättningsvetenskap* som analyserar särdrag hos käll- och målspråk. *Den vetenskapliga översättningskritiken* bildar den fjärde forskningsgrenen. Efter den kommer *den tillämpade*

översättningsvetenskapen som skapar sådana hjälpmedel som ordböcker. Den sjätte forskningsgrenen är *översättningsvetenskapens teorihistoria* och den sjunde är *översättnings- och receptionshistorian* som innehåller den historiska utvecklingen inom översättningsvetenskapen. Som sist har Koller (1983, 101) nämnt *översättandets didaktik* som försöker främja översättarens utbildning och förbättra undervisningsmaterial. (Koller 1983, 97–101.)

2.2 Indelning av översättningar

Om man tittar närmare på enskilda översättningar, kan man konstatera att översättningarna kan indelas i olika kategorier på många olika sätt enligt olika principer (Huhtala 1995, 29). Ingo (1991, 32–79) redogör för sex olika indelningar som ska presenteras nedan.

2.2.1 Indelning enligt textkvalitet

Enligt Savory (1968, 18–24) kan översättningarna för det första indelas i kategorier med hänsyn till *textkvalitet*. Detta betyder att man kan granska översättning av enskilda ord, fraser och satser, olika slags informativa anvisningar eller reklamer, underhållningslitteratur och saktexter av allmän karaktär, fackspråkstexter, konstlitteratur och diktspråk eller översättning av taltexter (Ingo 30–51, Savory 1968, 20–24).

2.2.2 Indelning enligt textfunktion och textområde

För det andra kan översättningarna indelas enligt *textfunktion* och *textområde*. Den här indelningen jämför stilarterna och textsorterna kontrastivt och är därför av stort nytta till översättaren. På detta sätt kan översättaren lätt märka skillnader i särdrag och bruksnormer som är typiska för de olika stilarterna och textsorterna i de vissa översättningspråken. Sådan här kännedom är viktig för att översättningen skall kunna fungera pragmatiskt. Bühler (1982,

28) presenterar indelningen av språkets huvudfunktioner. Enligt denna indelning kan språket delas in i *den informativa, expressiva och imperativa funktionen*. Den expressiva funktionen, som är den textfunktion som intresset ligger på i den här avhandlingen, består vidare av *epik*, där man kan placera epos, roman och novell, samt *lyrik* och *dramatik*. (Bühler 1982, 28, Ingo 1991, 52–54.)

2.2.3 Indelning enligt översättningens syfte

För det tredje kan indelningen göras på grund av översättningens syfte. Översättningen kan vara *pragmatisk*, vilket betyder att översättning av ett budskap från källspråk till målspråk är så entydig och effektiv som möjligt och att formen inte är viktig. Däremot i *estetisk-poetiska översättningar* är språkformen viktig. Konstlitteratur och diktspråk hör till den här kategorin. Med *etnografisk översättning* menar man att de som läser originalverket har en annorlunda kulturbakgrund än de som läser översättningen och därför anpassas språkformen till läsare. *Lingvistisk och didaktisk översättning* innebär för sin del att huvudvikten ligger på språkets struktur och grammatik. Sådana översättningar är till exempel morfem-för-morfem- och ord-för-ordöversättningar samt översättningar som används i språkinläring och undervisning. Den didaktiska översättningen kan vidare indelas i översättning som *språkundervisningsmetod* och översättning som *språkfärdighetstest*. (Ingo 1991, 55–61.)

2.2.4 Indelning enligt översättningsmotsvarigheternas formella exakthet

För det fjärde nämner Ingo (1991, 64–65) den typ av indelningen där översättningsmotsvarigheter jämförs på grund av deras *formella exakthet*. Det kan göras på så sätt att man jämför de betydelsebärande enheter som översättaren måste hitta översättningsmotsvarigheterna till. Enheterna är inte syntaktiskt likvärdiga utan bildar en inbördes *hierarki* eller *rangordning*. En enhet av högre rang, t.ex. en mening, ett avsnitt eller en texthelhet, består av flera enheter av lägre rang, t.ex. morfem, ord, fraser eller satser. Catford (1980, 6, 8, 24) har givit de här nivåerna benämningen *översättningsranger*.

Om översättningsmotsvarigheterna och originalspråkets enheter representerar samma rang kallas översättningen *rangbunden*. En rangbunden översättning kan i praktiken innehålla motsvarighetsförhållandena morfem-morfem, ord-ord och fras-fras, m.a.o. motsvarigheterna mellan enheter av en lägre rang. Om översättningsmotsvarigheterna och originalspråkets enheter däremot representerar olika ranger kallas översättningen *obunden* eller *fri*. De följande motsvarighetsförhållandena är typiska för en obunden översättning: morfem-ord, ord-fras, fras-sats, fras-ord och sats-ord. När resultatet inte får bli lidande, sker det bara sällan att en översättning kan hållas rangbunden. (Ingo 1991, 64–65.)

Enligt Ingo (1991, 65–71) innehåller den föregående typen av indelningen, indelning enligt översättningsmotsvarigheternas formella exakthet, ytterligare sex olika slags översättningar som är *ortografisk och ljudenlig översättning*, *morfemisk översättning*, *fri eller flexibel översättning*, *parafrastisk översättning*, *omarbetande översättning* samt *sammanfattande översättning*. Av de här översättningstyperna ska den andra och den tredje beskrivas mer detaljerat nedan eftersom de har med översättandet av partikelverb att göra.

2.2.4.1 Morfemisk översättning

För att kunna redogöra för morfemisk översättning måste man först veta vad ett morfem är för någonting. *Ett morfem* är språkets minsta självständiga betydelsebärande enhet. Det kan vara antingen bundet eller fritt. (Karlsson 2003, 89, 100.) Om fria morfem motsvaras av fria morfem och bundna av bundna i en översättning, är den så exakt som den kan vara. Exempel på mindre exakta översättningar är sådana där fria och bundna morfem motsvaras av varandra men ord- eller morfemföljden är avvikande, och sådana där bundna morfem motsvaras av fria morfem och även följen är avvikande. (Ingo 1991, 66.)

Ingo (1991, 67) beskriver vidare att *en ord-för-ord översättning* kan sägas närmast vara rangbunden på ordnivå. Ett typiskt drag i sådana här översättningar är att målspråkets grammatik inte tillämpas i översättningen. Målspråkets grammatiska struktur iaktas däremot i *bokstavliga* eller *ordagranna översättningar*, som härstammar från ord-för-ordöversättningar. Då blir den producerade texten grammatikaliskt korrekt. I en sådan här översättning, där utgångspunkten är de enskilda orden och morfemen, kan originaltextens bildliga betydelser

däremot inte återges. (Ingo 1991, 67.)

2.2.4.2 Fri eller flexibel översättning

Om man sedan tar en närmare titt på *fri eller flexibel översättning* kan man konstatera att man kan känna till en sådan här översättning genom att lägga märke till rangordningens högre nivåer. En fri eller flexibel översättning söker efter motsvarigheter t.ex. till fras-, sats- eller meningsnivå. M.a.o. anpassas den till målspråket. En fri översättning är inte så textbunden utan den kan söka efter motsvarigheter till en nivå där t.ex. bildliga uttryck får en adekvat form på målspråket. Ingo (1991, 68) poängterar att termen *fri översättning* ofta används mycket vitt, varför termen har fått en något negativistisk prägel. Därför är termen *flexibel översättning* mera rekommendabel än termen *fri översättning* om en god översättning som endast vid behov frångår morfem- och ordnivåer vid sökandet efter motsvarigheter (Ingo 1991, 68).

Om översättningens formella exakthet ökar risk för att översättningens betydelse blir oklar eller om översättningen blir grammatikaliskt, stilistiskt, semantiskt eller pragmatiskt otillfredsställande, vilket betyder att det finns risk för negativ främmande påverkan, bör det ske rangskiften. Översättaren borde behärska både källspråket och målspråket så bra att han kan undvika t.ex. interferens. Som en sammanfattning kan man säga att en fri eller flexibel översättning representerar det som vanligt avses med en översättning. Om man tar hänsyn till språkens olika strukturer och bruksnormer kan man säga att den representerar också den grad av exakthet hos översättningsmotsvarigheterna som är möjlig att uppnå. (Ingo 1991, 68–69.)

2.2.5 Indelning i fulla och partiella översättningar samt indelning enligt översättningens nivå

De två sista slags indelningarna av översättningar som Ingo (1991, 72, 78–79) har nämnt är *full och partiell översättning* samt *nivåöversättning*. Med *full översättning* menar man att originaltexten översätts i sin helhet. Om originalet översätts bara delvis så att några delar av texten förblir oöversatta som citatlån i översättningen, är det fråga om *partiell översättning*.

(Ingo 1991, 72.) *Nivåöversättning* innebär fonologisk och grafemisk översättning, translitteratur och transkription samt grammatikalisk och lexikal översättning, och den kan vara *total* på det viset att översättandet sker på alla språkliga plan eller *begränsad* så att översättandet tar plats bara på ett språkligt plan (Ingo 1991, 78–79).

2.3 Inriktningar inom översättningsvetenskap och -teori

Två viktiga inriktningar inom översättningsvetenskap är den filologiska och den lingvistiska inriktningen. Ursprungligen på 1800-talet betydde termen *filologi* forskning av gamla texter och deras kulturella bakgrunder, men på 1900-talet blev termen så småningom nästan en synonym till termen *lingvistik* även om dessa termer hade tidigare använts som motsatser. Nuförtiden hänvisar termen *lingvistik* till vetenskaplig forskning av naturliga språk ur den språkvetenskapliga synvinkeln och termen *filologi* kan i dess vidaste bemärkelse användas som synonym till *språkvetenskapen*. Den grundläggande skillnaden mellan lingvistiken och filologin kan ändå fortfarande sägas vara att man inom lingvistiken forskar i det moderna talade språkets system och kartläggningen av dess särdrag, när man däremot inom filologin undersöker textmaterial, dess ursprung och skribent. (Karlsson 2003, 31, 34.)

2.3.1 Filologisk inriktning

Den filologiska inriktningen i dess moderna form består av filologiska översättningar och översättningsteorier där huvudvikten ligger i vissa *texttyper*, mestadels i sådana med litterär kvalitet (Sorvali 1983, 30). Det är fråga om sådana texttyper som informativa meddelanden, adekvata översättningar, skönlitteratur, facklitteratur, vetenskapliga texter och tekniska texter, och om att man översätter de här olika texttyperna med hjälp av olika principer. När man översätter *informativa meddelanden* kan översättningen göras perfekt och läsaren reagerar på meddelanden på samma sätt oberoende av nationaliteten. *Adekvata översättningar* är avsedda för gemene läsare som inte behärskar källspråket, och därför behöver översättaren inte bry sig om de enskilda orden och uttrycken. *Översättning av skönlitteratur* innehåller översättningar från prosa till prosa, översättningar från vers till vers samt översättningar från vers till prosa.

Översättningar av de sista slags texttyper som var *facklitteratur, vetenskapliga texter* och *tekniska texter* är sådana där innehållet, inte formen, är viktigast. (Huhtala 1995, 28, Sorvali 1983, 31–32.)

Enligt den filologiska inriktningen är översättningsarbetet väldigt krävande. Översättaren måste förstå vad originalförfattaren säger och menar, men han måste dessutom lägga märke till hur originalförfattaren uttrycker sig. Genom att ta hänsyn till alla de ovannämnda omständigheterna kan översättaren hitta de närmaste föreliggande översättningsmotsvarigheterna. Översättaren behöver vidare lingvistisk kännedom, litterär kapacitet, förståelse för originalförfattarens känslor och tillräckligt med sakkunskaper eftersom översättaren måste veta vad det är han skriver om och inte bara repetera vad originalförfattaren har skrivit på ett annat språk. (Huhtala 1995, 26–27, Sorvali 1983, 32.)

Om översättarens roll betraktas vidare från den filologiska inriktningens synpunkt, kan man säga att begreppet *autonomin vid översättning* beskriver bra den här rollen. Sorvali (1983, 34) förklarar att *autonomin vid översättning* betyder att översättaren har makt att producera resultat och skapa sådana situationer som inte skulle ha uppstått utan översättningen och att genom en översättning kan man få en uppfattning accepterad. Allt det här gör översättarens arbete mycket krävande och ansvarsfullt.

Enligt den filologiska inriktningen varierar översättningens syfte väldigt mycket beroende på vem översättningen är avsedd för. Möjliga läsargrupper är läsare som är intresserade av litteratur men som inte behärskar originalspråket, studerande som studerar originalspråket delvis genom att läsa översättningar, läsare som tidigare har kunnat originalspråket men har senare glömt det samt forskare som kan både originalspråket och målspråket. (Sorvali 1983, 33.)

2.3.2 Lingvistisk och sociolingvistisk inriktning

Den andra av de största inriktningarna inom översättningsvetenskap och -teori är *lingvistisk inriktning*. Inom den här inriktningen riktas intresset till strukturella skillnader mellan originalspråket och målspråket när det gäller översättandet, och därför är

översättningsmotsvarigheterna till originalets form och innehåll i fokus. Anhängare av den lingvistiska inriktningen påstår att översättningsvetenskapen och -teorin är *lingvistiska discipliner*. I alla fall kan den moderna översättningsvetenskapen och -teorin sägas vara lingvistiskt inriktade. (Sorvali 1983, 36.)

Av Catfords (1980, 1) *lingvistiska översättningsteori* framgår att översättandet bygger på *allmän lingvistisk teori* eftersom det angår språk. Om man sedan tar en närmare titt på *den allmänna lingvistik* kan man konstatera att översättningen är en språklig operation där språket är *form* och inte *substans*. Om den här uppfattningen förklaras vidare betyder det att de interna nivåerna *fonologi* och *grafonomi* är nivåer för *medieformen* och *grammatik* och *lexikon* bildar de formella nivåerna. *Mediesubstansen* bildas däremot av *ljudsubstans* när det är fråga om det talade mediet, samt *grafisk substans* när man talar om det skrivna mediet. *Kontexten* betyder relationen mellan grammatiken och lexikonet samt *situationssubstansen*. Allt det här betyder att mediet är till en viss grad autonomt och skiljbart från grammatik och lexikon på det sättet att man kan representera grammatiken och lexikonet av ett språk i ett annat språks medium. Det här gör också fonologisk och grafonomisk översättning möjlig. (Catford 1980, 1–5, Sorvali 1983, 37–39.)

Om man fortsätter till olika typer av översättningar bygger den lingvistiska översättningsteorin på en viss typ av relation mellan språk. Översättningen sägs alltid vara *enkelriktad*, vilket betyder att översättningen alltid sker i en riktning från originalspråket till målspråket. Catfords definition (1980, 20) är att man ersätter ett textmaterial på ett språk (SL = source language) med ett textmaterial på ett annat språk (TL = target language). *Textmaterialet* betyder här inte texter som helheter. Till den lingvistiska inriktningen hör också indelningen av översättningstyper till *fulla eller partiella* samt *totala eller begränsade översättningar* och *översättningar enligt översättningsranger*. (Catford 1980, 21–23, 24, Sorvali 1983, 39–43.)

Den lingvistiska inriktningen innebär att den formella motsvarigheten mellan originalet och översättningen är *approximativ*, vilket betyder att den formella motsvarigheten är sällsynt och man ofta möter avvikelser från den formella motsvarigheten i översättning från originalspråket till målspråket. Det här beror delvis på att betydelsen kan sägas höra till språket så att t.ex. en rysk text har en rysk betydelse men en engelsk text har en engelsk

betydelse. Allt det här förorsakar att olika slags byten är vanliga i översättningar. (Sorvali 1983, 43–46.)

Det finns två huvudgrupper inom översättningsbyten, *nivåbyten* och *kategoribyten*. *Nivåbyten* betyder att en källspråksenhet på en lingvistisk nivå har en målspråksöversättningsekvivalens på en annan lingvistisk nivå. Nivåbyten är möjliga endast från grammatik till lexikon och omvänt. *Kategoribyten* är i sin tur avvikelser från den formella motsvarigheten i översättningen. Det betyder att källspråks- och målspråksekvivalenser kan sättas upp på vilken nivå som helst och bytas både uppåt och neråt på skalan. (Huhtala 1995, 40, Sorvali 1983, 44–46.)

Kategoribyten kan ytterligare delas in i *strukturbyten*, *klassbyten*, *enhetsbyten* och *intrasystembyten*. *Strukturbytena* är vanligast och de sker vid fonologisk och grafonomisk översättning samt vid total översättning. *Klassbyten* sker när en källspråksenhet motsvaras av en målspråksenhet som är medlem av en annan klass än källspråksenheten. *Enhetsbyten* kan i sin tur egentligen sägas vara rangbyten där översättningsekvivalensen till en enhet på en rang i källspråket är en enhet på en annan rang i målspråket. Den sista kategorin, *intrasystembyten*, betyder att byten sker internt inom ett system. (Huhtala 1995, 40–43, Sorvali 1983, 44–46.) Huhtala (1995, 43–44) har delat in kategoribyten vidare till *tempusbyten* där översättaren är tvungen att använda en annan tempusform än den i originalet.

Alla de saker nämnda ovan i 2.3.2 hör till den lingvistiska inriktningen som är en slags överkategori till *den sociolingvistiska inriktningen*. Termen *sociolingvistik* betyder betraktandet av språk ur en funktionell synvinkel. Den sociolingvistiska inriktningen ska inte redogöras för i detalj här, men den innebär i sina huvuddrag att översättningen är en del av den aktuella kommunikationsprocessen då man måste beakta mottagarens respons och reaktioner när man översätter. Vissa tycker att den här inriktningen bildar den tredje huvudkategorin inom översättningens inriktningar, men vanligtvis ses den som en utvidgning av den lingvistiska inriktningen. (Sorvali 1983, 50–51.)

2.4 Centrala begrepp inom översättandet

2.4.1 Ekvivalens

Begreppet *ekvivalens* används ofta i litteraturen för att karakterisera översättningsprocessen. Ekvivalenta konstruktioner har identiska djupstrukturer även om de till ytstrukturer är klart olika. Meningarna kan vara av fyra typer: ekvivalenta och formellt lika, ekvivalenta och formellt olika, icke-ekvivalenta men formellt lika eller icke-ekvivalenta men formellt olika. Ekvivalensen hänvisar till djupstrukturen och formen till ytstrukturen. Enligt Nida och Taber (1982, 12–14) är översättningens syfte att reproducera på målspråket den närmaste naturliga ekvivalensen till källspråket, för det första med hänsyn till betydelse, för det andra med hänsyn till stil. Så blir den kontextuella överensstämmelsen viktigare än ordöverensstämmelsen och alltså dynamisk ekvivalens viktigare än formell motsvarighet. (Nida & Taber 1982, 12–14, Sorvali 1983, 61–64.) I den formella ekvivalensen grundar sig översättningens och källtextens motsvarighet på en så stor språklig motsvarighet som möjligt (Vehmas-Lehto 1999, 90).

2.4.2 Dynamisk ekvivalens och funktionella ekvivalensteorier

Grundidén med *dynamisk ekvivalens* är att man inte mäter översättningens värde bara på basis av översättningens och originaltextens förhållande utan tar hänsyn till *de språkexterna faktorerna*. Enligt Nida och Taber (1982, 22–24) är sådana faktorer mottagarens reaktioner. Om reaktioner hos översättningens mottagare motsvarar reaktioner hos källtextens mottagare, är översättningen originaltextens ekvivalent. Till den dynamiska ekvivalensuppfattningen hör utan vidare att naturligt målspråk används i översättningen. Annars kan man inte tänka sig att de som läser översättningen skulle kunna reagera på den på samma sätt som de som läser originaltexten. När översättaren väljer den närmaste naturliga översättningen låter den inte som en översättning. (Vehmas-Lehto 1999, 56.)

Det är kännetecknande för den dynamiska ekvivalensuppfattningen att översättaren ibland kan avvika både från källtextens form och dess betydelse. På det viset kommer texten närmare

mottagarens kultur. Principen i den dynamiska ekvivalensen är att man strävar efter så lika reaktioner som möjligt hos läsaren av källmaterialet och läsaren av det översatta materialet (Vehmas-Lehto 1999, 56–58).

Funktionella ekvivalensteorier ligger mycket nära Nidas dynamiska ekvivalensteori. Båda teorierna är kommunikativa. Den funktionella ekvivalensteorin har bara en annorlunda betoning i jämförelse med den dynamiska ekvivalensteorin. I den funktionella teorin talar man om översättningens och källtextens *funktion* eller *funktioner*. Det varierar dock vad man menar med en funktion. (Vehmas-Lehto 1999, 70.) Med funktion kan menas syfte, mening eller bruksändamål. Den kan vara antingen hela textens syfte eller bara en enhets syfte i en text. Den kan också vara antingen källtextens eller översättningens syfte. (Vehmas-Lehto 1999, 114.) Den funktionella ekvivalensen betyder alltså att källtextens och översättningens funktioner är likadana eller åtminstone nära varandra. (Vehmas-Lehto 1999, 70.)

2.4.3 Översättningsmotsvarighet

Översättandets huvudsyfte är att finna riktiga och ändamålsenliga översättningsmotsvarigheter till originaltexten. Därför hör motsvarighetsförhållanden till de centrala frågor som översättningsvetenskaperna behandlar. (Ingo 1991, 81.) Enligt Nida och Taber (1982, 4–5) har begreppet *ekvivalens* i allmänhet använts för att syfta på det semantiskt mest exakta motsvarighetsförhållandet. På svenska har man använt både termen *ekvivalens* och *översättningsmotsvarighet*. Översättningsmotsvarighet syftar på ett ord eller ett uttryck som fungerar som motsvarighet, inte på själva motsvarighetsförhållandet såsom termen *ekvivalens*. Med översättningsmotsvarighet avses ett ord eller ett uttryck på målspråket som kan användas i en viss text som motsvarighet till ett ord eller ett uttryck på originalspråket. Termen *översättningsmotsvarighet* är alltså inte bara benämning på en god motsvarighet. Det finns olika slags översättningsmotsvarigheter: goda, medelmåttiga, dåliga och till och med felaktiga översättningsmotsvarigheter. (Ingo 1991, 82.)

Ibland saknas helt lexikonmotsvarighet i det ena språkets ordförråd. Med termen *lexikonmotsvarighet* avses ordboksmotsvarigheten. Man kan kalla denna företeelse *nollekvivalens*. En sådan här lexikal lucka kan i allmänhet fyllas på omvägar genom att

använda förklarande uttryck. Om luckan beror på att själva företeelsen är okänd i målspråket, är det vanligt att hålla sig till *citatlån*, dvs. till att man tar in originalspråkets ord i översättningen. (Ingo 1991, 83, 86.)

2.4.4 Samstämmighet

Med *samstämmighet* menas ett slags index som å ena sidan redogör för förhållandet mellan original och översättningar, å andra sidan för förhållandet översättningarna sinsemellan. Om ett uttryck har återgivits med samma motsvarighet i de olika översättningarna kallas översättningarna samstämmiga. Med samstämmigheten kan man få ut sannolikheten för ekvivalenta översättningar, m.a.o. graden för ekvivalens. (Sorvali 1983, 73–75.)

2.4.5 Pragmatiken i översättningsteorier

Pragmatiken är starkt förknippad med översättningsteorier. *Pragmatiska översättningssvårigheter* är knepiga. De innehåller situationsfaktorer, speciellt hur man kan ta hänsyn till översättningens mottagare och kulturella problem. De ändringar som man kan göra för att lösa pragmatiska problem kallas för *pragmatiska adaptationer* eller *pragmatiska ändringar*. Med de här ändringarna menas att sådana delar av källtexten som inte naturligt kan användas i målspråket, bearbetas så att de blir lämpliga i den nya kultur- och språkmiljön. De pragmatiska adaptationerna är en naturlig del av översättandet. De är gemensamma för alla kommunikativa översättningsteorier. De pragmatiska adaptationerna kan vara tillägg, utelämnningar, kompensationer eller ändringar i ordningsföljd. (Vehmas-Lehto 1999, 99–100.)

2.4.6 Frivilliga översättningsbyten

Ibland gör översättaren förändringar när han översätter material från ett språk till ett annat. De här förändringarna kallas för *översättningsbyten*. Ett *obligatoriskt översättningsbyte* beror på

de strukturella olikheter som finns mellan källspråket och målspråket. *Ett frivilligt översättningsbyte* däremot är ett resultat av andra orsaker. (Huhtala 1995, 39–40.) Här ska endast de frivilliga översättningsbytena presenteras närmare eftersom det inte i vårt undersökningsmaterial är fråga om strukturella skillnader utan brist på direkta översättningsmotsvarigheterna. När det gäller svenskans partikelverb finns det nämligen inget motsvarande fenomen i det finska språket. Vi tar här upp endast de frivilliga översättningsbytena som grundar sig på att ett element saknar direkt motsvarighet i originaltexten eller i översättningen. Vi beaktar alltså inte sådana frivilliga översättningsbyten som har ett element i originalet som har en motsvarighet i översättningen som grund eftersom det inte är fallet med beaktande av vårt undersökningsmaterial.

2.4.6.1 Tillägg

Ett tillägg är en benämning på en förändring som beror på att det i översättningen finns sådant material som inte har en direkt motsvarighet i originalet. Tilläggen kan representera alla de olika grammatiska enheterna, t.ex. ord, fras, morfem eller sats. I princip kan resultatet av ett tillägg vara betydelseförändringar. Det kan också hända att det tillagda elementets information finns någon annanstans i originaltexten. (Huhtala 1995, 44–45.)

Ingo (1991, 254–255) tar upp att orsakerna för tillägg och bortfall ofta är pragmatiska vilket betyder att förändringarna är nödvändiga på grund av originaltextens och översättningens avvikande språkliga och kulturella miljöer eller andra omständigheter som har att göra med översättningssituationen. När skillnaderna inte behövs förklaras med hjälp av pragmatiken utan det gäller att överföra ett identiskt semantiskt innehåll till målspråket, finns det två huvudtyper av tillägg. Det är fråga om *ett semantiskt tillägg* när man lägger till väsentliga nya betydelsekomponenter i översättningen. Den andra huvudtypen av de här tilläggen är *explicitgörande tillägg* där man tillskjuter ord men ingen ny information. Detta betyder att översättaren i översättningen vill uttrycka något klart, m.a.o. explicit uttrycka sådana betydelseelement som i originaltexten bara har varit med implicit i kontexten. (Ingo 1991, 255.)

2.4.6.2 Bortfall

Bortfall är en benämning på en förändring som innebär att ett element som t.ex. ett ord, en fras eller en sats i originaltexten blir översatt i målspråket. Bortfall kan avses vara motsatsen till tillägg. Det är möjligt att ett bortfall förorsakar en förändring i innehållet men det är inte nödvändigtvis fallet. (Huhtala 1995, 45–46.)

Ingo (1991, 255) jämför termer *beträffande utelämnningar* med tillägg. Enligt honom kan det vara fråga om antingen *semantisk* eller *implicitgörande utelämnning*. Det kallas *semantisk utelämnning* när översättaren låter bli att översätta väsentliga semantiska komponenter. *Implicitgörande utelämnningar* är fall där sådana betydelseelement blir översatta i översättningen som ändå framgår av satssammanhanget.

2.5 Översättningsprocess och dess skeden

Översättningsprocess är ett viktigt begrepp inom översättningsvetenskapen och det är ändamålsenligt att ta en närmare titt på den här processen (Huhtala 1995, 24). De tre skedena som man kan särskilja i översättningsprocessen kallas för *analys*, *överföring* och *bearbetning*. Normalt berör de tre skedena korta textavsnitt, som meningar och satser, åt gången. I praktiken sammanhänger de olika skedena med varandra. De följer varandra kronologiskt och växlar sinsemellan inom ramen för textavsnitt som skall översättas. (Ingo 1991, 92–93.)

2.5.1 Analysskedet

Följande fem delmoment kan särskiljas i textanalysen: *förberedande textanalys*, *grammatikalisk analys*, *semantisk analys*, *stilanalys* och *pragmatisk analys*. I *den förberedande textanalysen* börjar översättaren med en noggrann genomläsning så att han kan nå originaltextens atmosfär. Den förberedande textanalysen är det enda arbetsskedet som i den konkreta översättningssituationen behandlar hela texten, innan man övergår till nästa skede. (Ingo 1991, 94.)

Den grammatikaliska analysen är morfologisk och syntaktisk. Syftet är att identifiera originaltextens konstituenterna och klargöra deras inbördes förhållande till varandra. En sådan grammatikalisk analys kallas för *traditionell analys* där man identifierar de olika satsdelarna och tar reda på vilka ord som bestämmer vad. Ytstrukturerna tenderar ändå vara mest avvikande mellan olika språk. Den traditionella analysen betraktar uttryckligen språkets ytstrukturer. (Ingo 1991, 95–96.) Till den grammatikaliska analysen hör ett skede som kallas för *tillbakatransformering*. Den grundar sig på den generativa grammatiken enligt vilken ytstrukturen föds ur djupstrukturen genom språkspecifika transformationsregler. Således måste den grammatikaliska analysen enligt Nida och Taber (1982, 39) fungera på omvänt sätt. Det betyder att originaltextens beståndsdelar måste transformeras tillbaka närmare djupstrukturen. Källspråket och målspråket närmar sig strukturellt varandra när man når en djupare nivå i analysen. (Ingo 1991, 96–97, Nida & Taber 1982, 39–40.)

De informationselement som man får genom att gå till djupstrukturen kallas för *kärnsatser* eller *propositioner*. I den generativa grammatiken är en kärnsats en elementär sats, som kan härledas med hjälp av frasstrukturregler och ur vilken alla språkets övriga satstyper kan bildas med hjälp av transformerings- och omstruktureringsregler. Översättaren får en så enkel men ändå så grammatikalisk riktig form av det ursprungliga materialet som möjligt när han upplöser originaltexten i kärnsatser genom att använda transformationsregler i omvänd riktning. (Ingo 1991, 97.)

I *den semantiska analysen* tar översättaren reda på textens betydelsekomponenter. Ordets betydelse särskiljs i två grundelement som heter *denotation* och *konnotation*, dvs. grundbetydelse och associationsinnehåll. (Ingo 1991, 122.) Ord kan vidare delas in i universella semantiska kategorier som är *objekt*, *handling*, *abstrakt* och *relation*. *Objekt* står för sådana semantiska klasser som uttrycker saker eller helheter som normalt deltar i handling. Med *handling* menas aktion, händelse, process eller förlopp. Sådana semantiska klasser som har kvalitet, kvantitet eller grad som enda referenter kallas för *abstrakt*. Med *relation* avses betydelsefulla samband mellan andra typer av ord. Vanligtvis står O (objekt) för substantiv och pronomen, E (event) för verb, A (abstrakt) för adverb och adjektiv och R (relation) för prepositioner och konjunktioner. Dessa restrukturerade uttryck kallas för *kärnor* dvs. fundamentala element som språket bildar sina ytstrukturer av. (Sorvali 1983, 55–56.)

Kravet på klarhet borde anses viktigare än de stilistiska kraven när det gäller en normalspråklig sakttext (Ingo 1991, 152). Huvudsyftet med *den pragmatiska analysen* är att garantera att den översatta texten kommer att fungera så bra som möjligt i kommunikationssituationer i den nya språk- och kulturmiljön (Ingo 1991, 158).

2.5.2 Överföringsskedet

I *överföringsskedet* överförs det noggrant analyserade textmaterialet från källspråk till målspråk (Ingo 1991, 165). Det svåraste skedet att undersöka är överföringen därför att det är omöjligt att beskriva det som händer i översättarens hjärna när han överför information från ett språkssystem till ett annat (Ingo 1991, 92). I överföringsprocessen överskrider man gränsen mellan språken på det smalaste stället dvs. på *kärnsatsnivå*. Resultatet av den är semantiskt exakt men i fråga om formen saknas ännu den slutliga finslipningen och formuleringen. Dessa översättningar får ingen skriftlig form på pappret. De här målspråkliga mellanstrukturerna bearbetas i textens bearbetningsskede vidare så att översättningen får dess slutliga form (Ingo 1991, 166, 168).

Omgrupperingen av semantiska komponenter sker på två sätt. Det är fråga om *en analytisk omgruppering* när källtextordets betydelsekomponenter lösgörs från varandra och fördelas mellan flera olika ord i målspråket. I *en syntetisk omgruppering* pressas komponenterna ihop från flera källspråksord till ett enda ord i målspråket. Översättaren gör automatiskt de analytiska omgrupperingarna eftersom det inte finns något ord i målspråket som kan förmedla alla betydelsekomponenter som behövs. När det är fråga om den syntetiska omgrupperingen krävs det både speciell uppmärksamhet och god behärskning av målspråket för att översättaren skall märka när det är möjligt att övergå från ett mångordigt uttryckssätt till ett enda ord som förmår förmedla alla de betydelsekomponenter som inryms i det flerordiga uttrycket. (Ingo 1991, 186–187.)

2.5.3 Bearbetningsskedet

Översättningen får sin konkreta form i *bearbetningsskedet*. I detta skede bearbetas överföringsskedets översättningar till en smidig och idiomatisk målspråklig text som även stilmässigt så långt som möjligt motsvarar originaltexten. Man utgår från den kognitiva bild som textförfattaren har om det fenomen han tänker skriva om. Den realia kunskap som behövs för en blivande text kan framställas i form av *ett semantiskt eller kognitivt nät*. När skribenten börjar producera text utgående från detta kognitiva nät, är hans första uppgift att välja propositioner och ordna dem i enlighet med ett principprogram som motsvarar de syften han har med sin textproduktion. Detta program kallas för hans *textstrategi*. (Ingo 1991, 216–217.) Översättarens textstrategi måste följa den strategi som författaren till originaltexten har valt – annars är översättningen till sitt innehåll och omfång en ny text. Översättaren har rätt att avvika från källspråkets textstrategi endast när ett exaktare översättande skulle resultera i en översättning som är pragmatiskt dålig, semantiskt oklar eller till sin sats- och meningsbyggnad eller hela sin uppläggning främmande för målspråket (Ingo 1991, 220–221.)

2.6 Översättandets möjlighet och omöjlighet

Språket är form och betydelse. Vidare påverkas språket av pragmatiska aspekter. Om man absolut vill bevara både form och betydelse och om man kräver att en översättning under inga omständigheter får medföra formförändringar, informationsförlust eller tilläggsinformation, blir översättandet en omöjlighet. I allmänhet ställer man inte sådana krav på en översättning. (Ingo 1991, 16.)

Översättning kan visa sig vara omöjlig av semantisk-pragmatiska skäl. Till följd av avvikande kulturmiljöer kan det vara omöjligt att finna motsvarande ord och uttryck i målspråket. Då är åtminstone en ordagrann översättning omöjlig och man måste utnyttja ett citatlån eller en mångordig omskrivning. Även om det på ordplanet finns en motsvarighet på målspråket, så är det semantiska innehållet sällan exakt detsamma som i källspråket. Det är förutom vanligt att betydelsen hos ord som brukar användas som varandras översättningsmotsvarigheter inte alltid är identiska, dvs. deras betydelsefält täcker inte varandra. Betydelsen kan inskränkas

eller utvidgas, den kan också förändras från entydig till mångtydig eller tvärtom. Det är vanligt att ett språk är mer exakt än ett annat språk på någon punkt och tvärtom. (Ingo 1991, 18.)

Av allmänlingvistiska, språkspecifika och kulturella skäl är en översättning nästan aldrig en både formell och semantisk spegelbild av originaltexten. Ingo (1991, 20) förklarar att det omöjliga i spegelbildöversättning innebär i praktiken att översättandet inte får vara en aktivitet bara på språklig nivå därför att språket är bundet till en konkret verklighet. För att översättning skall kunna vara möjlig, borde översättaren alltså ha encyklopedisk kunskap om den del av verkligheten som originaltexten behandlar. Om en översättning behöver inte göra mer än överföra information eller semantiskt innehåll från ett källspråk till ett målspråk, är översättandet möjligt. Men då är man också tvungen att acceptera smärre inexactheter som beror på käll- och målspråkens olika struktur, ordens och uttryckens inexakta motsvarigheter samt avvikande syntaktiska lösningar. (Ingo 1991, 19–20.)

Även om man inte alltid i en översättning kan använda samma morfologiska, syntaktiska eller lexikaliska lösningar som i originaltexten, är det ändå möjligt att producera en översättning som till sin kommunikativa funktion motsvarar originaltextens textmaterial. Det lönar sig inte att sträva efter en spegelbildöversättning eller en absolut motsvarighet i fråga om form och innehåll, utan nöja sig med en relativ motsvarighet. Nuförtiden betonar man att överföring av betydelse och ett idiomatiskt målspråk är det viktigaste (Ingo 1991, 20–21).

Det har framförts olika bevis på omöjliga översättningar. För det första indelar olika språk verkligheten på olika sätt. T.ex. översätts finskans *pelata, leikkiä, soittaa* bara med ett verb i engelskan (*play*), och i tyskan (*spielen*) samt med två verb i svenskan (*spela, leka*). För det andra finns det i varje språk ord till vilka man helt enkelt inte kan hitta motsvarigheter därför att en del av varje språk är kulturförbundet. Man känner inte till ifrågavarande ord och uttryck i främmande kulturer. För det tredje varierar *konnotationer* dvs. bibetydelser från ett språk till ett annat. Två ord kan ha samma referentiella betydelse men olika bibetydelser. Det kan vidare vara omöjligt att översätta ordlekar samt dialektala texter. Allt det här förorsakar olika slags översättningssvårigheter men är inget hinder för kommunikation. Trots vissa svårigheter är översättandet både nödvändigt och i allmänhet också möjligt. (Vehmas-Lehto 1999, 24–25.)

3 OM PARTIKELVERB

Eftersom målet för den här undersökningen är svenskans partikelverb och deras översättning till finska, ska det i det här kapitlet redogöras för vad som menas med ett partikelverb. Det ska förklaras här om ett ord hör till en prepositions- eller adjektivfras eller är en verbpartikel, hurdana kriterier det finns för klassificering av partikelkonstruktioner, vad som menas med en lös och en fast sammansättning samt om partikelverb bildar en egen ordklass eller om de bara ses som en satsfunktion. Det är märkvärdigt att även om det finns massor av partikelverb i det svenska språket och de är mycket produktiva, har de inte undersökts så mycket som man kunde tro (Ejerhed 1979, 49). Vidare är många undersökningar och beskrivningar ganska gamla. Men partikelkonstruktionen är ändå en intressant och viktig del av det svenska språket och värd att studera och redogöra för litet närmare. För att göra detta kapitel tydligare har vi numrerat alla exempelfraser och -satser som vi har tagit från flera källor. Bara ordlistorna (möjligtvis med exempelfraser eller -satser i parenteser) har inte numrerats.

3.1 Partikelverb och andra begrepp

Det har diskuterats mycket vad som överhuvudtaget är *ett partikelverb*. Man har gjort olika slags indelningar och kriterier med hjälp av vilka det kan bestämmas om en viss konstruktion kan anses vara partikelverb eller inte. Bodegård (1985b, 5–6) har uttryckt betydelsen hos termen *partikelverb* mycket enkelt på så sätt att ett partikelverb består av två ord, ett verb som har förlorat sin betoning och en partikel som är betonad, som betyder en sak tillsammans. En annan definition för partikelverb är att de är verb till vilka det fogas en betonad, oböjlig partikel. Partiklarna preciserar verbet eller ger en ny betydelse åt verbet. Partiklarna fogas till det obetonade verbet antingen som fasta prefix eller partiklar som förekommer efter verbet. (Määttä, Norgren, Repo & Saariaho 2001, 118.) Enligt Noréns (1996, 1) definition är ett partikelverb ett slags sammansatt verb. Sammansättningen består dels av ett verb, dels av ett kort oböjligt ord kallat *verbpartikel*. Strzelecka (2003, 15) beskriver också partikelverb helt enkelt så att de är verb med partikel.

Norén (1996, 1) tar upp att själva termen *partikel* har definierats på olika sätt. Hon presenterar den mest generella definitionen för partikeln enligt vilken alla oböjliga småord, dvs.

konjunktioner, subjunktioner, adverb, prepositioner och interjektioner, är partiklar. I första hand räknas adverb och prepositioner till verbpartiklar. (Norén 1996, 1.) Vidare är en verbpartikel enligt Bodegård (1985b, 5–6) ett adverb eller en preposition med betoning samt en egen betydelse i kombination med ett verb.

Termen *partikelfras* betyder i sin tur en fras med partikeln som huvudord i konstruktioner där verbet saknas helt (Strzelecka 2003, 15):

(1)

a. *Upp* med dig!

b. *i* rummet (i en adverbfras)

(Strzelecka 2003, 15.)

Partikeln kan också vara en del av *ett dubbeladverbial* i partikelfrasen. T.ex.:

(2)

in i rummet

(Strzelecka 2003, 15.)

Partikelfraserna är ändå litet komplicerade eftersom det är väldigt vanligt att partikelverb kräver *ett bundet adverbial* som komplement (t.ex. *gå in för oavgjort*) eller att partikelverb tar *ett optionellt adverbial* (t.ex. *gå in till Per*). M.a.o. följs partikelverb ofta av adverbial bestående av en prepositionsfras eller ett adverb. Man kan tolka sådana här konstruktioner på två olika sätt. För det första kan man utgå från att verbet och partikeln tillsammans bildar ett partikelverb (t.ex. *gå in* i konstruktionen *gå in till Per*) och resten av frasen bildar en prepositionsfras eller en adverbfras (t.ex. *till Per*). För det andra kan man utgå från att verbet står ensamt (t.ex. *gå* i den ovannämnda konstruktionen) och partikeln ingår i en partikelfras (t.ex. *in till Per*). (Strzelecka 2003, 123–124.) Vi har haft den första tolkningen som bas i den här avhandlingen.

Termen *partikelkonstruktion* är en slags huvudterm eftersom den innebär partikelverb, partikelfraser och *fasta verbfraser*. Ett exempel på en fast verbfras är:

(3)

stupa rakt ner

(Strzelecka 2003, 15.)

Men för att kunna bestämma enstaka konstruktioner, behöver man mera detaljerade kriterier och indelningar som hjälpmedel, och sådana är presenterade i 3.3.

3.2 Partikeladverbial

De verbbestämningar som inte är objekt, egentliga subjekt eller predikativ kallas från satsledernas synvinkel för *adverbial*. Adverbialen indelas efter sin bundenhet till verbet i tre syntaktiska huvudgrupper som är *partikeladverbial*, *bundet adverbial* och *fritt adverbial*. (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 409.) Partikeladverbialen är av verbets olika bestämningar den som närmast är knuten till verbet eller mest beroende av verbet. Det kan vara svårt att dra gränser mellan grupperna, speciellt mellan partikeladverbial och bundet adverbial och därför ska vi behandla denna skillnad i 3.2.1.1. (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 409, 417.)

Förbindelsen verb + partikeladverbial kallas för *partikelförbindelse*. Verbfrasen innehåller aldrig mer än ett partikeladverbial. Oftast bildas partikeladverbialen av ett kort adverb som anger riktning eller en preposition utan rektion. Partikelförbindelsen fungerar ofta semantiskt-lexikalt som en enhet, t.ex. i förbindelsen ”äta *upp*”. Partikelförbindelsen har *ordgruppsbetoning* vilket betyder att verbet är svagt och adverbialen starkt betonat. Partikeladverbialen följer omedelbart efter det finita verbet framför verbets övriga bundna bestämningar.

(4)

Vi får nog stänga *av* strömmen.

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 417.)

3.2.1 Om partikeladverbialens struktur enligt Teleman, Hellberg och Andersson

Det finns många olika indelningar av partikeladverbial. Vi har valt att använda Teleman, Hellberg och Anderssons kategorier eftersom deras indelning är mycket omfattande och grundlig. Efter att ha läst litteratur om partikelverb, har vi vidare noterat att många andra forskare ofta hänvisar till deras verk.

3.2.1.1 Adverb som partikeladverbial

Om *adverb* fungerar som partikeladverbial, anger det ofta i sin grundbetydelse riktning för en rörelse. Alla adverb som partikeladverbial med riktningsbetydelse är:

in (t.ex.: lägga in ngt, fara in)
 ut (t.ex.: lägga ut ngt, fara ut)
 upp (t.ex.: lägga upp ngt, fara upp)
 ner (t.ex.: lägga ner ngt, fara ner)
 bort (t.ex.: lägga bort ngt, fara bort)
 hem (t.ex.: ta hem ngt, fara hem)
 tillbaka (lägga tillbaka ngt, fara tillbaka)
 igen (t.ex.: lägga igen, gå igen)
 samman (t.ex.: lägga samman ngt, komma samman)
 hit (t.ex.: ge hit ngt, fara hit)
 dit (t.ex.: sätta dit ngn, åka dit)
 loss (t.ex.: ta loss ngt, komma loss)
 undan (t.ex.: lägga undan ngt, glida undan)
 (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 418–419.)

Det finns också vissa andra adverb som kan fungera som partikeladverbial:

an (t.ex.: knyta an till ngt, gå an)
 bi (t.ex.: dreja bi, stå bi)
 fast (t.ex.: skruva fast ngt, köra fast, sitta fast)
 kvar (t.ex.: glömma kvar ngt, sitta kvar)

sönder (t.ex.: plocka sönder ngt, gå sönder)
 (i) fatt (t.ex.: springa i fatt ngt)
 ihjäl (t.ex.: slå ihjäl ngn, hungra ihjäl)
 ihop (t.ex.: lägga ihop ngt, sitta ihop)
 ihåg (t.ex.: komma ihåg (ngn/ngt))
 i kapp (t.ex.: springa i kapp (ngn))
 isär (t.ex.: ta isär ngt, glida isär)
 itu (t.ex.: hugga itu ngt, gå itu)
 ombord (t.ex.: ta ombord ngt, gå ombord)
 (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 419.)

Vissa adverb som *an*, *bi*, *ihjäl* och *ihåg* kan fungera endast som partikeladverbial eller som förled i en sammansättning.

Om man tar en närmare titt på adverb med riktningsbetydelse, kan man konstatera att t.ex. Nikander och Jantunen (2003, 144) och Bodegård (1985b, 18–26) också har listat dessa. De här två listorna är identiska men inte så omfattande som Teleman, Hellberg och Anderssons (1999, 418–419) eftersom de består endast av adverbena *in*, *ut*, *upp*, *ner*, *bort*, *hem*, *hit* och *dit* samt *fram* som i sin tur inte finns med på Teleman, Hellberg och Andersson. Strzelecka (2003, 61–62) beskriver ytterligare partikeladverbialens sätt att uttrycka riktning på det sättet att det finns två slags konstruktioner bestående av ett verb och ett riktningsadverbial. För det första kallar hon konstruktionerna med ett rörelseverb och ett riktningsadverbial för *primära sammansättningar*. För det andra kan ett icke-rörelseverb stå i förbindelse med ett riktningsadverbial i konstruktionen kallad *sekundär sammansättning*, där partikeln antingen anger både riktning och rörelse eller ses som morfologisk aspektsmarkör. (Strzelecka 2003, 61–62.)

Bodegård (1985b, 41–45) förklarar att partikeln antingen kan ge handlingen såväl riktning som resultat (se Strzeleckas primär sammansättning, t.ex. gå *över*) eller bara resultat, då riktningsbetydelse är förlorad (se Strzeleckas partiklar som morfologiska aspektsmarkörer, t.ex. äta *upp*). I det senare fallet kan handlingen leda till resultat eller mål, eller handlingen kan bara ske kort, plötsligt eller en enda gång. I Bodegårds (1985b, 41–45) definition kan termen *partikel* betyda både adverb och prepositioner som ska presenteras i det följande avsnittet 3.2.1.2.

Partikeladverbialen skiljer sig från de bundna adverbialen för det första på grund av att partikeladverbialen tillsammans med verbet bildar en fonologisk fras där adverbialen har huvudbetoningen medan verbet är obetonat. Det här kriteriet är kännetecknande för partikeladverbial.

(5)

resa *bort*

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 413.)

För det andra står partikeladverbialen nästan aldrig som *fundament*, dvs. tar den första platsen i satsen. Den tredje skillnaden är att partikeladverbialen står före det eventuella objektet. Den här placeringen skiljer tydligt partikeladverbialen från andra adverbial som står efter objektet i slutfältet.

(6)

a. driva *ut* rebellerna (partikeladverbial)

b. följa gästerna *ut* (bundet adverbial)

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 413.)

När ett adverb som vanligen står som partikeladverbial är placerat efter objektet är det fråga om ett bundet adverbial. Då är också prosodin en annan än vid partikeladverbial. Den avgörande syntaktiska skillnaden mellan de båda adverbialtyperna är alltså att partikeladverbialen placeras före och det bundna adverbialen efter ett objekt. Bundna adverbial kan dock ingå i en nära semantiskt förbindelse med ett överordnat svagt betonat verb.

(7)

a. köra *hem* Pernilla (partikeladverbial)

b. köra Pernilla *hem* (bundet adverbial)

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 418.)

3.2.1.2 Prepositioner som partikeladverbial

Prepositioner är obetonade små ord som tillsammans med ett huvudord bildar ett prepositionsuttryck. Prepositioner kan vara antingen icke-sammansatta eller sammansatta ord, konstruktioner bestående av flera delar eller ord som har bildats av andra ordklasser som verb eller adjektiv. (Nikander & Jantunen 2003, 150.) De flesta icke-sammansatta prepositioner och vidare den sammansatta prepositionen *omkring* kan fungera som partikeladverbial. Prepositioner som börjar med en optionell obetonad vokal kan användas som partikeladverbial: *emellan, emot, ifrån, igenom* (inte *mellan, mot, från, genom*). (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 419.) Prepositioner som partikeladverbial:

av (t.ex.: bryta av ngt, hålla av ngt, gå av, bli av)
 efter (t.ex.: ta efter ngn, gå efter (‘hämta’) ngt, se efter (ngn))
 emellan (t.ex.: lägga emellan ngt, sitta emellan)
 emot (t.ex.: ta emot ngt, ligga emot (ngt))
 ifrån (t.ex.: dra ifrån ngt, falla ifrån)
 igenom (t.ex.: få igenom ngt, gå igenom)
 för (t.ex.: dra för ngt, sitta för)
 förbi (t.ex.: tala förbi ngn (t.ex. auditoriet))
 före (t.ex.: ligga före ngn (t.ex. medtävlarna), hålla före ngt ‘anse’)
 i (t.ex.: hålla i ngt (t.ex. glaset/vinet), ligga i ‘anstränga sig’)
 med (t.ex.: ta med ngt, gå med på ngt, vara med)
 om (t.ex.: binda om ngt (t.ex. pumpen/snöret), göra om ngt, somna om)
 omkring (t.ex.: resa omkring, komma omkring (‘när allt kommer omkring’))
 på (t.ex.: hitta på ngt, springa på ‘fortsätta att springa’)
 runt (t.ex.: flytta runt ngt (t.ex. stolarna), resa runt)
 till (t.ex.: sätta till ngt (t.ex. salt), hjälpa till, gå till (‘hur går det till’))
 under (t.ex.: bjuda under ngt, stryka under ngt, gå under)
 ur (t.ex.: koppla ur ngt, spåra ur)
 vid (t.ex.: bränna vid ngt, kännas vid ngt, ta vid (efter ngn))
 åt (t.ex.: dra åt ngt, gå åt)
 över (t.ex.: komma över ngt, ta över (ngt), gå över)
 (Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 419–420.)

3.2.1.3 Prepositionsfraser som partikeladverbial

Vid vissa verb kan vissa *prepositionsfraser* semantiskt, prosodiskt eller placeringsmässigt utgöra en enhet tillsammans med verbet och placeras framför dess eventuella objekt. Då fungerar de som partikeladverbial.

(8)

- a. sätta *i gång* maskinen/den
- b. hålla *i gång* blodcirkulationen
- c. köra *i väg* barnen/dem

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 420.)

Partikeladverbial är vanligen lexikaliserade och ska betraktas som ett flerordsadverbial om prepositionsfrasen bara kan stå som partikeladverbial. Prepositionsfrasen kan ofta fungera alternativt som bundet adverbial.

(9)

- a. göra *i ordning* maskinen / göra maskinen *i ordning*
- b. ro *i land* båten / ro båten *i land*

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 420–421.)

När en alternativ konstruktion är möjlig föredras i de flesta fallen konstruktionen med bundet adverbial när objektet är ett obetonat pronomen.

(10)

* lägga *till rätta* dem / lägga dem *till rätta* (jfr: lägga *till rätta* mattorna / lägga mattorna *till rätta*)

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 420–421.)

3.2.2 Placering av partikeladverbial

Den vanligaste placeringen hos partikeladverbialen är efter det finita verbet framför objektet i satsen.

(11)

- a. kasta *bort* bollen
- b. sätta *i gång* maskinen

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 421–424)

3.2.2.1 Om partikeladverbialens avvikande placering

Det finns vissa situationer där ett partikeladverbial ändå kan placeras efter en annan bunden bestämning till verbet, t.ex. när det gäller ett reflexivt objekt. Verbet och det reflexiva objektet utgör då tillsammans med partikeladverbialen *en lexikaliserad ordgrupp*. Några exempel på sådana här konstruktioner:

(12)

- a. ge sig *av*
- b. bära sig *åt*
- c. ta sig *fram/in/ut/ner*

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 424–425.)

Många verb har dock ett regelbundet reflexivt objekt på objektets ordinarie plats, dvs. efter partikeladverbialen. Exempel på adverb som partikeladverbial:

(13)

- a. göra *bort* sig
- b. känna *igen* sig
- c. dricka *ihjäl* sig
- d. kyla *ner* sig

- e. värma *upp* sig

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 424–425.)

I sådana fall där partikeladverbialen är en preposition förhåller den sig ofta semantiskt till det följande reflexiva objektet som en preposition till sin rektion. Exempel på preposition som partikeladverbial:

(14)

- a. kasta *av* sig
- b. gifta *om* sig
- c. bära/föra/ha *med* sig
- d. lägga *på* sig flera kilon
- e. ta *på* sig ansvaret
- f. lägga *under* sig ngt

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 424–425.)

Båda placeringarna är möjliga vid vissa verb men då medför de olika betydelser:

(15)

- a. ställa sig *in* (hos ngn) : ställa *in* sig på ngt
- b. kasta sig *av* (tåget) : kasta *av* sig kläderna

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 424–425.)

Det kan hända att partikeladverbialen skiljs från verbet av en adjektiv- eller adverbfras som kan fungera som grad- eller sättsadverbial. Då är verbet obetonat och adjektiv- eller adverbfrasen är lika betonad som partikeladverbialen.

(16)

- a. Försöket har slagit mycket väl *ut*.
- b. Tidningarna gick fort *åt*.

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 425.)

3.2.2.2 Partikeladverbial som fundament

Partikeladverbial kan vanligen inte stå som fundament i en deklarativ huvudsats. Det är ändå möjligt att riktningsadverb som ingår i kontrasterande par med bibehållen rumsbetydelse kan ibland stå som fundament vid intransitiva verb. Då är verbet inte obetonat som annars vid partikeladverbial.

(17)

Ut kommer de aldrig.

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 426–427.)

Partikeladverbial som inte kan ta fundamentets plats kan inte heller brytas ut.

(18)

*Det är *om* han tycker dig.

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 426–427.)

3.2.3 Partikeladverbialens betoning

Som redan har konstaterats har förbindelsen verb + partikeladverbial *ordgruppsbetoning*, dvs. verbet är obetonat och adverbialen betonat. Samma betoning gäller också när verb och partikeladverbial står åtskilda.

(19)

a. Jag skulle just köra *hem* flickan.

b. Sen körde han visst *hem* flickan.

(Teleman, Hellberg & Andersson 1999, 427.)

3.3 Olika kriterier för urskiljandet av partikelverb

Om man inte är säker på om en viss konstruktion är ett partikelverb eller inte, kan man granska konstruktionen litet närmare med hjälp av sju olika slags kriterier, nämligen *de fonologiska, syntaktiska och semantiska kriterier* som Norén (1985, 375) har presenterat. De fonologiska och syntaktiska kriterierna urskiljer partikelverb från andra slags verbkonstruktioner, och de semantiska kriterierna klassificerar de eventuella partikelverben. De här kriterierna är inte absoluta, de visar alltså inte att en viss konstruktion antingen är eller inte är ett partikelverb, utan man kan hitta att några partikelverb är mer äkta än andra, och några fall är problematiska även om man har de här begränsande kriterierna som hjälpmedel. (Norén 1985, 375.)

3.3.1 Sammanfattningsaccent

Det oftast nämnda kriteriet för att skilja ett verb plus en preposition från ett partikelverb är betoningen. Strzelecka (2003, 109–110) påstår att om verbet är obetonat och partikeln betonad kan konstruktionen så gott som hundra procentiskt anses vara partikelverb. Strzelecka (2003, 110) medger dock att det finns några undantag till den här regeln, t.ex. när lexikalt obligatoriska led mellan verbet och partikeln betonas, och på så sätt kan det här kriteriet inte användas ensamt. Också Bodegård (1985b, 7–9) har konstaterat att när det gäller partikelverb faller betoningen på partikeln, som har antingen en lång vokal eller en lång konsonant. Bodegård (1985a, 38) förklarar vidare att eftersom partikeln är betydelsens centrum, är den också betonad.

Norén (1985, 376) har gett många exempel på *sammanfattningsaccent*, alltså på sådana konstruktioner där betoning har placerats på partikeln och deaccentuering på verbet, men är inte övertygad om att det här kriteriet räcker till att göra skillnad mellan partikelverb och vanliga verb i konstruktioner med prepositioner eller adverb. Även om sammanfattningsaccent ger konstruktionerna mer perfektiv betydelse eller betydelsen förändras på något annat sätt, kan egenskapen att vara partikelverb bero också på kontexten, t.ex. på satsadverbialen såsom i nästa exempel:

(20)

Han drack *ur* glaset i ett svep/då och då.

(Norén 1985, 376–377.)

Man kan alltså konstatera att det här kriteriet är bra, men man behöver också andra kriterier för att kunna skilja mellan partikelkonstruktioner och andra slags verbkonstruktioner.

3.3.2 Placering av partiklar i förhållande till andra satsled

Även om partikelverb relativt sällan har undersökts inom forskningen, har man funnit regelbundenheter vad gäller partikelkonstruktionens verbs och partikelns placering i relation till andra satsled såsom subjekt, objekt och reflexivt pronomen. Det här andra avsnittet består av fyra olika delar enligt de undersökningar som Norén (1985, 377–378) har gjort samt av en femte del där reflexivt pronomen och dess förhållande till partikelkonstruktionen har studerats litet närmare.

3.3.2.1 Relationen mellan huvud verbet och partikeln

Om man tittar på partikelverb genom något annat slags kriterium än ett fonologiskt kriterium, kan man göra en syntaktisk undersökning och ta reda på var en partikel ligger i Diderichsens satsschema. När det gäller placering av partikelverb har Norén (1985, 377) konstaterat för det första att de intuitivt mest äkta partikelverben endast kan stå i positionen tillsammans och alldeles efter huvud verbet. Bodegård (1985a, 43) är av samma åsikt när han säger att partiklarnas plats brukar glömmas bort i ordföljdsscheman, där det borde stå: fundament, verb 1, subjekt, satsadverbial, verb 2, partikel, objekt osv.

3.3.2.2 Utbrytning av partikelverb

För det andra har Norén (1985, 377) gjort transformationella tester, med hjälp av vilka det kan sägas att de mest äkta partiklarna inte kan brytas ut, medan prepositioner och adverb i nominal- eller adverbialled kan. Resultatet blir alltså att äkta partikelverb är lexikaliserade fraser (Norén 1985, 377). Också Strzelecka (2003, 113) har tagit ställning till partiklarnas syntaktiska egenskaper genom att hävda att ett av de viktigaste kriterierna för att urskilja partikelverb är att de har en bristande förmåga att fundamenteras eller utbrytas.

3.3.2.3 Objekt i förhållande till verb och partikel

För det tredje har Norén (1985, 377) undersökt om man kan placera objekt mellan verbet och partikeln. Det vore enkelt att säga att om man kan göra det, kan verbkonstruktionen inte hållas för partikelverb, men det finns väldigt många problematiska fall där den här karakteriseringen inte stämmer. Norén (1985, 377–378) har gett bland annat det följande exemplet på detta:

(21)

dansa kronan *av* bruden – Gästerna dansade *av* bruden hennes krona.

(Norén 1985, 377-378.)

Om objektet däremot står redan i början av satsen, står partikeln i slutet (Bodegård 1985b, 66).

(22)

Honom tycker jag inte *om*.

(Bodegård 1985b, 66.)

3.3.2.4 Separering av verb och partikel

Eftersom det finns så många knepiga fall, har Norén (1985, 378) gjort ännu en syntaktisk

analys, där hon för det fjärde säger att i satser i presens- eller preteritumform som inleds av adverbial placeras subjektet mellan verbet och partikeln. M.a.o., ju mindre äkta ett partikelverb är, desto lättare kan det störas av inskott. Genom störningarna försvinner också sammanfattningsaccenten, det första kriteriet för urskiljandet av partikelverb. (Norén 1985, 378.) Bodegård (1985a, 43) har också förklarat att ett enkelt verb och en partikel i en huvudsats kan separeras av icke spetsställt subjekt eller satsadverb:

(23)

- a. Antagligen *lägger* vår vän miljonären Karlsson säkert med största nöje *ut* vad som behövs (lägga ut).
- b. Nu *håller* nog trots allt den unge mannen med det varma hjärtat sedan lång, lång tid verkligen *av* henne (hålla av).

(Bodegård 1985a, 43.)

3.3.2.5 Reflexiva partikelverb

Den femte detaljen gällande huvudverbets och partikelns plats i satsen är litet mer komplicerad än de fyra som har nämnts tidigare, och den har med reflexiva partikelverb att göra. *En reflexiv verbkonstruktion* innehåller alltid *ett reflexivt pronomen*, men alla verbkonstruktioner med ett reflexivt pronomen är inte nödvändigtvis reflexiva. Det här betyder att man kan skilja mellan sådana verb som kan ta ett reflexivt pronomen men inte ett objekt och sådana verb som kan ta både ett reflexivt pronomen och ett objekt.

(24)

- a. *nöja sig* – *nöja någon
- b. *roa sig* – *roa någon*

(Kvist Darnell & Wide 2001, 110.)

I det senare fallet kan det reflexiva pronomenet också ses som objekt eftersom subjektet utsätter sig själv för något som det kunde lika väl utsätta någon annan för. (Kvist Darnell & Wide 2001, 110.)

Om man sedan studerar hur de reflexiva pronomenen står i förhållande till verbet och partikeln i partikelkonstruktioner kan man konstatera att de reflexiva pronomenen kan uppträda antingen efter partikeln eller mellan verbet och partikeln (Bodegård 1985a, 43):

(25)

komma av *sig* – slå *sig* fram

(Bodegård 1985a, 43.)

Kvist Darnell och Wide (2001, 110) påstår att i det första fallet i exemplet (25) är de reflexiva pronomenen oftare utbytbara mot objekt även om det inte alltid är möjligt att göra så. Det är ändå mycket svårt att säga vilken position är den rätta. Kvist Darnell och Wide (2001, 108) ger ett sådant intryck att i rikssvenskan är det vanligtvis på så sätt att man inte kan skilja partiklar och verb men att de reflexiva partikelverben är ett undantag. Det reflexiva pronomenet placeras med andra ord oftare mellan verbet och partikeln än efter hela partikelkonstruktionen i rikssvenskan. Kvist Darnell och Wide (2001, 118) påstår alltså att placeringen av det reflexiva pronomenet först efter partikeln är en variation som förekommer i några svenskspråkiga regioner samt i finlandssvenskan. Bodegård (1985a, 44) gör däremot ingen regional skillnad utan konstaterar bara att de båda placeringarna är möjliga och att det inte finns någon förklaring till varför det är så.

Man kan ändå inte helt fritt välja om man placerar det reflexiva pronomenet före eller efter partikeln. Det kan nämligen hända att verbet betyder helt olika saker beroende på pronomenets placering. Även om det inte är väldigt vanligt, kan ordföljden vara betydelseskiljande.

(26)

a. ta *sig för* (sysselsätta sig med) – ta *för* sig (försä sig)

b. ställa *in* sig (inrikta sina förväntningar) – ställa sig *in* (vara insmickrande).

(Bodegård 1985a, 44.)

Följden av de här ovannämnda sakerna är att om man granskar partikelverb utifrån ordföljdens synvinkel, ligger den allvarligaste komplikationen hos de reflexiva partikelverben (Bodegård 1985a, 43).

3.3.3 Ett morfologiskt-lexikalt kriterium

Det tredje kriteriet enligt Norén (1985, 378) är ett morfologiskt-lexikalt kriterium som innebär att konstruktionen för att vara ett äkta lexikaliserat partikelverb behöver ha en nära besläktad fast sammansättning, en avledning och/eller en synonym. Det här betyder att även om man inte kan se det på formen, blir en konstruktion ett lexikaliserat partikelverb om ett verb ofta åtföljs av en viss preposition eller ett visst adverb. Och när en konstruktion blir partikelverb, kan man snart hitta *-ning*-avledningar eller andra deverbala nominal, som sedan ger upphov till fast sammansatta partikelverb. Därefter kan man skilja mellan fast sammansatta och löst förbundna partikelverb. Allt det här betyder att om det finns morfologiska släktingar (en nära besläktad fast sammansättning, en avledning och/eller en synonym, t.ex. den fasta förbindelsen *framgå* med adverbet *fram*) för ett begrepp, måste begreppet, alltså i det här fallet det äkta lexikaliserade partikelverbet (t.ex. *gå fram*), själv också existera. (Norén 1985, 379.)

3.3.4 Förändrad transitivitet

När vanliga verb kombineras med partiklar till partikelverb, kan verbens transitivitet förändras. Det här betyder att partikeln kan göra *ett intransitivt verb* (verb utan objekt) till *transitivt* (verb med objekt) eller tvärtom. (Norén 1985, 380, Bodegård 1985a, 43, Bodegård 1985b, 46.) Om man tar en närmare titt på verbet *arbeta* som vanligtvis är ett intransitivt verb, blir det i konstruktion med t.ex. partiklarna *in*, *fram* och *ut* ett transitivt verb:

(27)

arbeta *in tid*, arbeta *fram en produkt*, arbeta *ut en plan*

(Bodegård 1985a, 43.)

Ett exempel på ett transitivt verb som blir intransitivt i konstruktionen med en partikel är däremot verbet *hjälpa*:

(28)

hjälpa *någon* – hjälpa *till*

(Bodegård 1985a, 43.)

Enligt Noréns kriterier (1985, 380) är den här egenskapen ett tecken på att det har skett någon viktig betydelseförändring när verbet har övergått till ett partikelverb, och på så sätt kan man urskilja partikelverb från vanliga verb också med hjälp av det här kriteriet.

3.3.5 Förändringar i subjekt- och objekttyp

Det femte kriteriet har med subjekt- och objekttyp att göra. Med detta menar man att det sker förändringar i betydelsen hos subjektet och/eller objektet när man förändrar ett vanligt verb till ett partikelverb. Som ett exempel kan tas verbet *dricka*, som vanligtvis har vätska av något slag som objekt, men när man kombinerar det med partikeln *ur*, utvidgas objektet så att det täcker också behållaren av vätskan.

(29)

dricka vattnet – dricka *ur* vattnet

(Norén 1985, 380.)

Om man tar ett exempel på förändring av subjektets betydelse, kan man ta en närmare titt på verbet *braka*. Som sådant har det som subjekt en ljudavgivande företeelse, men med partikeln *in* förändras subjektets betydelse till något ljudavgivande och rörligt föremål. Det sker alltså ett tillägg och samtidigt en inskränkning i subjektets betydelse när man kombinerar verbet *braka* med partikeln *in*. (Norén 1985, 380.)

3.3.6 Perfektivering

En av de ofta benämnda egenskaperna hos partiklarna är deras förmåga att perfektivera ett verb. Norén (1985, 381) förklarar att partiklarnas *perfektiverande förmåga* betyder att de kan

göra ett imperfektivt verb till perfektivt eller att ett verb som kan vara både imperfektivt och perfektivt blir deciderat perfektivt. Det finns naturligtvis många undantag, alltså imperfektiva verb som fortsätter att vara imperfektiva, sådana verb som fortsätter att vara det ena eller det andra och perfektiva verb som fortsätter att vara perfektiva trots partikeltillägg, men precis därför är också det här kriteriet sådant att det måste användas tillsammans med de andra kriterierna för att kunna urskilja partikelverb från andra slags verb. Men den här egenskapen kan ändå sägas vara typisk för partikelverb.

Bodegård (1985a, 42) har också behandlat den här förmågan genom att förklara att termen *verbaspekt* betyder om verbets handling slutförs eller inte. Enligt Bodegård (1985a, 42) förflyttas handlingens tyngdpunkt från aktiviteten till resultatet eller med hjälp av partiklarna kan man bara peka på resultatet. Ett exempel på partiklarnas förmåga att perfektivera en handling är verbet *springa* jämfört med partikelverbet *springa ut*:

(30)

- a. Han *springer*.
- b. Han *springer ut*.

(Bodegård 1985a, 42.)

Ett exempel på partikeln som bara pekar på resultatet är *upp*:

(31)

- a. röka *upp*
- b. dela *upp*
- c. sluta *upp*

(Bodegård 1985a, 42.)

Vi har noterat att Bodegård (1985a, 43) har funnit någonting som Norén inte har märkt, nämligen partiklarnas motsatta funktion att uttrycka att handlingen inte har avslutats. Exempel på detta är partiklarna *kvar*, *vidare*, *i* och *på*:

(32)

- a. Läs *vidare*!

- b. Bo *kvar* här!
- c. Regnet håller *i* sig.
- d. Arbeta *på* du!

(Bodegård 1985, 43.)

Men även om det finns sådana här motsatta fall, är den huvudfunktion som bildar det femte kriteriet ändå partikelverbens förmåga att perfektivera ett verb.

3.3.7 Betydelseförändringar gällande både verbet och partikeln i partikelkonstruktionen

Det sista, alltså det sjunde, kriteriet som Norén (1985, 381–382) nämner är sådant där huvudparten av de betydelseförändringar som gäller verbet självt och partikeln när verbet och partikeln slås samman återfinns. Någon noggrannare klassificering har ännu inte gjorts, men förändringarna gäller det sättet på vilket handlingen utförs och har alltså med *aktionsart* att göra. Ett exempel på detta är verbet *slå*, som är iterativt eller momentant utan partikel men i konstruktionen med partikeln *till* är det nästan bara momentant och dessutom resultativt. (Norén 1985, 381–382.) Norén (1985, 382) har kommit till den slutsatsen att ju fler betydelsekomponenter som förändras i verbet, partikeln och enheter omkring dem, desto mer äkta är partikelverbet.

Till sist kan man konstatera att även om alla de ovannämnda sju kriterierna är viktiga för att kunna urskilja partikelverb, måste man ta hänsyn till alla sju samtidigt, eftersom ju fler kriterier en verbkonstruktion uppfyller, desto mer äkta är partikelverbet (Norén 1985, 385). M.a.o. om en konstruktion bara uppfyller ett kriterium, är den inte så sannolikt ett partikelverb som en konstruktion som uppfyller alla sju kriterierna, och för att kunna helt urskilja och klassificera partikelverb, behöver man alla de här sju kriterierna.

3.4 Kategoriseringen av sammansatta verb i svenskan

Eftersom vi vill ha en grundlig helhetsbild av partikelverb har vi bestämt oss att använda

Johannissons kategorisering av sammansatta verb i svenskan som tar hänsyn till både lösa och fasta förbindelser och deras semantiska relationer. Enligt Johannisson (1955, 164) kan tre olika fall urskiljas.

1. Verb som alltid uppträder i lös förbindelse: ligga i, hålla med, rycka till
2. Verb som alltid uppträder i fast sammansättning: anklaga, avlida, uppfinna
3. Verb som uppträder än i lös förbindelse, än i fast sammansättning:
  - a) föra bort – bortföra, tala om – omtala, söka upp – uppsöka (med samma betydelse)
  - b) ställa fram (en stol) – framställa (ett förslag), bygga upp (en mur) – uppbygga (en församling) (med olika betydelse)

I fallet 3 a finns en stilistisk skillnad mellan de två typerna. Denna skillnad betyder att den lösa förbindelsen har sin utgångspunkt i talspråket, medan den fasta sammansättningen hör till skriftspråket. Han konstaterar att det är främmande inflytande från latinet och tyskan som ligger bakom de fasta sammansättningarna. (Johannisson 1955, 164.) Denna stilistiska skillnad kvarlever än idag, men den lösa förbindelsen har blivit allt vanligare (Söderholm 2005, 284).

Inom grupp 3 b råder en betydelseskilnad mellan den lösa förbindelsen och den fasta sammansättningen. Den förstnämnda har vanligtvis en konkret betydelse medan den senares betydelse är abstrakt. (Johannisson 1955, 162–163.) Betydelseskilnaden mellan de båda sammansättningarna kan enligt Johannisson (1955, 164) inte förklaras med främmande inflytande eftersom varken latinet eller tyskan tycks ha haft motsvarande uppdelning. Differentiering måste vara jämförelsevis en ganska ung företeelse. Johannisson (1955, 164) hänvisar till Ljunggren som har undersökt förhållandena fram till 1600-talet och konstaterar att ännu i 1500-talets svenska skriftspråk användes fasta och lösa förbindelser utan någon bestämd skillnad i betydelsen.

Det konstateras också i Pelkonen, Miettinen & Miettinen (1980, 122–123) att det väldigt ofta är så att talspråket föredrar den lösa formen medan i den skriftliga stilen och speciellt i myndighetsspråket bildar samma ord en fast sammansättning. Den fasta sammansättningen har ytterligare vanligen en mer abstrakt eller annars en hel annan betydelse än den lösa

formen. Skillnaden mellan formernas abstrakthet har ändå inte varit självklar i äldre svenskan där också den fasta sammansättningen har använts i mycket konkret betydelse (Söderholm 2005, 283).

Norén (1996, 1) hänvisar till partikelverb med termerna *fast sammansatt* och *löst sammansatt*. Som Johannisson konstaterar också Norén (1996, 1) att det finns partikelverb som endast uppträder i endera sammansättningsformen och partikelverb som kan förekomma i båda sammansättningsformerna. Det senare fallet kallar hon för *varierande sammansättning*. Norén (1996, 2) använder termen *fast sammansättning* för partikelverb som endast förekommer i fast sammansättning eller för den fasta varianten i en varierande sammansättning. Partikelverb som kan användas med ungefär samma betydelse i både fast och lös sammansättning kallar hon för *varierande sammansättning*. (Norén 1996, 2.) Noréns *varierande sammansättning* hänvisar alltså till Johannissons grupp 3. Termen *lös sammansättning* hänvisar förutom en lös sammansättning till den lösa varianten i en varierande sammansättning (Norén 1996, 2).

3.5 Partikelverb – en ordklass eller satsfunktion?

Det har nu redogjorts för olika slags kriterier gällande hur man kan skilja partikelverb från andra verbkonstruktioner, om olika ord som kan stå i partikelpositionen samt om kategoriseringen av sammansatta verb i svenskan. Man har dragit den slutsatsen att ord i partikelpositionen är antingen adverb eller prepositioner i icke-idiomatiska uttryck och att de här orden är tryckstarka efter ett trycksvagt verb och före ett eventuellt direkt objekt. Trots detta finns det kvar sådana syntaktiska och semantiska problem som utgör om partikelverb bildar en särskild ordklass eller om de bara borde ses som en syntaktisk företeelse.

Det finns många olika åsikter om det här problemet. Ejerhed (1979, 49) berättar att hon först utgick från att partikelverb bildar en egen ordklass (en syntaktisk formkategori) såsom nomen, adjektiv, verb och preposition. Senare har hon ändå ändrat uppfattning och kommit till det beslutet att partikelverb inte är en ordklass utan "snarare ett relationellt begrepp jämställt med subjekt och objekt i det att det betecknar en satsfunktion" (Ejerhed 1979, 49). Hon har inte tagit med sådana fasta sammansättningar som t.ex. verbet *angå* eller verbet *inta*, som hon ser som klara lexikala enheter i sin analys, utan bara sådana konstruktioner där verbet och

partikeln är separata ord.

Det finns många uppfattningar som stöder Ejerheds argument. Ejerhed (1979, 53–54) poängterar att partikelverb är en produktiv konstruktion eftersom den har samma distributionsegenskaper som verb och att man mycket fritt kan kombinera verb och partiklar på samma sätt som primära satsled:

(33)

a. lägga/hålla/brinna/ta *upp*

b. hålla *upp/i/av/om*

(Ejerhed 1979, 53–54.)

Det har vidare påpekats att verb-partikel-konstruktioner saknar den egenskapen som de lexikaliserade fraserna har att den kan kontrasteras med en fras där alla de ingående konstituenterna har en bokstavlig betydelse (Ejerhed 1979, 53–54):

(34)

Vita Huset - det vita huset

(Ejerhed 1979, 53–54.)

På grund av detta kan verb-partikel-konstruktionerna sägas vara syntaktiskt nyproducerade och inte lexikaliserade fraser.

Bodegård (1985a, 39) är av samma åsikt när han hävdar att flertalet partikelverb inte är fasta lexikaliserade fraser på grund av utbytbarheten och kombinerbarheten mellan verb och partikel samt det faktumet att partikeln kan sägas bära betydelsen, medan verbet anger hur handlingen utförs. Bodegård (1985a, 41) stödjer alltså den uppfattningen att partikelverb ska behandlas som en syntaktisk företeelse och bara i några enstaka fall som lexikaliserade fraser.

Efter att ha läst teori om partikelverb och granskat det här svenska fenomenet, är vi också av samma åsikt som Ejerhed och Bodegård. Även om partikelverb bildar en egenartad språklig företeelse, kan de inte sägas bilda en egen ordklass. De ovannämnda två uppfattningar som Ejerhed har presenterat stöder denna åsikt. Även om man betraktade partikelverb som en

ordklass, skulle det inte lösa de problem eller förklara de till enbart partikelverb typiska egenskaper som man stöter till när man använder partikelverb (t.ex. den speciella förbindelsen mellan verbet och partikeln). Vi anser att partikelverb är ett intressant särfall i det svenska språket men bildar inte en egen ordklass.

3.6 Konklusion

För att kunna avgöra om en verbkonstruktion är ett partikelverb kommer vi i analysdelen av vår avhandling att använda Noréns sju kriterier (1985, 375–386). Eftersom vi vill granska partikelverbens varierande struktur och dess inverkan på betydelsen ska vi kategorisera vårt material med hjälp av Johannissons kategorisering. Därför att vi vill utvidga vårt synsätt i fråga om hur partikelverb är bildade ska vi använda Teleman, Hellberg & Anderssons (1999, 418–420) indelning av partikeladverbialen i adverb, prepositioner och prepositionsfraser. Alla de ovan presenterade teorierna kompletterar varandra och hjälper oss att få en detaljerad helhetsbild av det här intressanta fenomenet i det svenska språket.

4 HENNING MANKELL OCH DECKAREN *INNAN FROSTEN*

Henning Mankell är ofta citerad som Sveriges mest kända deckarförfattare, men han har i själva verket en mycket övertygande och lång karriär bakom sig som innebär allt möjligt från barnböcker till allvarliga samhällliga romaner. Han hade redan skrivit många noveller och romaner när han fick sitt slutliga genombrott med den första deckaren med kriminalkommissarie Kurt Wallander som huvudperson. Syftet med det här avsnittet är att ge läsarna information om Henning Mankells liv och speciellt om hans karriär.

Henning Mankell är född i Stockholm år 1948. Han växte upp i en liten by i Norra Sverige men har senare flyttat till Afrika där han nu har bott ungefär femton år i Maputo, Moçambique. Mankell besöker Sverige regelbundet varje år. I Maputo är Mankell ledaren för teater Teatro Avenida. I själva verket började hela Mankells karriär på så sätt att han skrev och regisserade pjäser i högskolan. Så småningom började också författaren i honom blomstra. Hans första roman, *Bergsprängaren*, kom ut 1973. År 1974 publicerades Mankells första roman där scenen äger rum i Afrika. Boken heter *Sandmålaren*. (Internet 5, 28.5.2008 kl.14.56.) Afrika spelade en stor roll i Mankells liv redan då (Internet 1, 22.5.2008 kl.15.13). Samma år, dvs. år 1974, skrev han sin första novell *Anton och det Gripstedtska sommarnöjet* för förlaget Ordfront Publishing House som publicerade hans noveller och romaner också i fortsättningen. Eftersom Mankell var en yngling på 1970-talet då han också började arbeta bland teatern och litteraturen på allvar, blev 70-talsanda och de samhällliga frågorna faktorer som har karakteriserat hans verk och världsbild ända sedan dess. (Internet 5, 28.5.2008 kl.14.56.) Han är vidare känd för att värna barnens och de missgynnades rättigheter (Internet 1, 22.5.2008 kl.15.13, Internet 5, 28.5.2008 kl.14.56).

Mellan 1980 och 1984 kom en roman ut varje år. På 80-talet ägnade Mankell sin tid också för teatern som dramaturg, regissör samt manager. Han var ledaren för Kronobergsteatern i Växjö. Där ville han bara producera inhemska pjäser, som visade bli en succé. Efter *Sagan om Isidor* i 1984 var det inte förrän 1990 som Mankells nästa roman publicerades. Den var en roman för barn och unga och hette *Hunden som sprang mot en stjärna*. Också boken *Skuggorna växer i skymningen* som kom ut nästa år var en ungdoms- eller barnbok. Men år 1991 hände också någonting oväntat. Den första deckaren med Kurt Wallander som huvudperson kom ut och Mankell fick sitt stora genombrott. (Internet 5, 28.5.2008 kl.14.56.)

Den första Wallander-deckaren var *Mördare utan ansikte* och den inledde den globalt kända och uppskattade deckarserien med kommissarie Kurt Wallander. De övriga Wallander-deckarna är *Hundarna i Riga* (1992), *Den vita lejoninnan* (1993), *Mannen som log* (1994), *Villospår* (1995), *Den femte kvinnan* (1996), *Steget efter* (1997), *Brandvägg* (1998) samt *Pyramiden* (1999) som består av en samling noveller där kommissarie Wallander är en ung man, dvs. tar handlingarna plats i tiden innan *Mördare utan ansikte*. (Internet 5, 28.5.2008 kl.14.56.) Rätten till Wallander-deckarna har sålts till 25 länder. Man har köpt över tre miljoner exemplar av Wallander-deckarna i Sverige. (Internet 3, 22.5.2008 kl.15.10.) Vidare har man gjort många tv-serier och filmer av Mankells romaner, de flesta av Wallander-böckerna. Rolf Lassgård spelade ursprungligen Kurt Wallander i många tv-serier och filmer, men den nya serien bestående av 13 Wallander-filmerna har Krister Henriksson i huvudrollen. Den första filmen baserade sig på *Innan frosten* som kom ut 2002, men de övriga 12 filmerna grundar sig på berättelserna som Mankell har skrivit speciellt i hänsyn till den här filmserien. (Internet 4, 22.5.2008 kl. 15.11.)

Henning Mankell har alltså skrivit över trettio böcker och ska förhoppningsvis skriva många till. Han har skrivit böcker för barn, ungdomar och de vuxna samt teaterpjäser, Hörspel och manuskript för tv-serier och filmer. Man har översatt hans verk till 35 språk och sålt dem i mer än 24 miljoner exemplar. (Internet 1, 22.5.2008 kl.15.13.) Mankell har naturligtvis fått också många litteraturpris så väl i Sverige som utomlands. År 1991 valdes *Mördare utan ansikte* till årets bästa deckare av Sveriges Deckarakademi. *Villospår* vann samma pris år 1995 och dessutom det brittiska Golden Dagger -priset 2001 efter att ha blivit vald till den bästa deckare som publicerades i Storbritannien år 2001. (Internet 2, 22.5.2008 kl. 15.06.) Henning Mankell var den första skandinaviska författare som vann Golden Dagger. Mankell har t.o.m. vunnit Astrid Lindgren -priset för sina barn- och ungdomsböcker. Utomlands har han också belönats t.ex. i Finland och Tyskland. (Internet 6, 28.5.2008 kl.14.52.)

Mankell är m.a.o. en författare med en mycket lyckad karriär, men från år 2001 har han också börjat arbeta som förläggare. Han grundade förlaget Leopard Förlag tillsammans med Dan Israel som arbetade tidigare på Ordfront Publishing House. Leopard Förlag publicerar böcker som handlar om historia, samhällelig litteratur samt prosa, och ger ut ungefär 10-15 böcker varje år. Leopard Förlag har varit det förlag som har publicerat också Mankells egna böcker sedan det grundades. (Internet 1, 22.5.2008 kl.15.13, Internet 5, 28.5.2008 kl.14.56.) Men

inga siffror eller pris är viktiga för Mankell jämfört med det faktum att han kan med sina böcker vara med att försöka förändra världen. Han har sagt att världen blir allt hemskare hela tiden. Han hoppas att han kunde göra ännu mer än vad han kan med sina böcker, så att världen skulle bli bättre. (Internet 5, 28.5.2008 kl.14.56.)

Innan Frosten är den första boken där Kurt Wallander inte längre är huvudpersonen utan historien berättas ur Linda Wallanders, Kurts dotters, synvinkel. Kurt Wallander står ändå inte helt i bakgrunden utan ett av bokens huvudteman är faderns och dotterns relation. Även om *Innan Frosten* inte hör till Wallander-serien kan den anses vara fortsättningen på den niodelade Wallander-serien.

5 MATERIAL OCH METOD

Vårt undersökningsmaterial består av Mankells deckare *Innan frosten* och dess finska översättning *Ennen routaa* som är översatt av Laura Jänisniemi. Originalen kom ut 2002 och översättningen året efter. Vi började med att läsa igenom båda böckerna. Därefter plockade vi ut alla partikelverb från vart femte kapitel i originalet och fick som resultat nästan 1000 stycken konstruktioner i fråga. Vi märkte att undersökningsmaterialet var alltför stor och bestämde oss att ta med i undersökningen bara vart tionde kapitel. Det ledde till att det slutliga sidantalet blev 52 av bokens 492 sidor. Detta sidantal innebär allt som allt 435 partikelkonstruktioner.

Efter att ha läst litteratur och hittat många olika definitioner för partikelverb som t.o.m. avvek från varandra bestämde vi oss att begränsa definitionen för begreppet *partikelverb*. Vi har tagit med sådana partikelverbkonstruktioner där huvud verbet tydligt anknyter sig till ett adverb eller en preposition och inte t.ex. till ett substantiv som i *ta hand om*. När det gäller fasta förbindelser har vi utgått från att den första delen är både betonad och kan förekomma också i lösa partikelförbindelser.

Vi börjar undersökningen genom att dela in alla förekomster i två olika kategorier. För det första använder vi Johannisson's kategorisering för att gruppera partikelverb i sådana som kan uppträda endast i lösa eller fasta förbindelser eller både i lösa och fasta förbindelser med antingen olika eller likadana betydelser. För det andra granskar vi de enskilda partikeladverbialen och delar in dem i adverb, prepositioner och prepositionsfraser. Här använder vi Teleman, Hellberg och Anderssons kategorier som bas. Därefter läser vi noggrant igenom översättningen och jämför den med originalet. Vi tar reda på om samma partikelverb alltid har översatts på ett likadant sätt. Vi fortsätter med att granska om översättningsmotsvarigheterna alltid är verb eller om några andra konstruktioner (t.ex. substantiv eller satsförkortningar) har använts i stället. Eftersom de svenska partikelverben ofta innehåller ett riktningsadverb, vill vi redogöra hur frekvent det är att det också i den finska översättningen finns med ett riktningsadverb.

Vi ska använda både kvantitativa och kvalitativa metoder i denna pro gradu-avhandling. Vi börjar med mer generell undersökning genom att räkna antalet olika partikelkonstruktioner i

de ovannämnda kategorierna och antalet olika partikeladverbial. Vi ska demonstrera resultaten med hjälp av förtydligande figurer. Den här kvantitativa undersökningen bildar basen för den kvalitativa och mera detaljerade undersökningen som följer därefter. Detta innebär att vi ger exempel på några speciellt intressanta fall och granskar dem med hjälp av Noréns kriterier för urskiljandet av partikelverb. Vidare ska vi förklara några problematiska eller avvikande förekomster från en kvalitativ synpunkt.

När vi börjar behandla översättningarna har vi återigen en kvantitativ utgångspunkt. Vi räknar antalet olika översättningsmotsvarigheter och finska riktningsadverb. Genom att granska dessa förekomster strävar vi efter att hitta mönster som hjälper oss att kategorisera översättningarna. Efter den här kvantitativa analysen följer en kvalitativ analys. Vi ska använda teorier om översättningsvetenskap som bas när vi beskriver och förklarar några ur översättandets synvinkel intressanta fall och ger exempel på dem. Eftersom det inte finns partikelverb i det finska språket kommer betraktelsesättet i den här delen av undersökningen att vara mera kvalitativt än när undersökningen koncentrerar sig på kategoriseringen av endast de svenska förekomsterna därför att det svenska fenomenet inte motsvaras av ett entydigt fenomen i finskan.

Materialet bestående av 435 partikelverb och dess översättningar ska m.a.o. betraktas från både det svenska och det finska språkets synpunkt med hjälp av såväl kvantitativa som kvalitativa metoder.

6 PARTIKELVERB I *INNAN FROSTEN*

Vi har i analysdelen utgått från den definitionen att vi letar efter sådana partikelverb som uppträder antingen i en lös förbindelse eller i en fast sammansättning enligt Johannisson (1955, 164) indelning. Vi har alltså utelämnat partikelfras med partikeln som huvudord, som vi har presenterat kort i avsnittet 3.1. När det gäller partikelfras med partikeln som kan ses som en del av ett dubbeladverbial, har vi utgått från den senare tolkningen enligt vilken partikeln är en del av partikel verbet följt av en prepositionsfras och inte en del av partikelfrasen som följer ett ensamstående verb. En del av de partikelverb som vi har granskat kan dock vara fasta verbfraser (se 3.1.). M.a.o. har vi tagit med alla sådana konstruktioner där det finns både ett huvudverb och en partikel eller där partikeln och verbet uppträder i en fast sammansättning, men utelämnat konstruktionerna med bara verbpartikeln men inget verb. När det gäller fasta sammansättningar har vi utgått från att partikeladverbialet fortfarande måste vara betonat och om det är ett adverb måste det kunna stå också efter verbet i en lös förbindelse.

Som sagt består undersökningsmaterialet av vart tionde kapitel, alltså kapitlen 5, 15, 25, 35 och 45, i Mankells deckare *Innan frosten* (2002). Materialet består allt som allt av 52 sidor och 435 partikelverb, m.a.o. är medeltalet partikelverb per sida 8,4 vilket är överraskande mycket. Efter att ha läst finska grammatikböcker, har vi fått det intrycket att svenskans partikelverb är ett sällsynt fenomen eftersom de alltid har presenterats så kort i böckerna i fråga. Det invercade på att vi utgick från den hypotesen att det bara finns några få olika partikelverb och att de tämligen sällan förekommer i litteraturen och därför var vi tvungna att minska undersökningsmaterialet till hälften av det ursprungliga. Alla exemplen med sidhänvisningen i parenteser i detta kapitel är hämtade ur vårt material i Mankells *Innan frosten* (2002).

6.1 Kategoriseringen av sammansatta verb enligt Johannisson

Vi började vår undersökning med att kategorisera partikelverben enligt Johannisson (1955, 164). Vi delade in alla verb i Johannissons fyra grupper 1, 2, 3a och 3b (se s. 46–47). Vidare tog vi upp några särskilt problematiska fall och tog en närmare titt på de allra vanligaste

partikelverbkonstruktionerna.

6.1.1 Den första kategorin – verb i lös förbindelse

Av alla 435 verb hör 206 verb (47,4 %) till den första gruppen, och uppträder alltid i lös förbindelse. Den här gruppen är tydligt den största av alla tre grupper. Den vanligaste verbkonstruktionen i den lösa förbindelsen är *komma tillbaka* som förekommer sammanlagt 12 gånger på de 52 sidor som vi har tagit med i räkningen. De näst vanligaste konstruktionerna som bara förekommer i den lösa förbindelsen är *hålla på*, *leta efter* och *tänka efter* med sex förekomster, och med fem förekomster *komma på* och *se sig omkring*.

6.1.2 Den andra kategorin – verb i fast förbindelse

I den andra gruppen till vilken hör partikelverb som alltid uppträder i fast förbindelse, finns 53 förekomster vilket är 12,2 % av alla förekomster. Den vanligaste verbkonstruktionen i den andra gruppen är *påminna sig* som förekommer fem gånger. Verben *använda*, *genomskåda* och *påstå* förekommer alla fyra gånger och verbkonstruktionen *föreställa sig* tre gånger. I den andra gruppen finns det mest partikelverb (15,3 %) som är bildade med prepositionen *före* och ett verb. *Föreställa sig* är den vanligaste av de här verbkonstruktionerna. De andra konstruktionerna är *föredra*, *förefalla*, *föreligga* och *föreslå*.

6.1.3 Den tredje kategorin – verb i lös och fast förbindelse

Sammanlagt hör 154 (35,4 %) partikelverb till den tredje gruppen. I grupp 3 a, där man finner partikelverb som har både den lösa och den fasta förbindelsen och som inte har någon betydelseskillnad mellan de här formerna, är den mest allmänna verbkonstruktionen *känna igen* som förekommer åtta gånger i materialet. Verbet *återvända* förekommer sex gånger. Verbkonstruktionerna *tala om* och *ta med* har fyra förekomster. De två partikelverben som

förekommer två gånger i materialet är *gå igenom* och *skriva ner*.

Till grupp 3 b hör alla de partikelverb som har både den lösa och den fasta förbindelsen och som dessutom har en betydelseskillnad mellan de här två förbindelserna. Det överlägset vanligaste verbet är *inse* som förekommer 15 gånger. Det finns också en förekomst med den lösa varianten *se in*. Verbförbindelserna *gå in* och *upptäcka* förekommer i materialet nio gånger. Vidare förekommer *komma in*, *se ut* och *tillhöra* fem gånger.

Det finns fyra partikelverb i den tredje gruppen som förekommer i materialet både i den lösa och i den fasta förbindelsen och de båda exemplen är från grupp 3 b. *Inse* förekommer som redan konstaterats 15 gånger och dess lösa variant *se in* en gång. De lösa förbindelserna *gå ut* och *ställa fram* har i vårt material också de fasta varianterna *utgå* och *framställa* som båda förekommer en gång. Den fasta förbindelsen *avbryta* förekommer i materialet två gånger och dess lösa variant *bryta av* en gång.

Många gånger finns det i princip både den lösa och den fasta förbindelsen men det är svårt att avgöra om de båda formerna verkligen används. En av formerna kan vara t.ex. mycket ålderdomlig. Ett exempel på det här fenomenet är partikelverben *vända sig om* och *omvända sig*. I vårt material har den lösa förbindelsen den konkreta betydelsen *vända sig till en annan riktning*:

(35)

”Henrietta lugnade sig och *vände sig om*.” (s. 428)

Enligt Cantell et al. (2000, 182) och Nordstedts svenska ordbok (1999, 855) har den fasta förbindelsen *omvända sig* en religiös betydelse ”förmå att omfatta en annan tro eller lära”. På grund av Nikander & Jantunen (2000, 141) får man ändå det intryck att verbet *omvända* inte alls finns. Enligt dem har verbet *vända om* bara den lösa förbindelsen. Eftersom Norén (1985, 378–379) har konstaterat i sitt tredje kriterium att om det finns både den lösa och den fasta förbindelsen, är partikel verbet mera äkta, kunde vi ändå inte låta bli att ta hänsyn till den här detaljen. På grund av detta har vi placerat verbet *vända (sig) om* i grupp 3 b.

6.1.4 Problematiska fall – den fjärde kategorin

Johannisson (1955, 164) tar inte ställning till sådana förbindelser som har både samma och olika betydelser. Ett exempel på en sådan förbindelse är *upphöra* och *höra upp* som båda kan ha betydelsen *sluta*. På grund av den här likheten kunde man tänka att de här verben hör till grupp 3a. Det som gör saken svår är att konstruktionen *höra upp* kan också ha betydelsen *lyssna*. Den fasta förbindelsen *upphöra* saknar denna betydelse. Ett annat exempel på förbindelser som har både samma och annorlunda betydelser är *rinna ut* och *utrinna*. De här partikelverben kan ha en konkret betydelse och därför är fraserna *vatten rinner ut* och *vatten utrinna* båda möjliga. Den lösa förbindelsen *rinna ut* har ytterligare en abstrakt betydelse som den fasta förbindelsen inte har. Denna skillnad framgår av ett exempel i undersökningsmaterialet:

(36)

”Han satte sig upp i soffan som om tiden höll på att *rinna ut*.” (s. 219)

Som det redan har konstaterats är det enligt Johannisson (1955, 162–163) vanligt att den lösa förbindelsen har den konkreta betydelsen. Detta exempel visar att med verbet *utrinna* är det tvärtom.

I fråga om förbindelserna *skjuta upp* och *uppskjuta* har de båda varianterna en abstrakt betydelse ”förlägga till senare tidpunkt” (Norstedts svenska ordbok, 1999, 1347). I Norstedts svenska ordbok (1999, 1085, 1347) finns följande två exempel: ”*skjuta upp* avfärden” och ”*uppskjuta* resan några dagar”. På grund av detta hör verben till grupp 3 a. Den lösa förbindelsen *skjuta upp* har ändå fått en annan, mycket konkret, betydelse i undersökningsmaterialet:

(37)

a. ”Ytterporten *sköts upp* ---” (s. 222)

b. ”Hon *sköt upp* dörren.” (s. 324)

Här har den lösa förbindelsen alltså både en abstrakt och en konkret betydelse.

På grund av de här ovannämnda fallen har vi skapat en fjärde grupp. Kännetecknande för den här gruppen är att alla de partikelverben har båda den lösa och den fasta förbindelsen och att det finns båda samma och annorlunda betydelser mellan de formerna. Andra exempel på den här kategorin återfinns i Bilaga 1.

6.1.5 Konstruktioner med verben *komma* och *gå*

De vanligaste partikelverben som förekommer på de där 52 sidorna som vi har valt att inkludera är *inse* som förekommer 15 gånger och *komma tillbaka* som förekommer 13 gånger. *Komma tillbaka* är som sagt det mest allmänna partikel verbet i den första gruppen. Verbet *komma* är också ett mycket allmänt verb i förbindelser med andra prepositioner och adverbial. Sammanlagt finns det 33 förekomster med verbet *komma* tillsammans med en preposition eller ett adverb vilket är 7,6 % av alla förekomster av partikelverb. I den första gruppen förekommer verbet *komma* utöver konstruktionen *komma tillbaka* i *komma på*, *komma ut*, *komma hem*, *komma hit* och *komma efter*. Vidare finns det förbindelser med *komma* tillsammans med en preposition eller ett adverb i den tredje gruppen: *komma in*, *komma undan*, *komma fram*, *komma över* och *komma ut*. I alla grupper finns det alltså 11 olika förbindelser med verbet *komma*.

Ett annat mycket ofta förekommande verb är *gå* med olika prepositioner och adverb. Sammanlagt finns 31 förekomster med verbet *gå*. I den första gruppen med verbet *gå* finns förbindelserna *gå ner*, *gå tillbaka* och *gå hem*. I grupp 3 a förekommer förbindelserna *gå igenom*, *gå upp* och *övergå*. Vidare finns det i grupp 3 b förbindelserna *gå fram*, *gå in*, *gå bort*, *gå ut* och *utgå*.

6.2. Om partikeladverbialens struktur

Som tidigare har framkommit, hade vi tillsammans 435 partikelverb att analysera från deckaren *Innan frosten*. Efter att ha kategoriserat partikelverb i de fyra kategorier som Johannisson (1955, 164) har skapat samt den femte kategori som vi skapade, tog vi en

närmare titt på själva verbpartiklarna och började dela in dem i adverb, prepositioner eller prepositionsfraser. Eftersom det här är intressant att undersöka enbart när det gäller partikelverb i lösa förbindelser, minskar antalet partikelverb som ska granskas från 435 till 316. De utelämnade 119 förekomsterna är alltså partikelverb i en fast sammansättning.

Vi har utgått från den hypotesen att eftersom adverbena i sig vanligtvis innebär en riktningsbetydelse och partikeladverbialen ofta förändrar verbets betydelse, består den största delen av partikeladverbialen möjligtvis av adverb. Vidare har vi tidigare bara mycket sällan påträffat sådana konstruktioner i svensk litteratur där partikeladverbialen består av en prepositionsfras eller någon annan fras även om det skulle verka rimligt att den här gruppen skulle vara en väldigt produktiv grupp. Därför har vi utgått från det antagandet att det kan vara möjligt att vi inte hittar så många sådana här partikelkonstruktioner som konstruktioner bestående av ett verb och ett adverb eller en preposition i de delar av *Innan frosten* som vi har tagit med i undersökningen.

6.2.1 Adverb som partikeladverbial

När vi har delat in partikeladverbialen i adverb, prepositioner och olika slags fraser, har vi utgått från Teleman, Hellberg och Anderssons (1999, 418-420) indelningar (se 3.2.1). Eftersom det inte finns några dubbelbetydelser, alltså alla verbpartiklar hör till antingen adverb eller prepositioner, är indelningen tämligen entydig.

Vi har hittat allt som allt 188 adverb, vilket är 59,5 % av alla de 316 partikeladverbialen. Resultatet är inte överraskande eftersom vi hade utgått från att adverb kunde vara den största kategorin. Det ska senare presenteras en gemensam figur om adverbens, prepositionernas och frasernas proportioner (se *Figur 3*).

Vad som däremot är överraskande är att inom den här kategorin är det bara vissa adverb som uppträder väldigt många gånger i jämförelse med de övriga, och att det är så många adverb som vi inte alls har hittat i materialet. Adverbena utan förekomster är *dit*, *loss*, *an*, *bi*, *fast*, *(i) fatt*, *ihåg*, *i kapp*, *isär*, *itu* och *ombord*. På grund av de 52 sidor och 316 partikelverb som bildar vårt undersökningsmaterial på denna punkt kan vi säga att de här adverbena är de

ovanligaste i partikelkonstruktioner i utgångspunkt av Mankells deckare.

Vi har hittat ytterligare tre (3) adverb som inte alls finns med på Teleman, Hellberg och Anderssons (1999, 418–419) listor. Dessa är *bakåt* (1 förekomst), *fram* (13 förekomster) samt *omkull* (3 förekomster).

(38)

- a. *lutade sig bakåt* (s. 38)
- b. *gick fram* (s. 40)
- c. *knuffades fram* (s. 219)
- d. *rotade fram* (s. 126)
- e. *fallit omkull* (s. 41)
- f. *ramlar omkull* (s. 41)
- g. *ramlade omkull* (s. 131)

Det är märkvärdigt att dessa adverb inte alls finns med på Teleman, Hellberg och Andersson (1999, 418–419) och inte minst med tanke på det faktumet att adverbet *fram* är det sjätte vanligaste med 13 förekomster och konstruktionerna med det här adverbet mycket äkta partikelverb enligt Noréns (1985, 375–386) kriterier.

Om vi granskar adverbet *fram* litet närmare med hjälp av Noréns (1985, 375–386) sju kriterier kan vi konstatera att det uppfyller nästan alla kriterier i de konstruktioner som finns med i vår undersökning. I vårt material har adverbet *fram* sammanfattningsaccent t.ex. med verben *komma*, *dra*, *gå* och *rota*, vilket uppfyller det första kriteriet. Av alla 13 förekomster står *fram* alldeles efter huvud verbet i 10 fall. De tre fallen där det finns någonting mellan adverbet och verbet är:

(39)

- a. *vittra mig fram* (s. 42)
- b. *lutat sig fram* (s. 329)
- c. *växte långsamt fram* (s. 325)

Adverbet *fram* är alltså ett partikeladverbial också enligt det andra kriteriet. Konstruktionerna

med *fram* uppfyller också det tredje kriteriet eftersom i materialet finns det exempel på en fast förbindelse:

(40)

- a. *framställa* (s. 43)
- b. *hade framskridit* (s. 325).

I övrigt finns det flera andra fasta förbindelser med adverbet *fram*, t.ex. *framgå*, *framhålla* och *framstå*. Exempel på avledningar är *framgång* och *framställning*. (Cantell et al. 2000, 587–588.)

Det fjärde kriteriet uppfylls däremot inte eftersom t.ex. verben *komma* och *gå* är intransitiva både utan och med partikeladverbialen t.ex. i det följande exemplet som är ett intransitivt verb plus ett adverbial:

(41)

gick fram mot fönstret (s. 40, 45)

De transitiva verben *dra* och *rota* är fortfarande transitiva i konstruktionen med *fram*:

(42)

- a. ”Sedan rotade han fram *en keps* ---” (s. 126)
- b. ”Sen drog hon fram *fotostatkopian av kartan* ---” (s. 126)

Det femte av Noréns (1985, 380-381) kriterier gäller förändringar i subjekt och/eller objekttyp. Om vi tar som ett exempel på det här kriteriet konstruktionen *växte långsamt fram* (s. 325), kan vi konstatera att verbet *växa* har som subjekt ett konkret eller abstrakt föremål som håller på att förändras på något sätt, men konstruktionen *växa fram* har som subjekt ett abstrakt föremål som har redan förändrat. Processen hos subjektet som verbet beskriver är m.a.o. över. Partikeladverbialen *fram* uppfyller också det femte kriteriet i konstruktionerna med olika verb. Vidare kan vi påpeka att därför att verbet *komma* är ett imperfektivt verb men konstruktionen *komma fram* perfektiv uppfylls kriterium sex:

(43)

”Sara Edén *kom fram* mot Linda ---” (s. 223)

Till sist konstaterar vi att verbet *gå* är ett durativt verb och konstruktionen *gå fram* momentan, vilket betyder att också det sista kriteriet uppfylls:

(44)

gick fram till fönstret (s. 40, 45)

Då sex av de sju kriterierna uppfylls kan vi dra den slutsatsen att adverbet *fram* bildar tämligen äkta partikelverb.

Många adverb uppträder 1–10 gånger i materialet. Det finns ändå fem (5) adverb som mycket tydligt är de vanligaste. Adverbet *in* har vi hittat 36 gånger, vilket gör det till det vanligaste adverbet som partikeladverbial. Adverbet *in* är m.a.o. i 19,1 % av satserna med adverb som partikeladverbial. Några exempel på konstruktioner med *in* som partikeladverbial är:

(45)

- a. *gick in* (s. 41)
- b. *fånga in* (s. 128)
- c. *steg in* (s. 226).

Adverbet *upp* har framkommit 30 gånger, alltså i 16,0 % i denna typ av satser. Partikelkonstruktioner med adverbet *upp* är t.ex.:

(46)

- a. *brusa upp* (s. 429)
- b. *byggas upp* (s. 328)
- c. *spolats upp* (s. 41).

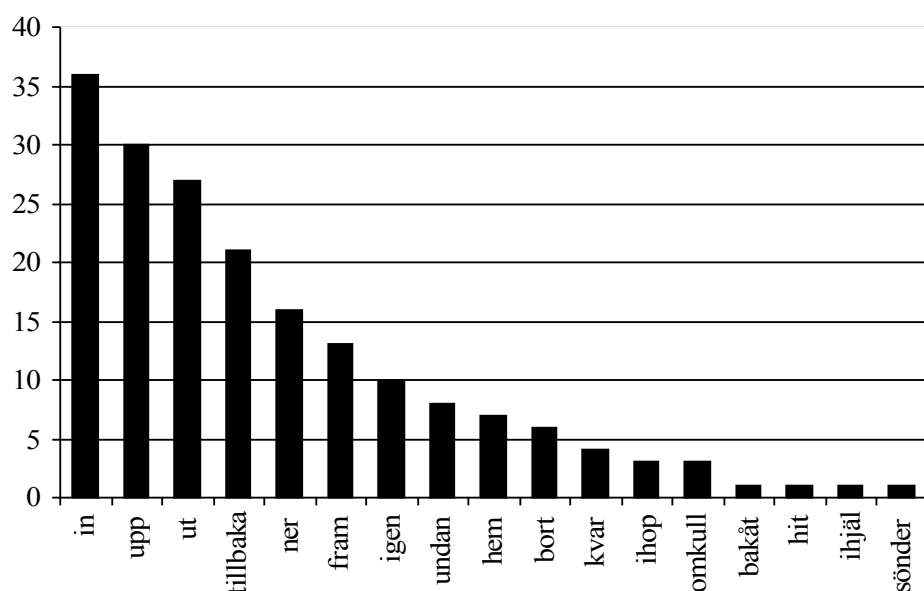
Det tredje vanligaste adverbet är *ut* med 27 förekomster och 14,4 % t.ex.:

(47)

- a. *har rakat ut* (s. 38)
- b. *slet ut sig* (s. 223)
- c. *såg ut* (s. 424)

Adverbet *tillbaka* är partikeladverbial 21 gånger (11,1 %) och *ner* 16 gånger (8,5 %). Alla adverb med åtminstone en förekomst på Telemans, Hellberg och Anderssons (1999, 418–419) listor samt de tre adverb som vi har hittat som inte finns med på listorna och antalet förekomster av alla de här adverbena kan ses på *Figur 1*.

Figur 1 Adverb och deras förekomster (n = 188)

6.2.2 Prepositioner som partikeladverbial

Vi har hittat 124 prepositioner i de textavsnitt som bildar vårt material, vilket betyder att prepositionernas del av alla partikeladverbial är 39,2 %. Prepositionernas andel kan också ses i *Figur 3*. När vi har tagit en närmare titt på de enstaka prepositionerna har vi återigen funnit att vissa prepositioner är mycket vanligare än andra och att överraskande många till synes vanliga prepositioner har inga förekomster. Prepositioner som vi inte alls kunde hitta i

materialet var *emellan, ifrån, för, före, runt, under, ur* och *vid*.

Vi tar här upp de fem vanligaste prepositionerna såsom vi gjorde i avsnittet som rörde adverb, eftersom de är mycket påtagliga. Den vanligaste prepositionen är *på* med 29 förekomster. Några få exempel på denna preposition är:

(48)

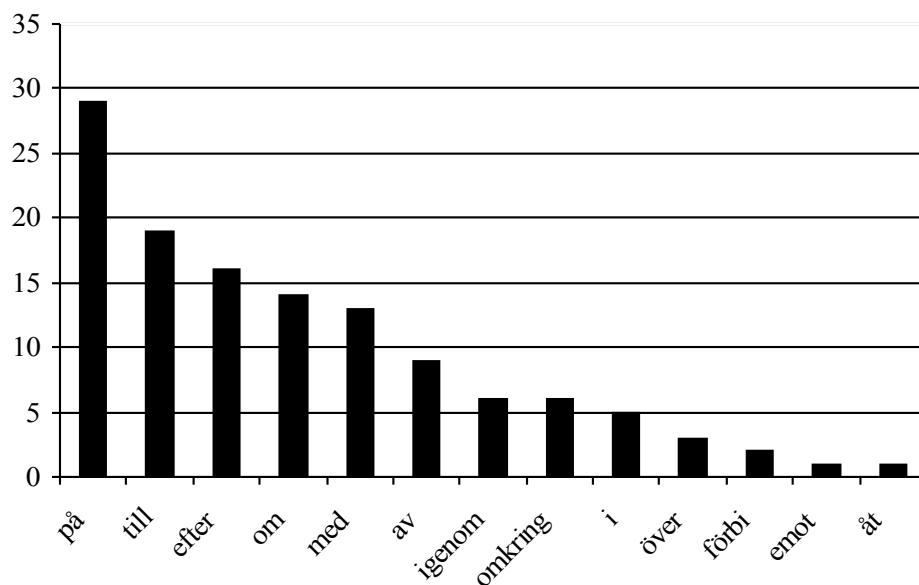
- a. *hållit på* (s. 40)
- b. *komma på* (s. 127)
- c. *hör inte på* (s. 220)

Prepositionen *på* förekommer alltså i 23,4 % av alla satser med en preposition som partikeladverbial. Prepositionen *till* är den nästa vanligaste som vi har hittat 19 gånger, m.a.o. i 15,3 % i denna typ av satser. T.ex.:

(49)

- a. *dragits till* (s. 37)
- b. *ryckte till* (s. 131)
- c. *känner till* (s. 427)

Prepositionerna *efter, om* och *med* är alla med i texten ungefär lika många gånger med 16 (12,9 %), 14 (11,3 %) respektive 13 (10,5 %) förekomster. Nedan har vi samlat alla prepositioner med åtminstone en förekomst från Teleman, Hellberg och Anderssons (1999, 419–420) lista och antalet förekomster av alla de här prepositionerna i en gemensam figur, *Figur 2*.

Figur 2 Prepositioner och deras förekomster (n = 124)

6.2.3 Prepositionsfraser som partikeladverbial

Även om vi har utgått från att det är tämligen sällsynt att ha prepositionsfraser som partikeladverbial är det en stor överraskning att det bara finns fyra (4) stycken med i vårt material. Prepositionsfraser som partikeladverbial, alltså flerordsadverbial (se 3.2.1.3), bildar alltså bara 1,3 % av alla partikeladverbial i vår undersökning. På basis av ungefär en procents förekomst kan man säga att sådana här konstruktioner är väldigt sällsynta åtminstone i det svenska skrivna språket, så som det representeras här av Mankells text.

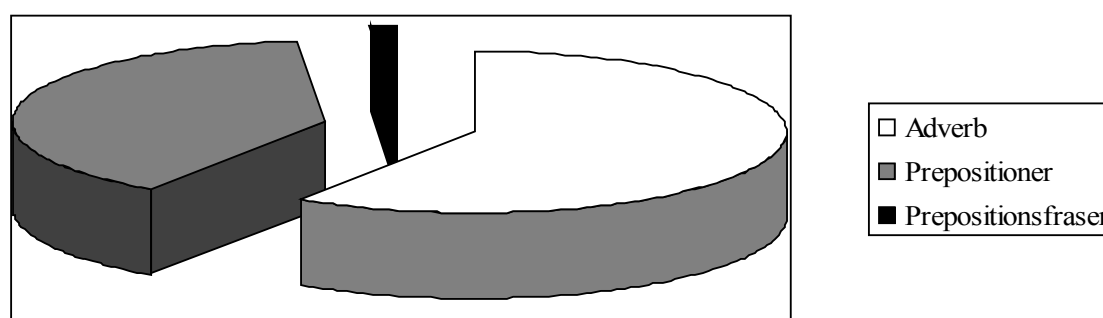
De fraser som vi i alla fall kunde hitta i partikelförbindelse är:

(50)

- a. *hållit på med* (s. 38)
- b. *gav sig iväg* (s.40)
- c. *hålla på med* (s. 223)
- d. *marscherade iväg* (s. 324)

Prepositionsfrasen *iväg* borde i princip skrivas isär för att kunna kallas för en fras (*i väg*). Detta är ändå en stilfråga och ändrar inte betydelsen. Om vi hade tagit med fraser med substantiv som huvudord, skulle antalet ha ökats. Sådana fraser är t.ex. *plocka/ta/få reda på* och *ta hand om*, men eftersom frasen bildas av ett substantiv och en preposition, är den egentligen en substantivfras och inte en prepositionsfras. Därför granskar vi inte mer grundligt sådana här verbkonstruktioner. Också konstruktionerna med adjektiv- eller adverbfraser som grad- eller sättsadverbial mellan huvud verbet och partikeladverbialen hör inte hemma i den här kategorin eftersom såsom Teleman, Hellberg och Andersson (1999, 425), Norén (1985, 378) samt Bodegård (1985a, 43) har påpekat, kan satsadverbet eller i adverbialinledande satser subjektet finnas mellan verbet och partikeln. Konstruktioner som *höll sig frivilligt undan* (s. 44) hör alltså inte heller hemma i den här kategorin.

Om man m.a.o. bara tar hänsyn till prepositionsfraser såsom *i väg* eller *i ordning* som vi har som exempel i teoridelen, har vi hittat bara fyra (4) enstaka förekomster i materialet. Allt som allt är det här resultatet oväntat även om vi har utgått från att det inte är helt vanligt med sådana här konstruktioner. Det väldigt lilla antalet prepositionsfraser som partikeladverbial i förhållande till andra slags partikeladverbial kan ändå ses på *Figur 3*.

Figur 3 Olika partikeladverbialens proportioner

6.3 Partikelverb med riktningsbetydelse

I detta avsnitt ska vi behandla partikeladverbialen som i sin grundbetydelse anger riktning för en rörelse. Detta är intressant också från översättningens synpunkt eftersom de finska verben i *Ennen routaa* ofta följs av ett riktningsadverbial på samma sätt som partikeladverbialen följer ett verb i det svenska originalet. Sambandet mellan originalet och översättningen ska behandlas senare i avsnitt 7.2. I detta avsnitt delar vi in partikelverben i två överkategorier och allt som allt tre grupper enligt Strzeleckas (2003, 61–62) och Bodegårds (1985b, 41–45) definitioner (se 3.2.1.1).

Vi har börjat med att dela in alla sådana partikelverb som har ett riktningsadverb som partikeladverbial i tre olika grupper. Den första gruppen består av ett rörelseverb och ett riktningsadverbial. Den andra gruppen består av ett icke-rörelseverb och ett riktningsadverbial som anger både rörelse och riktning eller ger någon slags rumslig betydelse åt handlingen. Den tredje gruppen består av ett icke-rörelseverb och ett riktningsadverbial som signalerar att handlingen avslutas, leder till mål eller resultat eller sker kort, plötsligt eller bara en gång.

Vi har utelämnat konstruktionerna *se ut* i betydelsen 'näyttää joltakin', *känna igen* samt konstruktionerna *uttrycka* och *uppföra sig* (*föra* i betydelsen 'bära sig åt, käyttääytyä'), där verbet inte är rörelseverb och riktningsadverbet anger varken riktning eller resultat (målet). I alla kategorier har vi däremot tillagt även konstruktioner med prepositioner eller adverb andra än riktningsadverb som partikeladverbial, om konstruktionen tydligt har hört till en av de tre grupperna.

6.3.1 Konstruktioner bestående av ett rörelseverb och ett riktningsadverbial

Av alla 435 partikelverb vi har tagit med i den här delen av undersökningen består allt som allt 255 konstruktioner av ett rörelseverb och ett riktningsadverbial eller ett icke-rörelseverb och ett riktningsadverbial. Med riktningsadverbial menas här riktningsadverb, andra slags adverb, prepositioner samt prepositionsfraser, även om själva riktningsadverbens antal naturligtvis är störst. I detta avsnitt ska vi närmare presentera konstruktioner som bildas av ett

rörelseverb och ett riktningsadverbial, då verbet anger rörelse och partikeladverbialet riktning.

Av alla 255 konstruktioner som är med i den här delen av undersökningen är 102 sådana som består av ett rörelseverb och ett riktningsadverbial. De här konstruktionerna bildar m.a.o. 40,0 % av alla riktnings- eller resultatkonstruktionerna. Vidare är 49 (48,0 %) av de konstruktioner som hör till den här första gruppen sådana som följs av en prepositionsfras som i sin tur fungerar som ett bundet eller ett optionellt adverbial. Exempel på detta är:

(51)

- a. “gick fram *till fönstret*” (s. 40)
- b. “komma undan *från sig själv*” (s. 45)
- c. “flög upp *från ett träd*” (s. 130)
- d. “hade flyttat in grisarna *i salen*” (s. 221)
- e. “Det kom in en kund *på banken ---*” (s. 226)

Som vi redan konstaterade i avsnittet 3.1 i teoridelen, har vi utgått från att sådana här konstruktioner består av ett partikelverb följt av en prepositionsfras och inte av ett verb följt av en partikelfras. Det som kan ses i resultatet är att ett partikelverb som består av ett rörelseverb och ett riktningsadverbial mycket ofta följs av ett bundet eller optionellt adverbial bestående av en prepositionsfras.

Om vi tar en närmare titt på förbindelsen mellan rörelseverb och riktningsadverbial, kan vi konstatera att det finns 52 olika kombinationer. Vidare finns det många kombinationer som bara har 1 förekomst. Sammanlagt 34 kombinationer förekommer bara en gång i vårt material, även om några av dessa, t.ex. *springa ut/tillbaka*, *köra tillbaka*, *komma hem/hit* och *åka ut* är tämligen vanliga. Det finns ändå många kombinationer som har flera förekomster. Av dessa är partikelverben *komma tillbaka* (13 förekomster), *gå in* (9) samt *komma in* (5) bland de mest frekventa. Om vi granskar de enstaka verben litet närmare, kan vi konstatera att alla 102 partikelverb i den här kategorin grundar sig på verben *komma*, *gå*, *flyga*, *åka*, *falla*, *ramla*, *hasa*, *halka*, *springa*, *stiga*, *skymta*, *smyga*, *glida*, *resa*, *dyka*, *köra*, *flytta*, *skjuta*, *skynda*, *trampa*, *marschera*, *skrida*, *föra*, *rusa* samt *träda* i olika tempusformer, m.a.o. bygger alla 102 förekomster på inte mer än 25 olika verb i kombinationer med olika riktningsadverbial. Några kombinationer har en abstrakt betydelse, men har tagits med i den

här gruppen på grund av rörelseverbet.

(52)

- a. “--- *dök* svett droppar *upp* i Henriettas panna.” (s. 427)
- b. “*reste på sig*” (s.223, verbet *resa* i betydelsen ‘*uppresas*’)
- c. ”frågan *gled ut* ur hennes mun” (s.129)

Om de hade granskats på basis av betydelsen, skulle de ha placerats i den grupp där ett icke-rörelseverb kombineras med en partikel som anger bara resultat.

Härefter ska vi presentera de riktningsadverb som finns med i den här gruppen. Det vanligaste riktningsadverbet i dessa kombinationer i lösa förbindelser är *in* med 20 förekomster. Det näst vanligaste är *tillbaka* (19), sedan följer *upp* (10), *ut* (9), *hem* (6), *ner* (5), *bort* (5), *undan* (2) och *hit* (1). Dessutom förekommer adverbena *fram* (5 förekomster) och *omkull* (3), prepositionerna *på* (3 förekomster), *över* (1), *förbi* (1), *efter* (2), *omkring* (1) och *igenom* (3) samt prepositionsfrasen *i väg* (1 förekomst) med i den här kategorin. Vidare finns följande fasta sammansättningar med i den här gruppen (adverbialledet har alltså inte räknats med i den föregående statistiken): *framskrida* (med adverbet *fram*), *utgå* (med riktningsadverbet *ut*), *övergå* (2 förekomster med prepositionen *över*) samt *genomföra* (med prepositionen *genom*).

6.3.2 Konstruktioner bestående av ett icke-rörelseverb och en riktningsadverbial

Efter att ha granskat partikelverb som hör till den första gruppen ska vi ta en närmare titt på de konstruktioner där verbet inte anger rörelse. Allt som allt har vi 153 partikelverb i den här kategorin. Vi ska presentera dessa verb i detta avsnitt i två olika grupper enligt Strzelecka (2003, 61–62) och Bodegård (1985b, 41–45). I den ena gruppen står partikeln både för rörelse och för riktning då hela konstruktionen får en rumslig betydelse, och i den andra gruppen betyder partikeln att handlingen avslutas eller leder till något slags mål eller resultat. Det är i vissa fall väldigt svårt att bestämma om en konstruktion anger rörelse och riktning eller leder till ett resultat. Några konstruktioner kan vara tvetydiga, men en preliminär indelning har gjorts nedan.

6.3.2.1 Partikeln anger både rörelse och riktning

Den första gruppen i den andra huvudkategorin består av konstruktioner med ett icke-rörelseverb och ett partikeladverbial som anger både rörelse och riktning. I den här gruppen har vi 67 partikelverb. Av alla 255 verb bildar den här gruppen alltså 26,3 %. Om vi igen börjar med att ta en titt på vad som kommer efter dessa verb, kan vi konstatera att i 28 fall (41,8 %) följer ett bundet eller optionell adverbial partikelverben som t.ex. i:

(53)

- a. “fortsatte upp *mot Triangeln*“ (s. 41)
- b. “letade igenom gatorna *i centrum*” (s. 42)
- c. “stigar som ledde in *i skogen*” (s. 127)
- d. “pumpade in *i sitt skratt*” (s. 321)
- e. “hade följt dem ut *i receptionen*” (s. 330)

Sådana här fraser är tydligen vanligare om verbet anger rörelse och partikeln riktning i verbkonstruktionen, men eftersom konstruktionerna i den här gruppen också anger att någon/något rör sig i någon riktning, är det tämligen vanligt även i denna grupp att ha bundna eller optionella adverbial efter partikelverben.

I den här gruppen har vi flera olika verb än i den första gruppen. Detta kan bero på att den första gruppen är så begränsad, m.a.o. måste alla verb i den gruppen vara rörelseverb. När verben i den här gruppen kan vara av vilken typ som helst om de bara är med i en konstruktion som anger rörelse och riktning och som har en rumslig betydelse, ökar möjligheten till olika verb och kombinationer radikalt. I den här gruppen har vi sammanlagt 52 olika kombinationer varav 42 förekommer bara en gång. Om man räknar partikelverben *sätta sig ner* (s. 426), som är ett reflexivt verb, och *sätta ner* (vårblommorna) (s. 225), samt partikelverben *räta på sig* (s. 39, 328) och *räta på* (ryggen) (s. 127) till olika kombinationer, finns det allt som allt 54 olika kombinationer varav 45 förekommer bara en gång i denna grupp. Eftersom dessa kombinationer bygger på så många som 36 olika verb, ska vi inte lista dem här såsom vi gjorde med verben i den första gruppen. De kombinationer som förekommer mer än en gång är den fasta sammansättningen *återvända* (6 förekomster), lösa förbindelser *räta på sig* (3 förekomster om *räta på* utan ett reflexivt objekt räknas med,

annars 2 förekomster), *ge sig av* (2 förekomster), *skriva ner* (2), *hålla upp* (2), *dra in* (2), *vika undan* (2), *följa ut* (2), *ställa ner* (2) samt *sätta ner* med 2 förekomster om den reflexiva motsvarigheten räknas till samma kombination. Annars har båda verben bara en förekomst.

Vad gäller själva adverbialen i denna grupp är att det är ungefär de samma adverbena som i den första gruppen som är de tre mest frekventa. I lösa förbindelser med ett icke-rörelseverb är *in* det vanligaste riktningsadverbet med 12 förekomster. Den näst vanligaste är *ner* (11 förekomster). Därefter kommer *upp* (7). Riktningsadverbena *undan* och *ut* har 5 respektive 4 förekomster i materialet. Däremot förekommer *tillbaka*, som var det andra vanligaste riktningsadverbet i den första kategorin bara 2 gånger i denna grupp. *Igen* har en förekomst. Dessutom finns det adverbena *bakåt* (1 förekomst) och *fram* (5), prepositioner *efter* (1), *på* (5), *av* (2) och *igenom* (2) samt prepositionsfrasen *i väg* (1) med som riktningsadverbial i denna grupp. De fasta sammansättningar som man kan hitta i denna grupp är *återvända* (6 förekomster med adverbet *åter*) och *utsätta* (1 förekomst med riktningsadverbet *ut*).

6.3.2.2 Partikeln anger bara resultat

I den tredje gruppen som på sätt och vis hör till samma kategori med den ovan presenterade gruppen hör allt som allt 86 partikelkonstruktioner. Denna grupp bildar m.a.o. 33,7 % av alla de 255 partikelkonstruktioner som vi har tagit med i den här delen av undersökningen. Om vi en gång till börjar med att ge antalet till de konstruktioner som följs av ett bundet eller optionellt adverbial, kan vi påpeka att det bara finns 15 stycken. Exempel på detta är:

(54)

- a. “spolats upp *på en strand*” (s. 41)
- b. “stirrade upp *mot himlen*” (s. 126)
- c. “se in *genom dörren*” (s.131)
- d. “knuffades fram *till främsta ledet*” (s. 219)
- e. “såg bort *mot det ställe*” (s. 425)

Som man redan kan se i exemplen, har 5 av dessa med synen att göra (verben *se*, *titta* och *stirra*), som egentligen inte leder till ett resultat så tydligt som några andra verb men är med i

vår analys eftersom partikeladverbialen bildas av ett riktningsadverb. Man kan i alla fall dra den slutsatsen att partikelverb i den här gruppen bär betydelsen om mål eller resultat inom sig och behöver för den skull varken bundna eller optionella adverbial efter sig som precisering. Eftersom sådana här partikelverb inte anger rörelse eller riktning, behöver de inga definitioner för dem heller.

I den tredje gruppen är variationen mellan olika verb antagligen störst. Denna grupp består av 56 olika kombinationer varav t.o.m. 49 förekommer bara en gång. Förutom de lösa förbindelserna *hålla undan* och *se bort* finns det de fasta motsvarigheterna *undanhålla* och *bortse* med i denna grupp. De här varianterna har ovan räknats som olika kombinationer. Alla de här fyra verben förekommer bara en gång i den här delen av undersökningsmaterialet. Kombinationer som förekommer mer än en gång är *inse* (14 förekomster), *upptäcka* (9), *rycka till* (3), *upprepa* (2), *upphöra* (2), *ringa in* (2) och *råka ut* (2). Om vi tar en titt på själva verben kan vi konstatera att alla 86 förekomster bygger på 46 olika verb (verben i lösa förbindelser och verbdelar i fasta sammansättningar). Eftersom antalet olika verb är så stort, ska vi inte lista dem här.

Härefter ska vi ta en närmare titt på de adverbialen som bildar sådana konstruktioner som anger mål eller resultat tillsammans med icke-rörelseverb i lösa förbindelser. De två klart vanligaste riktningsadverbialen är *ut* med 12 förekomster och *upp* med 11 förekomster. De övriga riktningsadverbialen har bara några få förekomster som kan ses i parenteser: *in* (3), *bort* (1), *hem* (1), *igen* (1) och *undan* (1). Adverben *ihop* och *fram* förekommer två respektive tre gånger i denna del av undersökningsmaterialet. Däremot är prepositionen *tillbaka* vanlig med 11 förekomster. Vidare förekommer prepositionen *igenom* en gång i dessa konstruktioner. Det finns ändå väldigt många fasta sammansättningar som vi har placerat i den här gruppen på grund av deras partikelled som är riktningsadverb. Antalet förekomster kan igen ses i parenteser. Fasta sammansättningar i den tredje gruppen är *inse* (14), *upptäcka* (9), *upprepa* (2), *upphöra* (2), *undanhålla* (1), *utveckla* (1), *uppföstra* (1), *bortse* (1), *upphöja* (1), *insjukna* (1), *utbyta* (1), *sammanfoga* (1), *inträffa* (1) och *uppfatta* (1). Det att dessa verb leder till ett resultat eller mål eller sker kort och plötsligt kan i vissa fall ses bara när man har hela kontexten under granskning.

I detta avsnitt har vi delat in alla partikelverb bestående av ett verb och ett riktningsadverbial i

tre olika grupper. Nu när vi har granskat närmare dessa riktningskonstruktioner, kan vi jämföra konstruktionerna i *Innan frosten med* deras översättningsmotsvarigheter i *Ennen routaa* i avsnitt 7.2.

6.4 Reflexiva partikelverb

Vi har i boken hittat flera förekomster som stöder Teleman, Hellberg & Anderssons (1999, 424–425) definition om partikeladverbialets placering när den är en preposition. Som det redan har konstaterats så förhåller denna preposition sig ofta semantiskt till det följande reflexiva objektet som en preposition till sin rektion. I detta avsnitt har vi valt att presentera hela kontexten för de reflexiva partikelverben.

Det finns sammanlagt 35 förekomster i fråga om partikeladverbial tillsammans med ett reflexivt objekt. Elva (31,4 %) av dessa förekomster representerar fall där en preposition förhåller sig semantiskt till det följande reflexiva objektet som en preposition till sin rektion.

(55)

- a. ”Anna *rätade på sig*, lämnade halvskuggan.” (s. 39)
- b. ”Han *hade tagit med sig* sitt pass.” (s. 43)
- c. ”--- *drog på sig* ett rengställ.” (s. 125)
- d. ”--- *ropade till sig* sina hundar ---” (s. 127)
- e. ”Linda *borstade av sig*.” (s. 131)
- f. ”Kvinnan *reste på sig* ---” (s. 223)
- g. ”--- han *slet ut sig* med besvärliga kollegier och ännu besvärligare elever ---” (s. 223)
- h. ”--- hade han *rätat på sig* i stolen ---” (s. 328)
- i. ”Kanske *hör vi av oss igen*.” (s. 330)
- j. ”Linda *reste sig*, började *sätta på sig* jackan ---” (s. 430)
- k. ”Linda *satte på sig* jackan.” (s. 430)

Av alla 35 förekomster av partikeladverbial tillsammans med ett reflexivt objekt då de bildar en lexikaliserad ordgrupp finns 24 förbindelser (68,6 %). Tydligt den vanligaste med fem förekomster (14,3 %) är *se sig omkring*. Ett exempel är:

(56)

”Han såg sig omkring.” (s. 126)

Konstruktionerna *vända sig om* och *lägga sig i* har båda tre förekomster, t.ex.:

(57)

a. ”Anna vände sig inte om.” (s. 320)

b. ”--- när dom lägger sig i vad andra gör.” (s. 319)

Vidare finns det många fall där det finns bara en förekomst. Några exempel är:

(58)

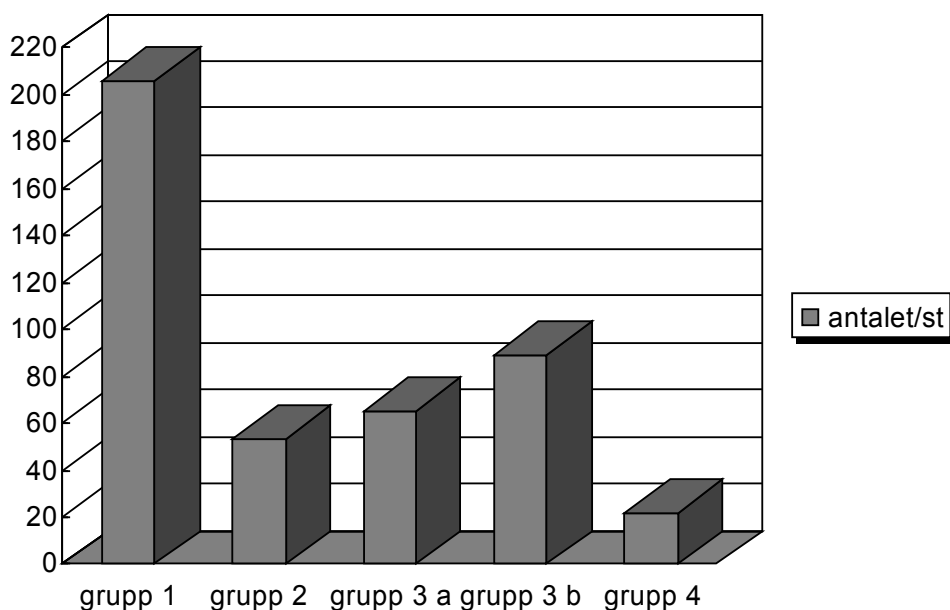
a. ”--- när han gav sig iväg ---” (s. 40)

b. ”--- de flesta andra höll sig frivilligt undan.” (s. 44)

c. ”Han brydde sig aldrig om att argumentera.” (s. 422)

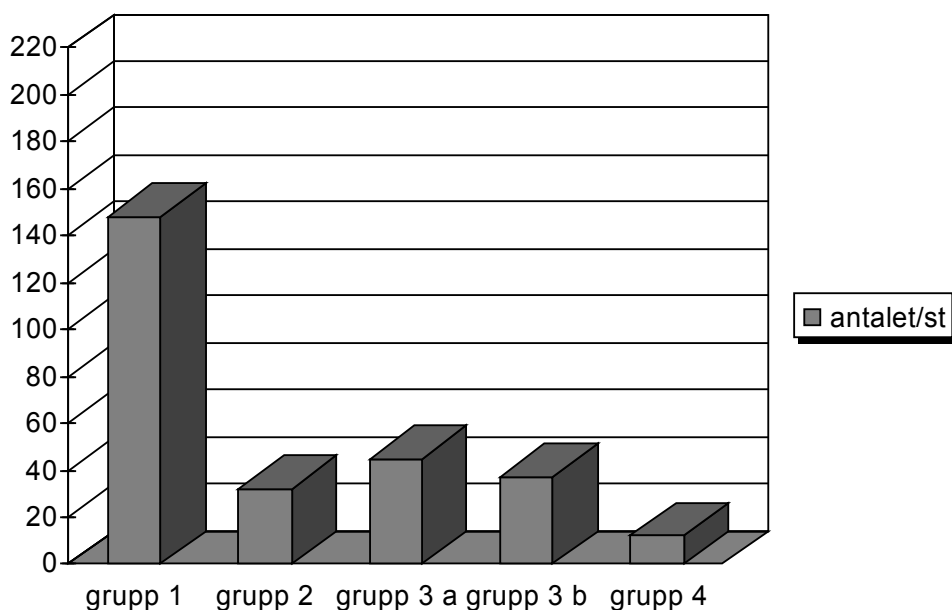
6.5 Statistik om partikelverbens förekomster

Det finns som redan konstaterats sammanlagt 435 partikelverb i vårt material. Den betydligt största gruppen är Johannissons grupp 1 med 206 förekomster (47,4 %). De två näst största grupperna är den tredje gruppens båda kategorier med sammanlagt 154 förekomster (35,4 %). Grupp 3 b är litet större än grupp 3 a med 89 förekomster (20,5 %) när den senare nämnda gruppen består av 65 förekomster (14,9 %). Den andra gruppen har 53 förekomster (12,2 %) och den fjärde gruppen 22 förekomster (5,1 %). I *Figur 4* kan man se att den hypotesen att partikelverben inte skulle förekomma särskilt ofta i materialet inte är hållbar. Man kan alltså se antalet förekomster av partikelverb i Johannissons (1955, 164) grupper samt vår egen kategori, grupp 4 i *Figur 4*.

Figur 4 Antalet förekomster av partikelverb uppdelade i Johannissons grupper samt vår egen kategori, grupp 4 (n = 435)

Sammanlagt består vårt material av 435 partikelverbförekomster som bygger på 274 olika partikelverb. Den första gruppen är betydligt den största av alla fyra grupper. Det finns nämligen 148 olika partikelverb (54,0 %) i den här gruppen. I den andra gruppen finns det 32 olika partikelverb (11,7 %), i grupp 3 a 45 (16,4 %), i grupp 3 b 37 (13,5 %) och i den fjärde gruppen 12 (4,4 %) olika partikelverb. Som redan konstaterats antog vi i början av undersökningen att det inte skulle finnas så många olika partikelverb. Av *Figur 5* framgår det att också den här hypotesen är ohållbar.

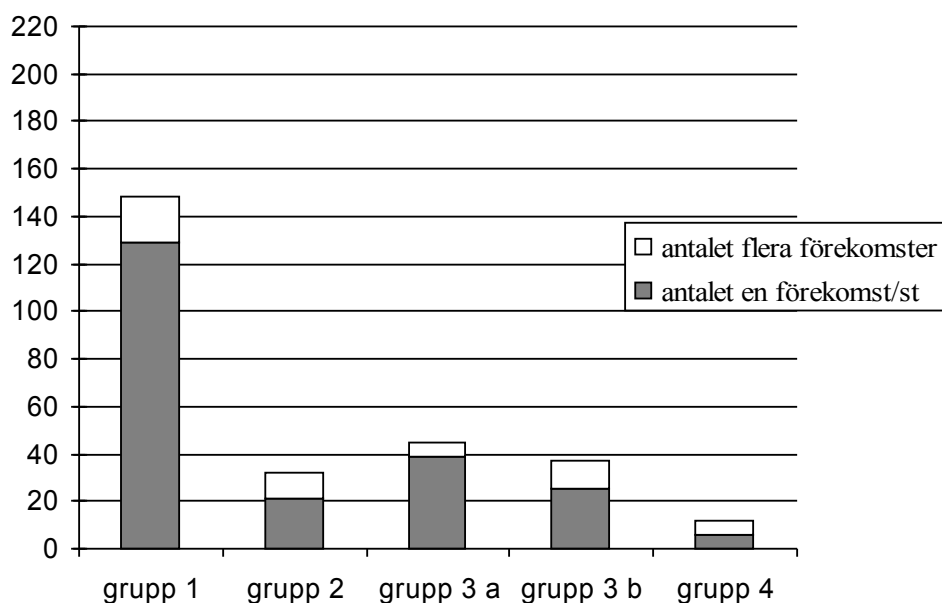

Figur 5 Antalet olika partikelverb i Johannissons grupper samt grupp 4 (n = 274)

Näst ska vi ta en närmare titt på en respektive flera förekomster av de olika partikelverben. Den första gruppen består av 148 olika partikelverb. Av de här konstruktionerna är 129 (87,2 %) sådana som förekommer en gång i materialet. Då blir det kvar 19 olika partikelverb (12,8 %) som förekommer flera gånger i grupp 1. Av den andra gruppens 32 olika partikelverb förekommer 21 partikelverb (65,6 %) en gång och 11 partikelverb (34,4 %) har flera förekomster. I grupp 3 a finns det sammanlagt 45 olika partikelverb. Antalet partikelverben med en förekomst är i den här gruppen 39 (86,7 %). Det finns alltså bara 6 partikelverb (13,3 %) som förekommer flera gånger. Antalet en förekomst i den andra delen av grupp 3 skiljer sig något jämfört med gruppens första del. Det är 25 partikelverb (67,6 %) av gruppens 37 olika partikelverb som förekommer bara en gång. Det betyder att det finns 12 partikelverb (32,4 %) i den här gruppen som har flera förekomster. Resten av konstruktionerna hör till den fjärde gruppen. Den minsta skillnaden mellan antalet en eller flera förekomster finns i den här gruppen. Det kan naturligt bero på att själva antalet partikelverb i den här gruppen är mycket mindre än i andra grupper. Det är 6 partikelverb (50 %) av gruppens 12 olika partikelverb som förekommer bara en gång.

Den första gruppen samt grupp 3 a skiljer sig från de andra grupperna därför att antalet en förekomst är betydligt större än antalet flera förekomster. Det kan ändå klart ses i *Figur 6* att

det i alla grupper utom grupp 4 är vanligt att partikelverben förekommer bara en gång.

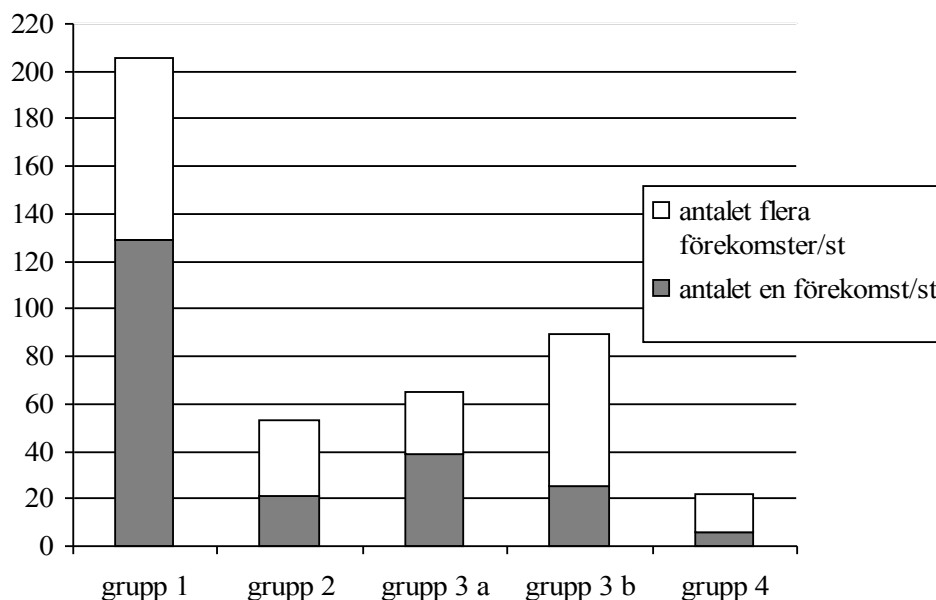

Figur 6 Antalet en/flera förekomster av olika partikelverb i Johannissons grupper samt grupp 4 (n = 274)

Till skillnad från *Figur 6* där vi granskade en respektive flera förekomster av de olika partikelverben, ska vi näst granska det totala antalet partikelverbeförekomster. I den första gruppen finns det 129 sådana partikelverb som förekommer bara en gång och de 19 återstående olika partikelverben har sammanlagt 77 förekomster. I grupp 3 a finns det också mera sådana partikelverb som förekommer en gång, antalet är 39 och antalet flera förekomster 26. I den andra gruppen är det vanligare att partikelverbet förekommer flera gånger, antalet en förekomst är nämligen 21 och antalet flera förekomster 32. Det är situationen också med grupp 3 b och skillnaden mellan en och flera förekomster är ännu större än i den andra gruppen. Det finns 64 förekomster av sådana partikelverb som förekommer flera gånger och bara 25 som förekommer en gång. I den fjärde gruppen finns det 16 förekomster av sådana partikelverb som förekommer flera gånger och 6 som förekommer en gång. Allt det här kan man se i *Figur 7*.

Om man jämför *Figurerna 6* och *7* kan man dra den slutsatsen att om man granskar de 274 olika partikelverbkonstruktionerna är det vanligast i alla grupper utom grupp 4 att en

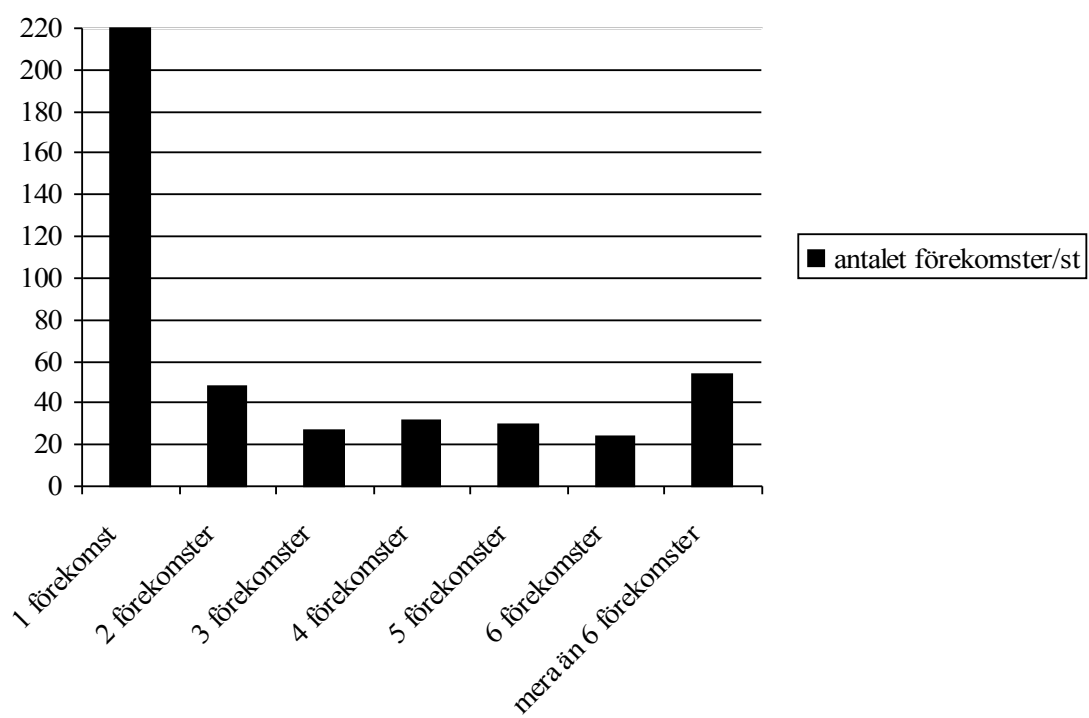
konstruktion förekommer bara en gång. Om man däremot tar hänsyn till alla 435 förekomster, är det överraskande att även om så få olika partikelverbkonstruktioner förekommer mer än en gång bildar de en så stor del av alla förekomster i olika grupper.

Figur 7 Antalet en/flera förekomster av alla förekomster av partikelverb i Johannissons grupper samt grupp 4 (n= 435)

Av alla 435 partikelverb i vårt material är antalet de som endast förekommer en gång 220 verb vilket är 50,6 % av alla förekomster. Det blir kvar då 215 sådana förekomster som finns flera gånger i materialet. Av de här 215 förekomsterna är 24 (11 %) som förekommer två gånger. Skillnaderna mellan tre, fyra, fem respektive sex förekomster är relativt små. Det finns 9 (6,2 %) olika partikelverb med tre förekomster, 8 (7,4 %) med fyra förekomster, 6 (6,9 %) med fem förekomster och 4 (5,5 %) med sex förekomster i undersökningsmaterialet. Det som är oväntat är att antalet alla förekomster från tre till sex stycken inte konsekvent förminskas, även om antalet olika partikelverb som bildar de här förekomsterna naturligtvis förminskas. De övriga 54 förekomsterna består av sådana partikelverb som förekommer mera än sex gånger. Antalet olika många förekomster kan ses i *Figur 8*.

Figur 8 Antalet olika många förekomster av partikelverben (n = 435)

7 ÖVERSÄTTNINGAR AV PARTIKELVERB TILL FINSKA I *ENNEN ROUTAA*

Efter att ha analyserat alla partikelverb som uppträdde i vårt material i den ursprungliga svenska texten fortsatte vi med att granska de finska motsvarigheterna i översättningen. Eftersom det i finskan inte finns ett motsvarande fenomen till svenskans partikelverb, utgick vi från den första hypotesen att det inte finns bara ett sätt att översätta sådana här konstruktioner. Vidare, som vi redan tidigare har konstaterat, finns det tämligen litet information om partikelverb i de finska grammatikböckerna. Det finns m.a.o. inga tydliga definitioner för svenskans partikelverb i finskspråkiga läroböcker och ännu mindre regler för hur man borde översätta dem. Trots detta antar vi att samma partikelverb alltid översätts i finskan på samma sätt. Den här andra hypotesen beror på att eftersom partikelverben i alla fall finns i det svenska språket och har en tydlig mening, antar vi att samma partikelverb används ofta i likadana kontexter. Därför skulle det vara rimligt att de finska motsvarigheterna inte heller skulle förändras beroende på kontexten. Den tredje hypotesen som vi hade när vi började analysera översättningen var att översättningen skulle innehålla ett verb eftersom det tar predikatets plats i ordföljdsschemat.

7.1 Kategorisering av de finska översättningsmotsvarigheterna till svenskans partikelverb

Vi har delat in de finska översättningarna av de svenska partikelverben i fyra grupper. I den första gruppen har partikelverben översatts till finskan med ett verb. Partikelverb är i den andra gruppen översatta med ett substantiv och i den tredje gruppen består översättningarna av ett verb tillsammans med ett substantiv. I den fjärde gruppen finns det sådana konstruktioner som har översatts till finskan med en satsförkortning.

7.1.1 Verb som översättningsmotsvarigheter

Vår hypotes var att partikelverb skulle ha översatts också med ett verb till finskan. Som redan konstaterats berodde den här hypotesen på att också det finska verbet tar predikatets plats i ordföljdsschemat. Den första gruppen är som vi antog den största gruppen av alla fyra. Det

finns alltså som vi också i början antog också andra möjligheter att översätta de svenska partikelverben. Vi finner att 386 (88,7 %) av alla 435 partikelverb har översatts med ett verb. Här presenteras ett översättningsexempel per kategori så som uppställt av Johannisson (1955, 164). Det första exemplet är från den första gruppen, den andra från den andra gruppen, den tredje från grupp 3 a och den fjärde från grupp 3 b.

(59)

- a. *tänkte efter* (s. 128) – *mietti* (s. 110)
- b. *föreslå* (s. 39) – *ehdottaa* (s. 32)
- c. *inte känner igen* (s. 43) – *ei tunnista* (s. 36)
- d. *såg bekymrad ut* (s. 424) – *näytti huolestuneelta* (s. 362)

7.1.2 Substantiv som översättningsmotsvarigheter

Det som verkligen var överraskande var att det också finns sådana översättningar av partikelverb som inte alls innehåller ett verb. Det finns sammanlagt sju fall av typen där det bara har använts ett substantiv som översättning till ett partikelverb. Den här gruppen är den minsta av alla fyra grupper av översättningar.

(60)

- a. *att hennes far skulle återvända* (s. 37) – *isän paluu* (s. 31)
- b. *hållit på med* (s. 38) – *hänen puuhillaan* (s. 32)
- c. *de flesta som efterlystes* (s. 44) – *useimmat etsintäkuulutetut* (s. 37)
- d. *leta efter* (223) – *etsiminen* (s. 190)
- e. *tillät henne inte att slippa undan* (s. 325) – *ei päästänyt Annaa pakoon* (s. 276)
- f. *hur samtalet hade framskridit* (s. 325) – *keskustelun kulun* (s. 276)
- g. *jag lyckades få henne att medverka* (s. 426) – *sain suostumaan hänet yhteistyöhön* (s. 363)

7.1.3 Verb tillsammans med ett substantiv som översättningsmotsvarigheter

I 28 (6,4 %) av 435 fall har partikel verbet översatts till finskan med ett verb tillsammans med ett substantiv.

(61)

- a. *skriva ner* det först (s. 40) – *kirjoittaa* asiat ensin *paperille* (s. 33)
- b. *fortsatte upp* mot Triangeln (s. 41) – *jatko*i *matkaa* Triangelniin päin (s. 34)
- c. *hade gett sig av* (s. 43) – *oli lähtenyt* *tiehensä* (s. 36)
- d. försökte *avläsa ryggen* (s. 320) – *yritti lukea selästä jonkin vastauksen* (s. 272)
- e. *hade ställt ner brickan* (s. 426) – *oli laskenut tarjottimen kädestään* (s. 363)

Översättaren har gjort explicitgörande tillägg i alla de ovanstående fraserna. Orden *paperi* ('papper'), *matka* ('färd'), *tie* ('väg'), *vastaus* ('svar') och *käsi* ('hand') framgår alla från textsammanhanget i originalet. (Ingo 1991, 255.)

I några fall har översättaren hittat på en översättning som helt avviker från det svenska uttrycket.

(62)

- a. *borstade av sig* (s. 131) – *puhdisteli roskat vaatteistaan* (s. 112)
- b. *återerövra* (s. 221) – *virkoamaan eloon* (s. 188)
- c. *kom över* (s. 319) – *tuli mieleen* (s. 271)
- d. *hade slagit om* (s. 329) – *oli vaihtanut tyyliä* (s. 280)

I (62) a., b. och d. kan substantiven *roska* ('skräp'), *elo* ('liv') och *tyyli* ('stil') antas vara explicitgörande tillägg eftersom det inte direkt finns någon ny information i översättningen (Ingo 1991, 255). Fallet (62) c. är mera komplicerat därför att vi anser att översättningen är alltför platt om vi tar med hela kontexten. Vi tycker att en mera motsvarande översättning borde beskriva situationen i fråga betydligt starkare eftersom frasen *tuli mieleen* ('kom att tänka på') är ett helt neutralt uttryck.

Man kan tänka sig att en del av översättningar som består av ett verb tillsammans med ett

substantiv är redan lexikaliserade fraser eller betydelsen är i det närmaste samma sak som den svenska varianten eller någon annan variant på finska.

(63)

- a. jag känner igen det här (s. 38) – tämä on tuttua (s. 32)
- b. tänkte hastigt igenom (s. 43) – kävi nopeasti mielessään läpi (s. 36)
- c. kunde inte komma på (s. 127) – ei saanut mieleensä (s. 109)
- d. vinnlade sig om (s. 220) – teki parhaansa (s. 287)
- e. äta upp (s. 318) – pistää poskeensa (s. 270)

7.1.4 Satsförkortningar som översättningsmotsvarigheter

En tämligen liten grupp är de översättningar som är översatta till finska med en satsförkortning. Det finns sammanlagt 12 finska satsförkortningar (2,8 %) i vårt material. Alla andra satsförkortningar förekommer en gång utom verbet *tala om* som har översatts två gånger till finska med en satsförkortning.

(64)

- a. jag har hört *talas om* (s. 224) – olen kuullut *puhuttavan* (s. 191)
- b. *tala om* (s. 327) – *sanovan* (s. 278)
- c. *stigar som ledde in i skogen* (s. 127) – *metsään johtaville poluille* (s. 108)
- d. efter att *ha utsatts* för brott (s. 44) – *jouduttuaan rikoksen uhreiksi* (s. 37)
- e. *för att kunna se ut* (s. 125) – *nähdäkseen ulos* (s. 107)

De finska översättningarna i exemplen (64) a., (64) b. och (64) c. är satsförkortningar av typ participkonstruktion. (64) d. är ett exempel på en temporal satsförkortning och (64) e. på en final satsförkortning.

7.1.5 De övriga fallen

Vidare finns det sådana intressanta fall som inte alls hör till någon av grupperna.

(65)

”Han hade gett sig av för att aldrig *komma tillbaka*.” (s. 37) – ”Mies oli lähtenyt *lopullisesti*.” (s. 31)

I exemplet ovan har hela frasen *för att aldrig komma tillbaka* ersatts med det finska adverbet *lopullisesti* ('slutgiltigt'). Som det framgår av exemplet är partikelverbet *komma tillbaka* bara en del av den finska översättningen *lopullisesti*.

Följande exempel är ett annat speciellt intressant fall eftersom också i den här översättningen har använts ett finskt adverb som motsvarighet till ett partikelverb. I det här fallet motsvaras det finska adverbet av enbart det svenska partikelverbet och inte ytterligare av några andra delar av satser som i exemplet ovan.

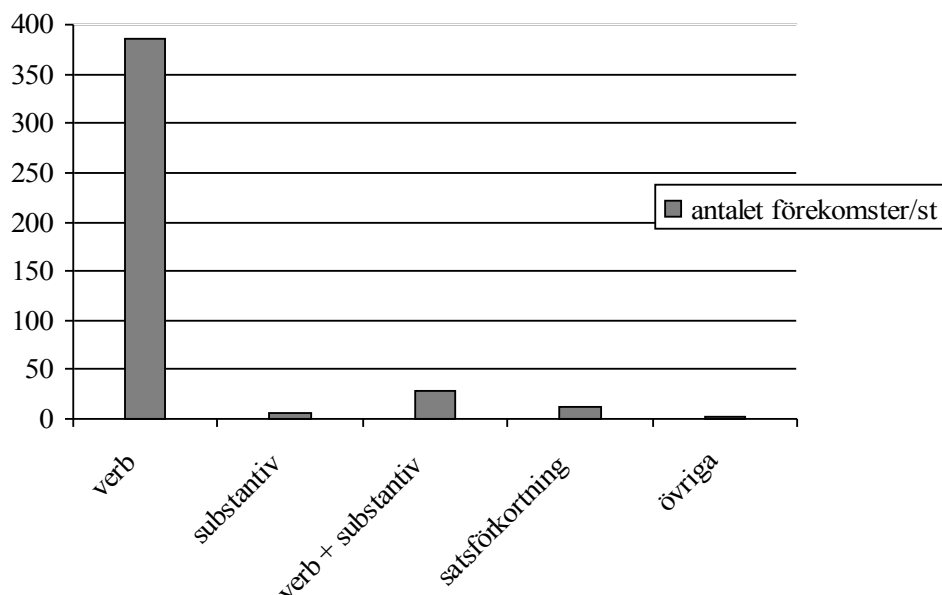
(66)

”Jag *antar* att det är någonting du vill berätta.” (s. 219) – ”Sinulla on *ilmeisesti* jotain kerrottavaa.” (s. 187)

7.1.6 Kategorisering av de finska översättningsmotsvarigheterna till svenskans partikelverb statistiskt sedd

Vi antog i början av undersökningen att den finska översättningen till svenskans partikelverb alltid skulle innehålla ett verb. På basis av våra resultat är det verkligen vanligast att också den finska motsvarigheten har ett verb. Antalet översättningsmotsvarigheter som endast består av ett verb i finskan är 386 (88,7 %). Andra typer av översättningar som också innehåller ett verb är verben som förekommer tillsammans med ett substantiv då antalet förekomster är 28 (6,4 %) och de finska satsförkortningar som finns i materialet 12 stycken (2,8 %). Det framgår av *Figur 9* att vår hypotes inte helt stämmer eftersom det också finns sådana översättningar

som inte alls innehåller ett verb. Sammanlagt finns det 9 översättningar (2, 0 %) av den här typen och 7 av dessa fall har översatts till finskan med ett substantiv och 2 med ett adverb.

Figur 9 Antalet förekomster av olika typer av finska översättningar till svenskans partikelverb (n = 435)

7.2 Riktningpartiklar i den finska översättningen

Svenskans partikelverb har alltid ett partikeladverbial med i konstruktionen. Vi konstaterade redan i början av detta kapitel att vi har utgått från att det inte finns ett enstaka sätt att översätta dessa partikelverb till finska eftersom det inte finns ett motsvarande fenomen i det finska språket. När vi har undersökt översättningen, har vi märkt att det i överraskande många översättningsmotsvarigheter finns någon slags bestämning efter verbet även om det i finskan i princip inte finns partikelverb som består av ett verb och en partikel. I detta avsnitt har vi granskat dessa bestämningar litet närmare. Vi förklarar finskans grammatiska företeelser och termer som förekommer i analysen då de dyker upp. De har inte behandlats i teoridelen eftersom finskans grammatik inte står i fokus i denna avhandling. Men eftersom det är omöjligt att få någonting ut ur analysen om man inte förstår vad som skrivs om den finska

översättningens struktur, är vi tvungna att inkludera även litet teori i detta avsnitt.

7.2.1 Verbets bestämmningar

Som vi redan har konstaterat, har vi märkt att det i den finska översättningen tämligen ofta finns någon slags bestämmning efter verbet. När vi har tagit en närmare titt på dessa bestämmningar, har vi funnit att de hör till olika ordklasser även om de anger nästan enbart riktning till handlingen. Därför har vi börjat med att först analysera sådana konstruktioner som är motsvarigheter till de 255 svenska konstruktionerna med ett riktningsadverbial. Därefter har vi tagit reda på om de övriga 181 konstruktionerna i den finska översättningen också innebär en bestämmning som anger riktning. De ordklasser som vi har hittat som bildar dessa verbbestämmningar är partiklar, substantiv samt pronomina. Av de 255 fall, där det i den svenska partikelkonstruktionen finns med ett riktningsadverbial, har den finska översättningen i 94 fall (m.a.o. i 36,9 %) också en bestämmning till verbet. Antalet är oväntat stort, såsom har påpekats ovan.

7.2.1.1 Partiklar

Även om det inte finns partikelverb i finskan, finns det partiklar. Finskans partiklar kan anses bilda en egen ordklass eller höra till nomina. Vidare kan partiklar delas in i adverb, prepositioner eller postpositioner, konjunktioner samt interjektioner. (Ikola 2000, 22, 70–71.) Partiklar kan i någon mån vara svåra att skiljas från andra nomina eftersom de böjs på samma sätt som t.ex. substantiv, m.a.o. kan en stor del partiklar böjas enligt finskans kasusändelser. De kan också ha bildats med hjälp av olika avledningsändelser. (Ikola 2000, 103–104.) I denna analys har vi kategoriserat sådana bestämmningar som har en klar riktningsbetydelse och som tydligen motsvaras av ett riktningsadverbial i originalet som partiklar. Som substantiv har vi kategoriserat sådana bestämmningar som anger ett mål men ingen klar riktning, dess former är klart avledda från något substantiv och som är tillägg i översättningen, m.a.o. har inga motsvarigheter i originalet och på så sätt inte heller motsvarar de svenska riktningsadverbialen.

Alla de svenska översättningar som i detta avsnitt har givits i parenteser motsvarar inte nödvändigtvis de partiklar som förekommer i *Innan frosten* i motsvarande fraser eftersom partikelns betydelse kan förändras i konstruktionen med ett verb i svenskans partikelverb, och dessa finska adverb kan på så sätt vara översättningsmotsvarigheter till några andra ord än de skrivna i parenteser. När det gäller sådana finska adverb som är nästan omöjliga att direkt översätta till svenska, har vi givit hela frasen på båda språken och sidnumren i parenteser. Som sagt kan några av dessa ord förekomma också som prepositioner eller postpositionen i materialet beroende på ordets placering.

Vi har hittat allt som allt 94 bestämningar varav 86 (89,4 %) är partiklar i den del av undersökningsmaterialet som vi behandlade i 6.3, alltså som består av konstruktionerna med ett rörelse- eller icke-rörelseverb och ett riktningsadverbial. Vidare är 68 av partiklarna adverb, 2 prepositioner och 16 postpositioner. Däremot har vi inte hittat några konjunktioner (m.a.o. bindeord såsom *ja*, *sekä* och *että*) eller interjektioner (m.a.o. utropsord såsom *oi*, *ah* och *hyi*). I princip är det bara placeringen i satsen som skiljer adverb från prepositioner och postpositioner. Ett och samma ord kan vara ett adverb om det står ensamt i frasen (t.ex. ”Köysi meni *poikki*.”), en preposition om det följs av ett ord som prepositionen hänvisar till (t.ex. ”*poikki* pihan”) och en postposition om det själv följer ett ord som det hänvisar till (t.ex. ”Mies käveli pihan *poikki*.”) (Ikola 2000, 71).

Det finns som sagt två prepositioner med i översättningen som är motsvarigheter till originalets riktningsadverbial. Dessa är *auki* och *sinne*:

(67)

- a. ”oli alkanut *keriä auki* ajatuksiaan” (s. 281) – ”hade börjat *utveckla* sina tankar” (s. 330)
- b. ”*katsoi sinne päin*” (s. 363) – ”såg *bort* mot det ställe” (s. 425)

Prepositionen *auki* hänvisar till substantivet *ajatuksiaan* (’sina tankar’) och prepositionen *sinne* hänvisar till postpositionen *päin* (’mot’). Det senare fallet är intressant eftersom orden *sinne* och *päin* är partiklar båda två, men denna konstruktion kan ses så att den första partikeln hänvisar till den andra som i sin tur hänvisar tillbaka till den första.

De 16 postpositioner som finns med i materialet är *luo* (5 förekomster), *alas* (2 förekomster), *auki* (2 förekomster), *puolella*, *sisään*, *mukaan*, *yli*, *sivuun*, *yhteen* samt *päin* med en förekomst.

(68)

- a. ”*käyn Runen puolella*” (s. 192) / ”*jag går in till Rune*” (s. 225))
- b. ”*astumaan hänen ateljeensa ovesta sisään*” (s. 271) / ”*trampa in genom dörren till hans ateljé*” (s. 319)
- c. ”*astuu kuvaan mukaan*” (s. 361) / ”*träder in i bilden*” (s. 423)
- d. ”*työnsi lapun tiskin yli*” (s. 193) / ”*sköt över lappen*” (s. 227)
- e. ”*taittoi pensaat sivuun*” (s. 108) / ”*vek undan buskarna*” (s. 126)
- f. ”*sitoo heidät yhteen*” (s. 31) / ”*knyter ihop dem*” (s. 37)
- g. ”*katsoi sinne päin*” (s. 363) / ”*såg bort mot det ställe*” (s. 425).

Ovan har givits de fraser som innehåller postpositioner med bara en förekomst i materialet. Sidnumren till översättningen har givits i parenteser efter den finska frasen och sidnumren till originalet står i parenteser efter den svenska frasen.

Till sist ska vi ta en närmare titt på adverb. Som redan har konstaterats finns det sammanlagt 68 adverb som partiklar i översättningen. Eftersom antalet olika adverb är så stor, ska vi inte lista ut alla fraser som innehåller ett adverb med bara en förekomst. Däremot ska vi försöka ge en helhetsbild av adverb i den finska översättningen. Det finns sammanlagt 32 olika adverb med i materialet. Många förekommer bara en gång, men ungefär en tredjedel (31,3 %) har mer än en förekomst. Det vanligaste adverbet är *takaisin* (’tillbaka’) med 14 förekomster. Översättaren har använt detta adverb på ett intressant sätt, men det ska vi återkomma till i 7.2.2. Det näst vanligaste adverbet är *sisään* (’in’) med 10 förekomster. Adverbet *kotiin* (’hem’) finns med 6 gånger och adverbet *ulos* (’ut’) 4 gånger. *Esiin* (’fram’) och *läpi* (’genom’) kan man hitta 3 gånger i materialet och adverb *ylös* (’upp’), *pois* (’bort’, ’iväg’), *perässä* (’efter’) och *sivuun* (’vid sidan av’, ’åt sidan’) två gånger.

De adverb som förekommer bara en gång är:

täältä (’häriifrån’)

ohi (’förbi’)

jälkeen ('efter')
 alas ('ner')
 uudelleen ('igen')
 toiseen suuntaan ('åt ett annat håll')
 kotiinsa ('hem till sig')
 syrjään ('undan', 'åt sidan')
 tänne ('hit')
 taaksepäin ('bakåt')
 vastaan ('emot')
 yhteen ('ihop')
 poissa ('borta')
 kiinni ('stängd', 'fast')

Sådana adverb som också förekommer bara en gång men som man inte kan hitta lexikonmotsvarigheter till är:

(69)

- a. ”lehahti lentoon” (s. 111) / ”flög upp” (s. 130)
- b. ”lehahtivat ilmaan” (s. 112) / ”flög upp” (s. 131)
- c. ”työnsi auki” (s. 275–276) / ”sköt upp” (s. 324)
- d. ”puki ylleen” (s. 107) / ”drog på sig” (s. 125)
- e. ”olisi ollut kulumassa umpeen” (s. 186) / ”höll på att rinna ut” (s. 219)
- f. ”kävi kimppuuni” (s. 32) / ”flög på mig” (s. 39)
- g. ”oli lähtenyt tiehensä” (s. 36) / ”hade gett sig av” (s. 43).

De två sista fallen har ingen direkt motsvarighet i det svenska riktningsadverbialet men betyder samma sak som adverbet *päälle* ('på) respektive *pois* ('bort') och har placerats i den här kategorin och inte till substantiv. Vidare betyder de inte samma sak som substantiven *kimppu* ('en knippa', 'en bunt') och *tie* ('en väg').

7.2.1.2 Substantiv

Härefter ska vi granska sådana översättningar som innehåller ett tillägg bestående av ett

substantiv. Dessa konstruktioner anger mål på samma sätt som konstruktioner presenterade i 7.2.1.1, men substantivet har ingen direkt motsvarighet i den svenska partikeln. I princip kan en avledning till ett substantiv hittas i den föregående kategorin (t.ex. partikeln *kotiin* → substantivet *koti*), men sådana fall har placerats i den första kategorin och inte till substantiv på grund av deras direkta svenska motsvarigheter som också är riktningsadverbial (t.ex. *hem*). Till sist har vi alltså 7 substantiv med *i* materialet som bestämmer verbet:

(70)

- a. ”meni *asuntoon*” (s. 361) – ”gick *in*” (s. 423)
- b. ”menin hänen *asunnolleen*” (s. 362) – ”gick *hem* till henne” (s. 424)
- c. ”kirjoittaa asiat ensin *paperille*” (s. 33) – ”skriva *ner* det först” (s. 40)
- d. ”jouduttuaan rikoksen *uhreiksi*” (s. 37) – ”efter att *ha utsatts* för brott” (s. 44)
- e. ”vetäytyy *piiloon*” (s. 270) – ”drar sig undan” (s. 318)
- f. ”poimia *kyytiin*” (s. 274) – ”plocka *in*” (s. 323) (med substantivet *kyyti* (’skjuts’))
- g. ”oli laskenut tarjottimen *kädestään*” (s. 363) – ”hade ställt ner brickan” (s. 426) (med substantivet *käsi* (’en hand’))

Fraserna a. och b. kunde ha översatts *meni sisään* respektive *menin hänen kotiinsa/luokseen* med partiklar, men av någon orsak har översättaren valt att använda substantiv *asunto* (’en bostad’) som explicitgörande tillägg där tilläggets betydelse kan ses från satssammanhanget i originalet (Ingo 1991, 255). I det tredje fallet finns partikelkonstruktionen med *i* den finska versionen med substantivet *paperi* (’papper’) som bestämning. I det fjärde fallet har den fasta sammansättningen *utsätta* översatts med frasen *joutua uhriksi*. Den finska verbfrasen består m.a.o. av verbet *joutua* (’utsätta’) och substantivet *uhri* (’ett offer’). I det femte fallet av substantiv som bestämning till ett verb bildas verbets *vetäytyä* bestämning av substantivet *piilo* (’ett gömställe’). Alla de här ovannämnda fallen kan jämföras med (70) a. och b. som har tagits som ett exempel på explicitgörande tillägg.

7.2.1.3 Pronomina

Det enstaka fallet där svenskans riktningsadverbial har översatts med ett pronomen i den finska översättningen är ”utbytte en hastig blick” (s. 325) med den fasta sammansättningen

utbyta. Detta kunde ha översatts direkt t.ex. med frasen *vaihtoivat nopean katseen* där verbet *vaihtaa* skulle ha stått för hela partikelverben *utbyta*. Däremot har man i översättningen använt konstruktionen *vilkaista nopeasti toisiaan* som består av verbet *vilkaista* ('kasta en blick') och reciprokpronomenet *toisiaan* ('varandra'). På grund av den här enstaka förekomsten kan man säga att det är sällsynta att ett pronomen motsvarar det svenska riktningsadverbialet i finska översättningar.

Vad som däremot kan sägas på basis av alla de här 94 förekomsterna är att det är överraskande vanligt att när man översätter texter från svenska till finska använder man olika slags bestämmningar till verb när det i den svenska texten finns ett partikelverb. Man kunde tro att eftersom partiklarna kan ge det svenska verbet en hel ny betydelse, skulle hela partikelkonstruktionen kunna motsvaras av ett enkelt verb i finskan. När det inte finns ett sådant fenomen som svenskans partikelverb i det finska språket, är antalet adverb, substantiv och pronomen som bestämmningar till det finska verbet oväntat stor.

7.2.2 Några intressanta fall

Det finns några väldigt intressanta fall i översättningen, några av vilka har redan nämnts ovan men ska presenteras mera detaljerat här. Det här avsnittet behandlar alltså variation i motsvarigheterna till originalets partikelverb och förstärker vår hypotes att eftersom det inte finns partikelverb i finskan, har partikelverben i vårt undersökningsmaterial antagligen översatts på många olika sätt.

För det första tar vi en titt på riktningsadverbet *tillbaka*. I den grupp som består av rörelseverb och riktningsadverbial förekommer adverbet *tillbaka* allt som allt 19 gånger; 13 gånger i konstruktionen med verbet *komma*, 4 gånger med verbet *gå*, en gång med verbet *springa* och en gång med verbet *köra*. Konstruktionen *komma tillbaka* har översatts tre gånger med verbet *palata* och tre gånger med konstruktionen *palata takaisin*, vilket är märkvärdigt eftersom verbet *palata* i sig bär betydelsen *tillbaka* ('takaisin'). Vidare har konstruktionen översatts en gång med kombinationen *palata kotiin* med adverbet *kotiin* ('hem'). Översättningen *tulla takaisin*, som är den direkta översättningsmotsvarigheten, förekommer fem gånger. En gång har partikelverbet inte alls översatts utan hela frasen "för att aldrig komma tillbaka" (s. 37)

har översatts med sättsadverbet *lopullisesti*. Här är det fråga om en implicitgörande utelämnning eftersom betydelsen hos *lopullisesti* kan anses motsvara den svenska bisatsens betydelse (Ingo 1991, 255). En och samma konstruktion har fått fem olika motsvarigheter i översättningen och den direkta översättningsmotsvarigheten har använts bara fem gånger och de fyra övriga motsvarigheterna allt som allt åtta gånger. Denna variation kan inte förklaras med kontexten. Den kan därför bero på antingen översättarens vilja att variera olika uttryck och göra översättningen mer fri eller på att det inte finns en direkt motsvarighet till dessa partikelverb i finskan.

Konstruktionen *gå tillbaka* har översatts tre gånger med det finska verbet *palata* och en gång med konstruktionen *käydä uudelleen* dess direkt svenska motsvarighet är *besöka igen*. Denna skillnad kan inte heller förklaras med kontexten eftersom i de tre fall som har *palata* som den finska motsvarigheten följs partikelverbet av ett adverbial, men så är fallet också med den sista förekomsten. Den finska partikeln *takaisin* har vidare används i de följande konstruktionerna:

(71)

- a. ”juoksi *takaisin*” (s. 107) – ”sprang *tillbaka*” (s. 125)
- b. ”ajoi *takaisin*” (s. 188) – ”körde *tillbaka*” (s. 221).

Här är bruket av partikeln *takaisin* motiverat eftersom verben *juosta* (’springa’) och *ajaa* (’köra’) inte bär riktningsbetydelse inom sig.

För det andra granskar vi det svenska verbet *återvända* litet närmare. Vi kan konstatera att det har översatts på fyra olika sätt. Tre gånger har det direkt motsvarande uttrycket *palata* använts men konstruktionerna *päästä takaisin* samt *tulla takaisin* har båda använts en gång i stället. I dessa konstruktioner behövs adverbet *takaisin* eftersom verben *tulla* (’komma’) och *päästä* (’komma’, ’nå’, ’slippa’) inte anger riktning såsom verbet *palata*. En gång har översättaren använt substantivet *paluu* som motsvarighet till originalets verb. Substantivet står egentligen för hela bisatsen ”för att hennes far skulle återvända” (s. 37), men predikatet i huvudsatsen har förstås sin plats i översättningen också. Denna variation gör översättningen friare.

För det tredje ska vi ta en titt på det svenska partikelverbet *flyga upp* som vi nämnde redan

tidigare:

(72)

- a. ”Eräästä puusta lehahti *lento*on metsäkyyhkynen ---” (s. 111) – ”En skogsduva *flög upp* från ett träd ---” (s. 130)
- b. ”Linnut, jota he eivät olleet nähneet, lehahtivat *ilmaan* ja katosivat.” (s. 112) – ”Fåglar som de inte kunde se *flög upp* och försvann.” (s. 131).

I det första fallet har översättaren vänt ordföljden men den andra översättningen kan man säga vara direkt. Man kunde tolka dessa satser på så sätt att i det första fallet flyger fågeln upp från ett träd men i det andra fallet från jorden. Detta kunde vara en förklaring till variationen i översättningen. Detta kan ändå inte ses så tydligt i originalet där författaren båda gångerna har använt partikelverbet *flyga upp*, förutom det faktumet att i det tidigare fallet har adverbialet ”från ett träd” tillagt och i det senare fallet har man inte använt några bestämmingar. Det är inte uteslutet att fåglarna flyger upp från ett träd också i det senare fallet även om adverbialet inte är tillagt, men översättaren har klart tolkat det så.

För det fjärde vill vi ta upp här olika tillägg gjorda av översättaren, av vilka några redan har diskuterats tidigare i detta kapitel. Som sagt är alla substantiv som fungerar som bestämming till det finska verbet tillägg eftersom de har inga motsvarigheter i originalet. Vidare är pronomenet *toisiaan* ett explicitgörande tillägg eftersom betydelsen hos *toisiaan* (’varandra’) ingår i verbet *utbyta*. Sådana partiklar som inte har motsvarigheter i originalet är prepositionen *auki* i exemplet (73) a. och (73) b. I det första fallet kunde partikelverbet *utveckla* ha översatts t.ex. med ett enkelt verb *selittää*. Det andra fallet är märkligt eftersom den finska frasen med en partikel är en motsvarighet till verbet *öppnade* där översättaren har tillagt sättet hur dörren öppnas. Däremot har själva partikelverbet *ryckte till* inte alls översatts vilket är en semantisk utelämning eftersom det betydelseelement som utelämnas inte framgår av satssammanhanget. I det sista exemplet motsvarar postpositionen *yli* partikeln *över* medan däremot det ord som postpositionen hänvisar till, alltså substantivet *tiski* (’en disk’), inte finns i originalet. Det här explicitgörande tillägget kan bero på att man kan förstå dess existens i kontexten och översättaren har velat göra översättningen tydligare med hjälp av tillägget. (Ingo 1991, 255.)

(73)

- a. ”keriä *auki* ajatuksiaan” (s. 281)
- b. ”nykäisi oven *auki*” (s. 112)
- c. ”työnsi lapun tiskin *ylä*” (s. 227)

Sammantaget är sådana här valen intressanta att lägga märke till när man jämför originalet och översättningen. Orsaker till olika slags tillägg eller icke-direkta översättningar kan inte alltid ses utifrån kontexten och det kan hända att det inte ens finns en förklaring till varför översättaren har valt att göra dessa små förändringar.

7.2.3 Finska verb med riktningsbetydelse

I vissa motsvarigheter till svenskans partikelverb har använts sådana finska verb eller andra strukturer som bär riktningsbetydelsen i sig. I sådana fall får man m.a.o. veta både handlingen och dess riktning på grund av ett enstaka ord. Vi ska presentera några sådana finska ord här. Ett av dessa ord är *palata* som innehåller riktningsbetydelsen *tillbaka*. Eftersom detta ord har diskuterats redan tidigare i 7.2.2 ska det inte vidare behandlas i detta avsnitt.

Det svenska riktningsadverbialet *omkull* finns tre gånger i materialet, två gånger med verbet *ramla* och en gång med verbet *falla*. Alla tre förekomster har översatts till finska med verbet *kaatua* som anger både handlingen och riktningen neråt. Det är ändå inte ovanligt att man också på finska säger ’*kaatua nurin*’, som är en direkt motsvarighet till ’*falla omkull*’, men partikeln används då mer för att betona handlingen än för att ange riktning till handlingen. Såsom har gjorts i *Ennen routaa*, kan partikeln lika väl utelämnas i finskan.

Det finska verbet *nousta* (’stiga’, ’gå upp’) förekommer fem gånger i den delen av översättningen dess svenska motsvarighet innehåller ett riktningsadverbial. Verbet *nousta* anger både handlingen och riktningen uppåt. Det har använts som översättning till partikelverben *hasa upp*, *resa sig upp*, *dyka upp*, *titta upp* (där det följs av objektet *katseensa* (’sin blick’) då hela konstruktionen motsvarar det svenska partikel verbet) samt *ta upp*. Partikel verbet i frasen ”hade hasat upp” (s. 41) har ändå översatts med konstruktionen *nousta ylös* där partikeln *ylös* (’upp’) har tillagts antagligen för att göra betydelsen tydligare.

De finska verben *painaa* ('trycka'), *laskeutua* ('lägga sig', 'sjunka') samt *laskea* ('lägga ned', 'sänka') anger förutom handlingen också riktningen nedåt. Verbet *painaa* förekommer två gånger i översättningen men de övriga verben bara en gång. Bara en av dessa, nämligen verbet *laskea* följs av en bestämning i materialet:

(74)

”oli *laskenut* tarjottimen *kädestään*” (s. 363) – ”hade *ställt ner* brickan” (s. 426)

I det föregående fallet har substantivet *käsi* ('en hand') tillagts i översättningen.

Det finns ytterligare ett fall där den finska konstruktionen anger riktning på så sätt att några bestämmningar inte skulle behövas:

(75)

”*lattialle pudonnutta*” (s. 276) – ”*ramlat ner* på golvet” (s. 325)

I översättningen har man använt en konstruktion med ett perfektparticip. Ordet *lattialle* motsvarar originalets *på golvet* och participet *pudonnutta* motsvarar partikelverbet *ramla ner*. Även om ordet *lattialle* preciserar var objektet har hamnat, anger perfektparticipet *pudonnut* också riktning nedåt.

Dessa finska konstruktioner är sådana som klaraste anger både handling och handlingens riktning även om det säkert finns också många andra verb eller olika strukturer med i materialet som i någon mån kan hänvisa till handlingens riktning.

7.2.4 Övriga finska riktningskonstruktioner

Alla de fall som har presenterats tidigare i 7.2 är sådana som vi har hittat i den del av materialet som motsvarar de partikelverb som var med i undersökningen i 6.3, alltså som bestod av ett rörelseverb eller ett icke-rörelseverb och ett riktningsadverbial eller ett adverbial som leder till ett mål respektive resultat. I detta avsnitt ska vi granska sådana finska riktningskonstruktioner som inte har motsvarigheter i originalet.

Det finns sammanlagt tre stycken sådana här fall i översättningen. Det första fallet är konstruktionen *pukea ylleen – sätta på sig* som förekommer två gånger i materialet. I finskan har verbet *pukea* ('klä') en tydligare betydelse än det svenska verbet *sätta* som kan ha många varierande betydelser. Partikeln *ylleen* är en böjningsform för ordet *yllä* ('över'). Det svenska partikel verbet anger varken handling eller riktning så tydligt som den finska konstruktionen om man granskar verb och partiklar separat. Det andra fallet är *kääntyä takaisin* som översättaren har använt som motsvarighet till partikel verbet *vända om*. Som redan tidigare har konstaterats, betyder partikeln *takaisin* 'tillbaka' på svenska. Betydelsen *tillbaka* kan ändå ses först när man granskar kontexten i originalet. Därför är riktningen bättre synlig i översättningen än i originalet.

8 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Vi har i denna pro gradu-avhandling behandlat de svenska partikelverben och deras finskspråkiga översättningar. Efter att ha studerat partikelverben med hjälp av teori och det analyserade materialet har vi fått flera oväntade resultat. För det första har själva fenomenet partikelverb visat sig vara avsevärt mera komplext än vi i början av vår undersökning antog. Partikelverbens struktur kan variera från lös till fast vilket antingen kan leda till betydelskillnader eller inte. Relationen mellan partikelkonstruktionen och andra satsled är inte så entydig som den verkar vara eftersom t.ex. satsstrukturen kan påverka förhållandet mellan verb och partikeladverbial. För det andra är partikelverben betydligt mera frekventa än vi innan undersökningsprocessen antog. I materialet förekommer i medeltal 8,4 partikelverb per sida vilket är överraskande mycket.

När det gäller översättandet märkte vi att det verkligen finns flera olika möjligheter att översätta partikelkonstruktioner från svenska till finska vilket också var vår första hypotes när vi började undersökningen. Vår andra hypotes, som var att ett och samma partikelverb alltid skulle översättas på samma sätt, träffade inte rätt. I vårt undersökningsmaterial hade en och samma partikelverbkonstruktion översatts på varierande sätt. Detta leder till att vi drar den slutsatsen att översättaren antingen har använt de frivilliga översättningsbytena eller att det helt enkelt inte finns bara en motsvarighet till de svenska partikelverben i det finska språket. Vidare var det mest allmänt att det finns ett verb också i den finskspråkiga motsvarigheten till partikelverben, men vi hittade några enstaka fall där översättningsmotsvarigheten består av konstruktionen utan ett verb. På grund av detta visade sig den tredje hypotesen vara ohållbar.

Som redan konstaterats behandlar de finska grammatikböckerna antingen väldigt litet eller inte alls svenskans partikelkonstruktioner. Fenomenet uppfattas möjligtvis som komplicerat eller i viss mån onyttigt därför att det finns synonymer och omskrivningar till partikelkonstruktioner. Även om partikelverb inte grundligt behandlades i de finska skolorna, anser vi att det skulle vara väldigt viktigt att de som lär sig svenska skulle åtminstone bli medvetna om fenomenet i fråga eftersom partikelverb i alla fall väsentligt hör till det svenska språket.

Eftersom det inte finns något verk som på ett uttömmande sätt beskriver och förklarar

svenskans partikelkonstruktioner var vi själva tvungna att sätta oss särskilt noga in i ämnet. Brist på en bra helhetsbild i början av processen tvingade oss att själva fundera på vad som verkligen är viktigt i relation till den här undersökningen och därefter välja mellan olika definitioner och kategoriseringar. För att verkligen kunna uppfatta alla de små detaljer som ingår i fenomenet i fråga behöver man först en helhetsbild. Ett sådant omfattande verk som skulle ge den här helhetsbilden förblir att skapas. Det har i alla fall varit givande att studera partikelkonstruktionerna mera detaljerat eftersom vi inte hade några speciellt omfattande tidigare kunskaper om ämnet. Nu har vi undersökt partikelverben tämligen mångsidigt ur olika synvinklar och det skulle vara intressant att i fortsättningen forska i detta fenomen ännu utförligare och koncentrera oss exempelvis på några enstaka konstruktioner eller förekomster.

I denna avhandling har vi använt som material endast en sorts litteratur av en författare och för att få en mera omfattande uppfattning av hela fenomenet, kunde man utsträcka undersökningen av partikelkonstruktionerna även så att den skulle innefatta andra genrer. Det skulle vara intressant att få veta om resultat skulle då vara liknande med den här avhandlingens resultat. Vidare finns det inte tillräckligt med liknande undersökningar och också därför skulle det vara nödvändigt att skapa nya undersökningar beträffande svenskans partikelkonstruktioner. Sammanfattningsvis har vi hittat flera intressanta resultat t.o.m. inom ramen för denna avhandling, vilket tyder på att det säkert också i framtiden kommer att forskas vidare inom ämnet.

LITTERATUR

Primära källor

Mankell, H. (2002). *Innan frosten*. Stockholm: Leopard förlag.

Mankell, H. (2003). *Ennen routaa*. Helsinki: Otava.

Sekundära källor

Bodegård, A. (1985a). Artikel om partikelverb. *LFI-nytt*, 4/1985, 38–45.

Bodegård, A. (1985b). *Tänk efter: Verb + partikel = partikelverb*. Stockholm: Skriptor Förlag.

Bühler, K. (1982). *Sprachtheorie*. Ungekürzter Neudruck der Ausgabe von 1934. Stuttgart; New York: Fischer.

Cantell, I. et al. (2002). *Suomi–ruotsi–suomi-sanakirja*. 5 uppl. Helsinki: WSOY.

Catford, J. C. (1980). *A Linguistic Theory of Translation. An Essay in Applied Linguistics*. 6 uppl. London: Oxford University Press.

Ejerhed, E. (1979). Verb-partikelkonstruktionen i svenska: Syntaktiska och semantiska problem. I *Svenskans beskrivning II*, Stockholm: Stockholms universitet, 49–64.

Huhtala, P. (1995). *Från teori till praktik: analys av översättningar från finska till svenska*. Uleåborg: Uleåborgs universitet.

Ikonen, O. (2000). *Pieni nykysuomen opas*. Turku: Turun yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja.

Ingo, R. (1991). *Från källspråk till målspråk: introduktion i översättningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Johannisson, T. (1955). Om sammansatta verb i svenskan. I Gjerdmann, O., Jansson, V. & Östergren, O., *Nysvenska studier 33–34*. Uppsala: Appelbergs boktryckeriaktiebolag, 162–181.

Karlsson, F. (2003). *Yleinen kielitiede*. Helsinki: Yliopistopaino.

Koller, W. (1983). *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. 2 uppl. Heidelberg: Quelle und Meyer.

Kvist Darnell & Wide (2001). Reflexiva partikelverb och liknande konstruktioner i

- sverigesvenska och finlandssvenska. I *Svenskans beskrivning 25*, Åbo: Åbo universitet, 108- 119.
- Määttä, O., Nordgren, A., Repo, H. & Saariaho, M. (2001). *Dags Grammatik*. Helsinki: WSOY.
- Nida, E. A. & Taber, C. R. (1982). *The Theory and Practice of Translation*. 2 uppl. Leiden: Brill.
- Nikander, M-L. & Jantunen A. (1979). *Ruotsin kielioppi*. Helsinki: Otava.
- Norén, K. (1985). Partikelverb - Är det något särskilt? I *Svenskans beskrivning 15*, Göteborg: Göteborgs universitet, 375–386.
- Norén, K. (1996). *Svenska partikelverbs semantik*. Göteborg: Acta universitatis gothoburgensis.
- Pelkonen, L., Miettinen, K. & Miettinen E. (1980). *Ruotsin kielioppi*. Helsinki: WSOY.
- Savory, T. (1968). *The art of translation*. New and enlimited edition. London: Jonathan Cape Ltd.
- Sorvali, I. (1983). *Översättandets teori och praktik*. Mänttä: Gaudeamus.
- Sorvali, I. (1991). *Studier i översättningsvetenskap*. Uleåborg: Uleåborgs universitet.
- Strzelecka, E. (2003). *Svenska partikelverb med in, ut, upp och ner: en semantisk studie ur kognitivt perspektiv*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Svensk ordbok*. (1999). 3 uppl. Norstedts Ordbok.
- Söderholm, P. (2005). Utvecklingen av bruket av *komma* som partikelverb i belysning av en skönlitterär korpus från sekelskiftet 1800–1900 samt ett par ordböcker från olika tider. I *Svenskan i Finland 9*, Jyväskylä: Jyväskylä universitet, 283–292.
- Teleman, U., Hellberg, S. & Andersson, E. (1999). *Svenska Akademiens grammatik 3 Fraser*. Stockholm: Svenska Akademien.
- Vehmas-Lehto, I. (1999). *Kopiointia vai kommunikointia: johdatus käännösteoriaan*. Helsinki: Finn lectura.

Elektroniska källor

- Internet 1: Otava. Tillgänglig www: http://www.otava.fi/kirjailijat/ulkomaiset/m-r/mankell_henning/fi_FI/mankell_henning/.
- Internet 2: Otava. Tillgänglig www: <http://www.otava.fi/kirjailijat/ulkomaiset/m->

r/mankell_henning/fi_FI/palkintoja/.

Internet 3: Otava. Tillgänglig www: http://www.otava.fi/kirjailijat/ulkomaiset/m-r/mankell_henning/fi_FI/komisario_wallanderin_tutkimukset/.

Internet 4: Otava. Tillgänglig www: http://www.otava.fi/kirjailijat/ulkomaiset/m-r/mankell_henning/fi_FI/tv_sarjoja_ja_elokuvia/.

Internet 5: Henning Mankell - The Official Website. Tillgänglig www: <http://www.henningmankell.com/biography/index.shtml>.

Internet 6: Henning Mankell - The Official Website. Tillgänglig www: <http://www.henningmankell.com/awards/index.shtml>.

BILAGOR

Bilaga 1: Undersökningsmaterialet i *Innan frosten* samt i *Ennen routaa*

	Partikelverben och deras kontexter i <i>Innan frosten</i>	Översättningarna och deras kontexter i <i>Ennen routaa</i>
	s. 37: --- varför de <i>dragits till</i> varandra --- (3a)	s. 31: --- mikä heitä <i>oli vetänyt yhteen</i> . (V)
2.	Någon står och kastar osynliga rep kring människor och <i>knyter ihop</i> dem. (1)	Joku seisoo heittelemässä näkymättömiä köysiä ihmisten ympärille ja <i>sitoo</i> heitä yhteen. (V)
3.	Henrietta <i>hade undanröjt</i> alla spår, --- (3a)	Henrietta <i>oli raivannut</i> kaikki jäljet <i>pois</i> --- (V)
4.	--- som om hon ville <i>tala om</i> för sin dotter att det var uteslutet att hennes far --- (3a)	--- aivan kuin hän <i>olisi halunnut sanoa</i> tyttarelleen, ettei (isän paluu) tullut kysymykseenkään. (V)
5.	--- skulle <i>återvända</i> . (3a)	--- <i>isän paluu</i> --- (S)
6.	Han <i>hade gett sig av</i> --- (4)	Mies <i>oli lähtenyt</i> --- (V)
7.	--- för att aldrig <i>komma tillbaka</i> . (1)	--- <i>lopullisesti</i> . (Ö)
	s. 38: --- när hon stoppat hans sista kläder i en papperssäck och <i>ställt ner</i> den i källaren bland soporna --- (1)	--- kun äiti oli tunkenut isän viimeiset vaatteet paperisäkkiin ja <i>vienyt</i> sen kellariin jätteiden joukkoon --- (V)
9.	Anna <i>lutade sig bakåt</i> --- (1)	s. 32: Anna <i>nojautui taaksepäin</i> --- (V)
10.	Jag <i>känner igen</i> det här, tänkte Linda. (3a)	Tämä <i>on tuttua</i> , Linda ajatteli. (V + S)
11.	Anna <i>ryckte till</i> av sina egna ord. (1)	Anna <i>hätkähti</i> omia sanojaan. (V)
12.	--- två gånger <i>har</i> hon i sista stund <i>rakat ut</i> dom från elden. (1)	--- kahdesti hän on viime hetkessä <i>siepannut</i> ne tulesta. (V)
13.	I sällsynta ögonblick när hon har trott att det hon <i>hållit på med</i> har haft något värde. (1)	Silloin harvoin kun hän on uskonut, että <i>hänen puuhillaan</i> on jotain arvoa. (S)
14.	Men jag <i>uppfattar</i> aldrig några melodier. (2)	Mutta <i>en ole</i> koskaan <i>erottanut</i> mitään melodioita. (V)
	s. 39: Samtidigt beundrar jag henne för att hon inte <i>ger upp</i> . (4)	Toisaalta ihailen äitiä siitä, että hän <i>ei luovuta</i> . (V)
16.	Två gånger har jag försökt <i>föreslå</i> henne --- (2)	Kaksi kertaa olen yrittänyt <i>ehdottaa</i> --- (V)
17.	Båda gångerna <i>flög</i> hon <i>på</i> mig --- (1)	Molemmilla kerroilla hän <i>kävi kimppuuni</i> --- (V)
18.	Anna <i>avbröt sig</i> --- (3b)	Anna <i>vaikeni</i> --- (V)

19.	--- när de <i>upptäckt</i> att de var förälskade i samma pojke. (3b)	--- silloin kun <i>olivat huomanneet</i> rakastuneensa samaan poikaan. (V)
20.	--- fadern var ute i skogorna vid Kadesjö och <i>letade efter</i> en psykotisk man --- (1)	--- isä oli ollut Kadesjön metsissä <i>etsimässä</i> psykoosiin joutunutta miestä --- (V)
21.	Linda kunde till och med <i>påminna sig</i> att Anna hade doftat svagt av vanilj den kvällen och natten. (2)	s. 33: Linda <i>muisti</i> jopa sen, että Anna tuona iltana ja yönä tuoksunut vienosti vaniljalta. (V)
22.	Anna <i>rätade på sig</i> , lämnade halvskuggan. (1)	Anna <i>suoristautui</i> ja siirtyi pois varjosta. (V)
	s. 40: Jag skulle vara tvungen att <i>skriva ner</i> det först --- (3a)	--- minun olisi pakko <i>kirjoittaa</i> asiat ensin <i>paperille</i> --- (V + S)
24.	– Då har jag aldrig varit rädd för att jag <i>hållit på</i> att bli galen, svarade hon. (1)	- En minä sitten ole koskaan pelännyt, että <i>olen tulossa</i> hulluksi, hän vastasi. (V)
25.	Anna reste sig, <i>gick fram</i> mot fönstret och --- (3b)	Anna nousi, <i>meni</i> ikkunan <i>luo</i> ja --- (V)
26.	--- <i>återvände</i> efter en stund till soffan. (3a)	--- <i>palasi</i> hetken kuluttua sohvalle. (V)
27.	Linda <i>tänkte efter</i> . (1)	s. 34: Linda <i>mietti</i> hetken. (V)
28.	Men du var så liten när han <i>gav sig iväg</i> att du inte minns honom. (1)	Mutta olit niin pieni silloin, kun hän <i>lähti</i> , ettet muista häntä. (V)
29.	Linda <i>räknade efter</i> i huvudet. (1)	Linda <i>laski</i> päässään. (V)
30.	Hur <i>ser</i> en människa <i>ut</i> efter tjugofyra år? (3b)	Miltä ihminen <i>näyttää</i> kahdenkymmenenlän vuoden kuluttua? (V)
	s. 41: Man vet bara att man <i>ser</i> annorlunda <i>ut</i> . (3b)	Tietää vain sen, että hän <i>näyttää</i> erilaiselta. (V)
32.	Jag trodde att du for till Lund när du <i>åker bort</i> . (1)	Luulin, että menet Lundiin kun <i>lähdet täältä</i> . (V)
33.	Det irriterade mig eftersom jag <i>avskyr</i> att vänta. (2)	Se ärsytti minua, koska <i>inhoan</i> odottamista. (V)
34.	Jag <i>gick in</i> till stan --- (3b)	<i>Lähdin</i> kaupungille kävelemään --- (V)
35.	Nånstans <i>gick jag in</i> och köpte ett par strumpor --- (3b)	<i>Pistäydyin</i> johonkin liikkeeseen ja ostin sukat --- (V)
36.	Utanför Hotell S:t Jörgen <i>hade</i> en kvinna <i>fallit omkull</i> på gatan. (1)	Hotelli S:t Jörgenin edessä joku nainen <i>oli kaatunut</i> . (V)
37.	--- jag blir alltid illa berörd när någon plötsligt <i>insjuknar</i> --- (3a)	--- minun tekee aina paha, kun joku yhtäkkiä <i>sairastuu</i> --- (V)
38.	--- eller <i>ramlar omkull</i> . (1)	--- tai <i>kaatuu</i> . (V)

39.	Hennes kjol <i>hade hasat upp</i> och jag blev upprörd över att --- (1)	Sen naisen hame <i>oli noussut ylös</i> , ja minua suututti, kun --- (V)
40.	--- ingen <i>drog ner</i> den. (1)	--- kukaan <i>ei vetänyt</i> sitä <i>alas</i> . (V)
41.	--- som om hon var ett dött djur som <i>spolats upp</i> på en strand. (1)	--- aivan kuin hän olisi ollut rannalle <i>huhuttunut</i> kuollut eläin. (SF)
42.	Jag gick därifrån, <i>fortsatte upp</i> mot Triangeln --- (1)	Lähdin pois, <i>jatkoin matkaa</i> Triangelniin päin --- (V + S)
43.	--- och <i>gick in</i> på hotellet där för att --- (3b)	--- ja <i>menin</i> siellä olevaan hotelliin --- (V)
44.	Man är tvungen att <i>låsa upp</i> hissarna med sin rumsnyckel. (1)	s. 35: Hissit <i>avautuivat</i> vain huoneen avaimella. (V)
	s. 42: --- och tänkte stanna där tills det var dags att <i>gå tillbaka</i> till stationen. (1)	--- ja ajattelin viipyä siinä, kunnes minun olisi aika <i>palata</i> asemalle. (V)
46.	Det var då jag <i>upptäckte</i> honom. (3b)	Silloin <i>huomasin</i> hänet. (V)
47.	--- det kom plötsligt vindbyar som gjorde att det <i>skakade till</i> i fönstret. (1)	--- äkilliset tuulenpuuskat <i>ravistelivat</i> ikkunaa. (V)
48.	Jag <i>såg upp</i> --- (1)	<i>Katsahdin ylös</i> --- (V)
49.	Sen <i>slog</i> han <i>ner</i> blicken och gick därifrån. (1)	Sitten hän <i>painoi</i> katseensa ja käveli pois. (V)
50.	--- att man tror sig <i>känna igen</i> en människa ur det förflutna --- (3a)	--- kun <i>on tunnistavanaan</i> jonkun menneisyyden henkilön --- (V)
51.	När jag till slut <i>sprang ut</i> på gatan var han naturligtvis borta. (1)	Kun viimein <i>juoksin</i> kadulle, hän oli tietysti poissa. (V)
52.	Jag <i>gick tillbaka</i> till stationen --- (1)	<i>Palasin</i> aemalle --- (V)
53.	--- jag försökte <i>vittra mig fram</i> till var han fanns. (1)	--- yritin <i>vainuta</i> hänen olinpaikkansa. (V)
54.	--- jag lät tåget gå utan att jag <i>steg på</i> --- (1)	--- annoin junan lähteä siihen <i>nousematta</i> --- (V)
55.	--- och <i>letade igenom</i> gatorna i centrum en gång till. (1)	--- ja <i>etsiskelin</i> häntä vielä kerran keskustan kaduilta. (V)
56.	Men det var som om jag lyckades <i>leta fram</i> ytterligare en låda med gamla bilder --- (1)	Mutta tuntui siltä kuin <i>olisin löytänyt</i> muististani vielä yhden laatikollisen vanhoja kuvia --- (V)
57.	Det var inte bara jag som <i>kände igen</i> honom --- (3a)	Kyse ei ollut siitä, että vain minä <i>olisin tunnistanut</i> hänet --- (V)
58.	--- det var han som först hade sett mig och <i>stannat upp</i> --- (1)	--- hän oli ensin nähnyt minut ja <i>pysähtynyt</i> --- (V)
59.	--- eftersom han <i>känt igen</i> mig. (3a)	--- koska <i>oli tunnistanut</i> minut. (V)
60.	Linda <i>insåg</i> att --- (3b)	Linda <i>tajusi</i> että --- (V)

61.	Linda försökte <i>påminna sig</i> den undervisning hon fått om minnet --- (2)	Linda yritti <i>muistella</i> , mitä hänelle oli opetettu muistista --- (V)
	s. 43: --- de datoriserade övningar de <i>gått igenom</i> på Polishögskolan. (3a)	s. 36: --- tietokoneharjoituksia, joita he <i>olivat</i> poliisikorkeakoulussa <i>tehneet</i> . (V)
63.	Var och en hade fått <i>framställa</i> en bild av sig själv --- (3b)	Jokainen oli saanut <i>tehdä</i> kuvan itsestään --- (V)
64.	När man inte <i>känner igen</i> sitt ansikte --- (3a)	Kun hän <i>ei tunnista</i> omia kasvojaan --- (V)
65.	--- är det de sen länge glömda förfäderna som <i>skymtar förbi</i> . (1)	--- <i>ohi vilahtavat</i> kauan sitten unohtuneet esivanhemmat. (V)
66.	Han kunde knappast <i>ha känt igen</i> en vuxen kvinna --- (3a)	Tuskinpa tämä <i>olisi</i> kyennyt <i>tunnistamaan</i> aikuista naista --- (V)
67.	Linda <i>tänkte</i> hastigt <i>igenom</i> --- (1)	Linda <i>kävi</i> nopeasti <i>mielessään läpi</i> --- (V + S)
68.	De <i>hade</i> båda --- <i>dragits med</i> av den gröna oskuldens våg --- (1)	--- heidät <i>oli tempaissut mukaansa</i> vihreän viattomuuden aalto --- (V)
69.	--- en haschrökande man som <i>upphöjt</i> passiviteten till livsstil --- (3a)	--- vastuuttomaksi hasista polttavaksi laiskuriksi, joka <i>oli tehnyt</i> passiivisuudesta elämäntavan --- (V)
70.	--- inte visste vad det <i>innebar</i> att ta ansvar --- (2)	--- ei ollut käsittänyt, mitä vastuu lapsesta <i>merkitsi</i> . (V)
71.	Men varför <i>hade</i> han egentligen <i>gett sig av</i> ? (4)	Mutta miksi Westin oikein <i>oli lähtenyt tiehensä</i> ? (V + S)
72.	Polisen <i>hade efterspanat</i> honom --- (3a)	Poliisi <i>oli etsinyt</i> häntä --- (V)
73.	Erik Westin <i>hade genomfört</i> en flykt --- (3a)	Erik Westin <i>oli paennut</i> --- (V)
74.	Han <i>hade tagit med sig</i> sitt pass --- (3a)	Hän <i>oli ottanut mukaansa</i> passin --- (V)
75.	--- familjens bil som egentligen <i>tillhörde</i> Annas mor --- (3b)	--- perheen auton, joka itse asiassa <i>oli</i> Annan äidin --- (V)
	s. 44: --- eftersom det var hon som via nattvakt på sjukhus <i>sparat ihop</i> pengarna. (1)	--- koska tämä <i>oli säästänyt</i> siihen tarvittavat rahat tekemällä yötöitä sairaalassa. (V)
77.	Men eftersom det inte <i>förelåg</i> några misstankar om att ett brott kunde ligga bakom försvinnandet --- (2)	s. 37: Mutta koska <i>ei ollut mitään syytä epäillä</i> , että katoamisen taustalla voisi olla rikos --- (V + S)
78.	--- <i>hade</i> han <i>gått igenom</i> en hälsoundersökning --- (3a)	--- hän <i>oli käynyt</i> terveystarkastuksessa --- (V)
79.	--- de flesta som <i>efterlystes</i> --- (2)	--- useimmat <i>etsintäkuulutetut</i> --- (S)
80.	--- <i>kom tillbaka</i> . (1)	--- <i>palasivat kotiin</i> . (V)

81.	--- som inte <i>kom tillbaka</i> --- (1)	--- jotka <i>eivät palanneet</i> --- (V)
82.	--- och de flesta andra <i>höll sig</i> frivilligt <i>undan</i> --- (3a)	--- ja useimmat muut <i>pysyttelivät poissa</i> vapaaehtoisesti --- (V)
83.	--- efter att <i>ha utsatts</i> för brott. (3b)	--- <i>jouduttuaan rikoksen uhreiksi</i> . (SF)
84.	Varför skulle han <i>komma tillbaka</i> nu? (1)	Miksi hän <i>palaisi</i> nyt? (V)
	s. 45: --- <i>gick fram</i> till fönstret --- (3b)	--- <i>meni ikkunan luo</i> --- (V)
86.	Kanske försökte han <i>komma undan</i> från sig själv. (3a)	Ehkä hän yritti <i>paeta</i> itseään. (V)
87.	--- att han ska <i>komma tillbaka</i> --- (1)	s. 38: --- että hän <i>palaisi takaisin</i> --- (V)
88.	--- som människor som varit borta i tjugofyra år <i>kommer tillbaka</i> . (1)	--- että kaksikymmentaneljä vuotta poissa olleet ihmiset <i>palaavat</i> --- <i>takaisin</i> . (V)
	s. 46: Hon måste <i>inse</i> att --- (3b)	Täytyhän hänen <i>tajuta</i> , että --- (V)
90.	--- jag <i>genomskådar</i> henne. (2)	--- <i>näen</i> hänen <i>lävitseen</i> . (V)
91.	Linda <i>gick hem</i> genom den kvällstomma staden. (1)	Linda <i>käveli</i> illan myötä hiljentyneen kaupungin halki <i>kotiin</i> . (V)
	s. 124: Regnet <i>tilltog</i> . (3b)	s. 106: Sade <i>ylyti</i> . (V)
93.	--- då hon <i>föreställt sig</i> att ha talang --- (2)	--- jolloin hän <i>oli uskotellut itselleen</i> , että hänellä olisi lahjoja --- (V)
94.	Men då <i>hade</i> hon iskallt <i>gjort upp</i> en plan --- (3a)	Mutta silloin hän <i>oli jääkylmästi laatinut</i> suunnitelman --- (V)
95.	--- vem som skulle <i>tillaga</i> den --- (3b)	--- kumpi sen <i>valmistaisi</i> --- (V)
96.	--- <i>ringde</i> hon <i>hem</i> från en telefonautomat --- (1)	s. 107: --- hän <i>soitti</i> --- puhelinautomaatista <i>kotiin</i> --- (V)
	s. 125: --- när de <i>återvände</i> från Las Palmas. (3a)	--- kun he <i>olivat palanneet</i> Las Palmasista. (V)
98.	Det <i>blänkte till</i> utanför bilrutan. (1)	Tuulilasin takaa <i>näkyi valon välähdys</i> . (V+S)
99.	--- för att kunna <i>se ut</i> genom regndropparna. (3b)	--- <i>nähdäkseen</i> sateen läpi <i>ulos</i> . (SF)
100.	--- <i>avbröt</i> han. (3b)	--- isä <i>keskeytti</i> . (V)
101.	Varför skulle jag <i>ta med</i> den? (3a)	Miksi olisin <i>ottanut</i> sen <i>mukaan</i> ? (V)
102.	--- <i>stirrade</i> han tankfullt <i>ut</i> i regnet. (1)	--- isä <i>tuijotti</i> mietteläänä sateeseen. (V)
103.	--- att det oväntade ska <i>inträffa</i> . (2)	--- että <i>tapahtuu</i> jotain odottamatonta. (V)
104.	Han <i>ryckte upp</i> bildörren --- (1)	Isä <i>tuuppasi</i> oven <i>auki</i> --- (V)

105.	--- <i>sprang tillbaka</i> till sin egen bil. (1)	--- <i>juoksi takaisin</i> omalle autolleen. (V)
106.	Linda <i>upphörde</i> aldrig att --- (4)	Linda ei koskaan <i>lakannut</i> --- (V)
107.	--- <i>förvånas över</i> att hennes store och kraftige far kunde vara så smidig och snabb. (1)	--- <i>hämmästelemästä</i> , että hänen iso ja roteva isänsä saattoi olla niin nopea ja notkea. (V)
108.	Hon <i>följde</i> honom <i>ut</i> i regnet. (1)	Hän <i>meni perässä</i> sateeseen. (V)
109.	--- <i>drog på sig</i> ett regnställ. (3b)	--- <i>puki sadeasun ylleen</i> . (V)
	s. 126: Sen <i>rotade</i> han <i>fram</i> en keps --- (1)	Sitten hän <i>kaivoi</i> tavaratilasta lippalakin --- (V)
111.	--- <i>tryckte ner</i> den över hennes huvud. (1)	--- <i>painoi</i> sen tyttärensä päähän. (V)
112.	Han <i>stirrade upp</i> mot himlen. (1)	s. 108: Hän <i>tuijotti</i> taivaalle. (V)
113.	Hon <i>gick före</i> honom <i>bort</i> till eken --- (3b)	Hän <i>meni edellä</i> tammen <i>luo</i> --- (V)
114.	--- <i>vek undan</i> buskarna. (1)	--- <i>taittoi</i> pensaat <i>sivuun</i> . (V)
115.	Hon hörde hur han <i>ringde in</i> till polishuset --- (3b)	Linda kuuli kuinka hän <i>soitti</i> poliisitalolle --- (V)
116.	--- <i>morrade till</i> när Svartman inte kom --- (1)	--- <i>ärhenteli</i> , kun Svartman ei tullut --- (V)
117.	Han <i>stoppade tillbaka</i> mobilen i fickan. (1)	Wallander <i>työnsi</i> puhelimen <i>takaisin</i> taskuunsa. (V)
118.	--- <i>avtog</i> regnet. (3b)	--- sade <i>lakkasi</i> .(V)
119.	--- där kranar <i>skruvades till</i> efter en tagning. (1)	--- jossa hanat <i>väännettiin kiinni</i> otoksen jälkeen. (V)
120.	Han <i>såg sig omkring</i> . (1)	Hän <i>katseli ympärilleen</i> . (V)
121.	Sen <i>drog</i> hon <i>fram</i> fotostatkopian av kartan --- (3a)	Sitten hän <i>otti esiin</i> kopioidun kartan --- (V)
122.	--- <i>insåg</i> hon att hon begått ett misstag. (3b)	--- hän <i>tajusi</i> tehneensä virheen. (V)
	s. 127: --- <i>stigarna som ledde in</i> i skogen. (3b)	--- metsään <i>johtaville</i> poluille. (SF)
124.	Linda <i>iakttog</i> honom --- (2)	Linda <i>tarkkaili</i> häntä --- (V)
125.	Linda kunde inte <i>komma på</i> vad rasen hette. (1)	Linda ei <i>saanut</i> rodun nimeä <i>mieleensä</i> . (V + S)
126.	--- <i>ropade till sig</i> sina hundar --- (1)	--- <i>kutsui</i> koirat <i>luokseen</i> --- (V)
127.	Han <i>rätade på</i> ryggen --- (1)	Isä <i>suoristi</i> selkensä --- (V)
128.	--- <i>drog in</i> magen. (3a)	--- <i>veti</i> vatsaansa <i>sisään</i> . (V)
	s. 128: --- <i>höll upp</i> id-kortet --- (3b)	--- <i>nosti esiin</i> henkilökorttinsa --- (V)

130.	Han <i>bortsåg</i> från hennes fråga. (2)	Wallander <i>ei ollut kuulevinaankaan</i> kysymystä. (V)
131.	--- som <i>använder</i> det här området. (2)	--- tätä aluetta <i>käyttää</i> --- (V)
132.	För att <i>fånga in</i> ensamman damer --- (3a)	<i>Jahtaamassa</i> yksinäisiä naisia --- (V)
133.	Wallander <i>petade undan</i> några av buskarna --- (1)	s. 110: Wallander <i>työnsi</i> --- pensaita <i>sivuuun</i> . (V)
134.	Den <i>tillhör</i> en kvinna --- (3b)	Se <i>kuuluu</i> --- naiselle --- (V)
135.	Kvinnan var stark och <i>höll igen</i> . (1)	Nainen oli vahva ja <i>harasi vastaan</i> . (V)
136.	Hon <i>tänkte efter</i> . (1)	Nainen <i>mietti</i> . (V)
	s. 129: --- att <i>tänka efter</i> innan hon svarade. (1)	--- <i>mietti</i> --- ennenkuin vastasi. (V)
138.	Hon berättade att hon <i>höll på</i> att kartlägga--- (1)	Hän kertoi kartoittavansa --- (SF)
139.	--- <i>la</i> hon <i>till</i> . (3a)	--- nainen <i>lisäsi</i> . (V)
140.	Hon <i>hade</i> inte alls <i>förberett sig</i> --- (2)	s. 111: Hän <i>ei ollut</i> lainkaan <i>valmistautunut</i> --- (V)
141.	--- frågan <i>gled ut</i> ur hennes mun. (1)	--- kysymys <i>lipsahti</i> hänen suustaan --- (V)
	s. 130: Det <i>smyger omkring</i> många konstiga människor i det här landet. (1)	Tässä maassa <i>hiiviskelee</i> monenlaisia outoja ihmisiä. (V)
143.	Jag vet hur man <i>uppför sig</i> . (4)	Kyllä minä osaan <i>käyttäytyä</i> . (V)
144.	Både Kristina och Mona <i>uppfostrade</i> mig. (3a)	Sekä Kristina että Mona <i>kasvattivat</i> minua. (V)
145.	Vi <i>går bort</i> och ser --- (3b)	<i>Mennään</i> katsomaan --- (V)
146.	--- om vi <i>upptäcker</i> nånting. (3b)	--- <i>löytyykö</i> sieltä jotain. (V)
147.	Hon <i>följde efter</i> --- (3b)	Linda <i>meni perässä</i> --- (V)
148.	--- för att inte <i>halka efter</i> . (1)	--- jotta ei <i>jäisi jälkeen</i> . (V)
149.	En skogsduva <i>flög upp</i> från ett träd --- (1)	Erästä puusta <i>lehahti lentoon</i> metsäkyyhkynen --- (V)
150.	Det var Linda som <i>upptäckte</i> stigen. (3b)	Polun <i>huomasi</i> Linda. (V)
151.	--- <i>vek av</i> åt ett annat håll. (3b)	s. 112: --- <i>kääntyi</i> toiseen suuntaan. (V)
152.	Han stannade och <i>kom tillbaka</i> --- (1)	Isä pysähtyi, <i>palasi takaisin</i> --- (V)
153.	--- <i>insåg</i> att hon hade rätt. (3b)	--- <i>huomasi</i> , että Linda oli oikeassa. (V)
	s. 131: Stigen <i>ledde</i> dem djupt <i>in</i> i en skog --- (3b)	Polku <i>vei</i> heidät syväälle metsään --- (V)

155.	De <i>tog sig</i> försiktigt <i>ner</i> i ravinen. (1)	He <i>laskeutuivat</i> varovasti rotkoon. (V)
156.	--- <i>ramlade omkull</i> . (1)	--- hän <i>kaatui</i> . (V)
157.	När grenen <i>bröts av</i> --- (3b)	Kun oksa <i>katkesi</i> --- (V)
158.	Fåglar --- <i>flög upp</i> --- (1)	Linnut --- <i>lehtivat ilmaan</i> --- (V)
159.	Linda <i>borstade av sig</i> . (1)	Linda <i>pudisteli roskat vaatteistaan</i> . (V + S)
160.	Han <i>vek undan</i> buskarna. (1)	Isä <i>taivutti pensaita sivuun</i> . (V)
161.	--- <i>gick fram</i> mot dörren. (3b)	--- <i>meni ovelle</i> . (V)
162.	Han öppnade och <i>ryckte till</i> . (1)	Isä <i>nykäisi oven auki</i> . (V + S)
163.	--- att hon kunde <i>se in</i> genom dörren. (3b)	--- että <i>näki ovesta sisään</i> . (V)
164.	Sen <i>insåg</i> hon --- (3b)	Sitten hän <i>ymmärsi</i> --- (V)
165.	--- att de <i>hade återfunnit</i> Birgitta Medberg. (3a)	--- että he <i>olivat löytäneet</i> Birgitta Medbergin. (V)
	s. 218: --- hon <i>upphörde</i> inte --- (4)	s. 185: --- ei koskaan <i>lakannut</i> --- (V)
167.	--- att hon aldrig helt lärde sig <i>inse</i> --- (3b)	--- ettei koskaan oppinut täysin <i>tajuamaan</i> --- (V)
168.	--- hon såg honom <i>komma ut</i> genom en dörr --- (4)	--- hän näki tämän <i>astuvan ulos</i> eräästä ovesta --- (V)
169.	<i>Håller</i> han <i>på</i> att bli galen? (1)	<i>Onko</i> isä <i>tulossa hulluksi?</i> (V)
170.	Men när Martinsson <i>anslöt sig</i> --- (2)	Mutta kun Martinsson <i>liittyi heidän</i> <i>seuraansa</i> --- (V + S)
171.	--- när hennes far <i>kom tillbaka</i> . (1)	Kun isä <i>tuli takaisin</i> --- (V)
172.	Han <i>dunsade tungt ner</i> i soffan --- (1)	Wallander <i>rojahti</i> sohvalle --- (V)
173.	Han <i>påminner mig</i> om Rydberg --- (2)	Minulle <i>tulee</i> hänestä <i>mieleen</i> Rydberg --- (V + S)
	s. 219: --- blev det jag som <i>knuffades fram</i> i främsta ledet. (1)	s. 186: --- minut <i>tuupattiin</i> eturiviin. (V)
175.	--- <i>slog ihjäl</i> henne. (3a)	--- <i>tappoi</i> hänet. (V)
176.	Han <i>satte sig upp</i> i soffan --- (1)	Wallander <i>suoristautui</i> --- (V)
177.	--- som om tiden <i>höll på</i> --- (1)	--- avian kuin aika <i>olisi ollut</i> --- (V)
178.	--- att <i>rinna ut</i> . (4)	--- <i>kulumassa umpeen</i> . (V)
179.	Jag <i>antar</i> att det är nånting du vill berätta. (2)	s. 187: Sinulla on <i>ilmeisesti</i> jotain kerrottavaa. (Ö)
	s. 220: --- hon <i>vinnlade sig om</i> --- (1)	--- <i>teki parhaansa</i> --- (V + S)
181.	--- att inte <i>utelämna</i> några detaljer. (3a)	--- ettei mitään yksityiskohtia <i>jäisi pois</i> .

		(V)
182.	Du kunde ha uttryckt det där bättre --- (3b)	Olisit voinut ilmaista asian paremmin --- (V)
183.	Du hör inte på vad jag säger. (1)	Et kuuntele mitä sanon. (V)
184.	Birgitta Medberg råkade ut för något --- (1)	Birgitta Medbergille kävi huonosti --- (V)
185.	--- att Anna skulle ha råkat illa ut. (1)	--- että Annalle olisi käynyt huonosti. (V)
186.	Kurt Wallander <u>reste sig upp</u> . (3b)	Kurt Wallander nousi. (V)
187.	Åk hem, sa han till Linda. (1)	Mene kotiin, hän sanoi Lindalle. (V)
188.	Men pengarna räcker inte till. (1)	Mutta rahat eivät riitä. (V)
189.	På vägen tillbaka till bilen påminde hon sig att --- (2)	Autolle kävellessään Linda muisti, että --- (V)
	s. 221: --- minnesbilden som bara motvilligt <i>dök upp</i> till ytan. (1)	s. 188: Muistikuvaan liittyi sivujuonne, joka nousi vastahakoisesti esiin. (V)
191.	--- som kunde <i>avläsa</i> den osynliga temperaturen. (3a)	--- joka osasi <i>arvioida</i> näkymättömän lämpötilan. (V)
192.	Den dag Anna kommer tillbaka --- (1)	Sinä päivänä kun Anna tulee takaisin ---
193.	Det kan innebära att --- (2)	Se voi merkitä --- (V)
194.	--- då vi försökte återerövra en gammal förlorad vänskap --- (3a)	--- jolloin yritimme saada vanhan, kadonneen ystävyttemme <i>virkoamaan</i> eloon --- (V + S)
195.	Varför skulle hon åka hem? (1)	Miksi hän lähtisi kotiin? (V)
196.	Hon körde tillbaka till Lestarp --- (1)	Hän ajoi takaisin Lestarpiin --- (V)
197.	Hon tvekade, sen gick hon in. (3b)	Hän empi hetken ja meni sitten sisään. (V)
198.	Han kände igen henne. (3a)	Tämä tunnisti hänet. (V)
199.	Du kan inte <i>avstå</i> från att besöka vår vackra kyrka? (2)	Etkä <i>malta</i> olla käymättä kauniissa kirkossamme? (V)
200.	<i>Stiger in</i> i kyrkor för att ställa frågor? (1)	<i>Tulemme</i> kirkkoon esittämään kysymyksiä. (V)
201.	Han hade flyttat in grisarna i salen --- (3a)	Hän oli siirtänyt siat saliin --- (V)
	s. 222: Linda <i>tänkte efter</i> . (1)	s. 189: Linda <i>mietti</i> . (V)
203.	Vem känner till allt skvallret i byn? (1)	Kuka on <i>perillä</i> kylän kaikista juoruista? (V)
204.	Hon hittar på det hon tycker fattas --- (1)	Hän <i>keksii</i> sen, mikä tuntuu puuttuvan --- (V)
205.	Ytterporten <i>sköts upp</i> . (4)	Ulko-ovi <i>avautui</i> . (V)
206.	Den kvinna som hette Gudrun kom in. (3b)	Gudrun-niminen nainen <i>astui sisään</i> . (V)

207.	--- innan hon <i>försvann in</i> i kyrkan. (1)	--- ennen kuin <i>katosi</i> kirkkoon. (V)
208.	--- <i>gick ner</i> till huset. (1)	--- <i>meni</i> talolle. (V)
209.	Hon stannade och <i>såg sig omkring</i> . (1)	Hän pysähtyi <i>katselemaan ympärilleen</i> . (V)
210.	Hon <i>återvände</i> till kyrkan --- (3a)	Hän <i>palasi</i> kirkolle --- (V)
211.	--- <i>gick backen ner</i> till bilverkstaden --- (1)	--- <i>käveli</i> mäkeä <i>alas</i> autokorjaamolle --- (V)
	s. 223: --- <i>steg in</i> i en välordnad trädgård. (1)	--- <i>astui</i> hyvinhoidettuun puutarhaan. (V)
213.	Kvinnan <i>reste på sig</i> --- (1)	Hän <i>suoristautui</i> --- (V)
214.	Sara Edén <i>kom fram</i> mot Linda --- (4)	Sara Edén <i>lähestyi</i> Lindaa --- (V)
215.	Jag <i>letar efter</i> en kamrat som försvunnit. (1)	s. 190: Etsin <i>kadonnutta</i> ystävääni. (V)
216.	<i>Ska</i> inte poliser <i>hålla på med</i> såna saker? (1)	Eivätkö tuollaiset asiat <i>kuulu</i> poliisille? (V)
217.	<i>Leta efter</i> försvunna människor? (1)	Kadonneiden <i>etsiminen</i> ? (S)
218.	--- det <i>har</i> min äldre bror <i>talat om</i> för mig. (3a)	--- sen on vanhempi veljeni <i>kertonut</i> minulle. (V)
219.	--- han <i>slet ut sig</i> med besvärliga kollegier --- (1)	--- joutuikin <i>raatamaan</i> hankalien työtoverien --- parissa. (V)
220.	Jag <i>antar</i> att man inte ljuger om sånt. (2)	<i>Oletan</i> ettei kukaan valehtelisi tuollaisesta asiasta. (V)
	s. 224: Linda kunde gott <i>föreställa sig</i> att --- (2)	Linda saattoi hyvin <i>kuvitella</i> , että --- (V)
222.	--- att inte <i>antyda</i> att hon var orolig --- (2)	--- ettei <i>ilmaissut</i> olevansa huolissaan --- (V)
223.	--- kommer man att <i>upptäcka</i> --- (3b)	s. 191: --- <i>huomataan</i> --- (V)
224.	Jag har hört <i>talas om</i> att det har kommit och gått människor --- (3a)	Olen kuullut <i>puhuttavan</i> , että siinä talossa on --- tullut ja mennyt ihmisiä. (SF)
225.	--- har dom som haft huset <i>tillhört</i> nån form av hälsorörelse. (3b)	--- talon <i>on omistanut</i> jonkinlainen terveystiike. (V)
226.	--- inte tänker låta min bror i sin himmel <i>glädjas åt</i> att jag inte levde lika länge som han --- (1)	--- enkä aio antaa veljeni <i>iloita</i> taivaassa <i>siitä</i> , etten elänyt yhtä vanhaksi kuin hän --- (V)
	s. 225: <i>Gick</i> du aldrig <i>tillbaka</i> dit? (1)	Ettekö <i>käynyt</i> siellä <i>uudelleen</i> ? (V)
228.	--- det <i>finns</i> nåt <i>kvar</i> av det pappret nu. (1)	--- siitä paperista <i>on</i> enää mitään <i>jäljellä</i> . (V)
229.	Linda försökte <i>komma på</i> något mer att	Linda yritti <i>keksiä</i> vielä jotain kysyttävää.

	fråga. (1)	(V)
230.	Men hela situationen <i>föreföll</i> henne allt mer meningslös. (2)	Mutta koko tilanne <i>tuntui</i> yhä tarkoituksettomammalta. (V)
231.	De <i>gick tillbaka</i> mot framsidan av huset. (1)	He <i>palasivat</i> etupihalle. (V)
232.	--- att jag tänker på vårblommorna jag redan nu <i>sätter ner</i> i jorden. (1)	--- niiden kevätukkien ajattelemisen, joita jo nyt <i>istutan</i> maahan. (V)
233.	Linda <i>gick ut</i> genom grinden. (3b)	s. 192: Linda <i>astui</i> portista <i>ulos</i> . (V)
234.	Jag <i>går in</i> till Rune --- (3b)	--- <i>käyn</i> Runen <i>puolella</i> --- (V)
235.	--- <i>grälar på</i> honom --- (1)	--- <i>rähisemässä</i> --- (V)
236.	Han <i>tillhör</i> den typ av människor --- (3b)	Hän <i>on sitä ihmistyyppiä</i> --- (V + S)
	s. 226: Jag vill helst inte <i>föreställa mig</i> vad han gör där. (2)	En viitsi edes <i>kuvitella</i> , mitä hän tekee siellä. (V)
238.	Linda <i>tänkte efter</i> . (1)	Linda <i>mietti</i> hetken. (V)
239.	--- <i>steg in</i> på det lilla bankkontoret. (1)	--- <i>astui</i> pieneen pankkikottoriin. (V)
240.	En ensam man <i>tittade upp</i> mot henne. (1)	Yksinäinen mies <i>nosti katseensa</i> . (V + S)
241.	Vi <i>annonserade ut</i> fastigheten på nätet --- (1)	<i>Ilmoitimme</i> kiinteistöstä internetissä --- (V)
242.	Det <i>kom in</i> en man från Norge --- (3b)	Norjasta <i>tuli</i> mies --- (V)
243.	--- inte <i>ansvarar</i> för några fastighetsaffärer. (2)	--- enkä <i>vastaa</i> mistään kiinteistökaupoista. (V)
244.	Den sista repliken <i>avslöjade</i> ett vagt missnöje --- (2)	Viimeinen replikki <i>paljasti</i> epämääräisen tyytymättömyyden --- (V)
245.	--- men jag kan <i>ringa in</i> till Skurup. (3b)	s. 193: --- mutta voin <i>soittaa</i> Skurupiin. (V)
246.	Det <i>kom in</i> en kund på banken --- (3b)	Pankkiin <i>tuli</i> asiakas --- (V)
	s. 227: Linda <i>höll upp</i> dörren för honom. (3b)	Linda <i>avasi</i> hänelle oven. (V)
248.	--- som han <i>skrev ner</i> på ett papper. (3a)	--- <i>kirjoitti</i> sen paperille. (V)
249.	Han <i>avslutade</i> samtalet --- (2)	Hän <i>lopetti</i> puhelun --- (V)
250.	--- <i>sköt över</i> lappen. (1)	--- <i>työnsi</i> lapun <i>tiskin yli</i> . (V + S)
251.	Hon <i>skyndade upp</i> till bilen. (1)	Hän <i>kiiruhti</i> autolle. (V)
252.	Bilradion <i>finns kvar</i> . (1)	Autoradio <i>oli tallella</i> . (V)
	s. 317: --- när de <i>föreslog</i> --- (2)	s. 270: --- <i>ehdottaessaan</i> --- (SF)
	s. 318: Han <i>brydde sig</i> aldrig <i>om</i> att argumentera.	Hän <i>ei</i> koskaan <i>viitsinyt</i> väitellä. (V)

	(1)	
255.	Rävungen kanske försöker <i>äta upp</i> tjädern. (1)	Ketunpoikanen ehkä <i>pistaa</i> metson <i>poskeensa</i> . (V + S)
256.	Men förmodligen <i>drar</i> den <i>sig undan</i> . (3a)	Mutta todennäköisesti se <i>vetäytyy piiloon</i> . (V + S)
257.	--- <i>köpte upp</i> hans tavlor --- (1)	--- <i>ostamaan</i> hänen taulujaan --- (V)
258.	--- att en morgonsol var att <i>föredra</i> framför en kvällssol. (2)	--- että aamuaurinko <i>oli toivottavampi</i> kuin iltaurinko. (V)
259.	--- om en sedelbunt inte <i>skalades av</i> --- (1)	s. 271: --- jos setelinippu <i>ei ohentunut</i> --- (V)
	s. 319: --- att dom inte <i>inser</i> --- (3b)	--- --- <i>etteivät tajua</i> --- (V)
261.	--- när dom <i>lägger sig i</i> vad andra gör. (1)	--- kun <i>sekaantuvat</i> toisten tekemisiin. (V)
262.	Jag <i>har</i> aldrig <i>lagt mig i</i> vad någon har gjort. (1)	Minä <i>en ole</i> koskaan <i>sekaantunut</i> kenenkään toisen tekemisiin. (V)
263.	--- <i>lagt sig i</i> andra människors beslut --- (1)	--- <i>puuttunut</i> toisten päätöksiin --- (V)
264.	Minnet av de besvärliga människorna <i>kom över</i> henne --- (3a)	Muisto hankalista ihmisistä <i>tuli</i> Lindan <i>mieleen</i> --- (V + S)
265.	--- som råkat <i>trampa in</i> genom dörren till hans ateljé. (1)	--- joka oli sattunut <i>astumaan</i> hänen ateljeensa ovesta <i>sisään</i> . (V)
266.	--- vad hon <i>ställde till</i> med. (1)	--- mitä hän <i>sai aikaan</i> . (V)
267.	Den här dagen <i>hade</i> hon <i>rufsats ihop</i> håret till en knut i nacken. (1)	Tänään hän <i>oli sitaissut</i> hiuksensa sykkyrälle niskaan. (V)
268.	Anna <i>ryckte till</i> . (1)	Anna <i>hätkähti</i> . (V)
269.	Det kom som en främmande doft ur boken när jag <i>slog upp</i> den. (1)	Kun <i>avasin</i> kirjan, siitä nousi ikään kuin vieras tuoksu. (V)
	s. 320: Men Anna <i>genomskådar</i> mig kanske. (2)	s. 272: Mutta ehkä Anna <i>näkee lävitseni</i> . (V)
271.	De <i>gick in</i> i vardagsrummet. (3b)	He <i>menivät</i> olohuoneeseen. (V)
272.	--- Linda <i>insåg</i> att hon inte alls kände Anna. (3b)	--- Linda <i>tajusi</i> , ettei hän tuntenut Annaa lainkaan. (V)
273.	--- man <i>upptäcker</i> att man har blivit någons bästa vän. (3b)	--- he <i>huomaavat</i> tulleensa jonkun parhaaksi ystäväksi. (V)
274.	Linda <i>insåg</i> att det nu inte fanns någon fortsättning --- (3b)	Linda <i>tajusi</i> että --- ei ollut jatkoa. (V)
275.	Anna <i>vände sig</i> inte <i>om</i> . (4)	Anna <i>ei kääntynyt</i> . (V)
276.	Linda <i>väntade ut</i> rörelsen som aldrig kom. (3a)	Linda <i>odotti</i> liikettä, jota ei koskaan tullut. (V)
277.	Varför <i>använde</i> du mitt namn --- (2)	Miksi <i>käytit</i> minun nimeäni --- (V)

278.	Linda försökte <i>avläsa</i> ryggen --- (3a)	Linda yritti <i>lukea</i> selästä <i>jonkin vastauksen</i> --- (V + S)
	s. 321: Anna brast i skratt och <i>vände sig om</i> . (4)	Anna purskahti nauruun ja <i>kääntyi</i> . (V)
280.	--- var den känsla Anna <i>pumpade in</i> i sitt skratt äkta eller inte? (1)	--- oliko tunne, jota Anna nauruunsa <i>pumppasi</i> , aito vai ei? (V)
281.	Det borde inte vara svårt att <i>räkna ut</i> . (3b)	s. 273: Sitä ei pitäisi olla kovin vaikea <i>päätellä</i> . (V)
282.	--- varför jag <i>använde</i> ditt namn? (2)	--- miksi <i>käytin</i> sinun nimeäsi? (V)
283.	--- om han <i>upptäckte</i> --- (3b)	--- jos <i>saisi selville</i> --- (V)
284.	--- att jag <i>tagit in</i> på det hotell --- (3b)	--- että olin <i>asettunut</i> siihen hotelliin --- (V)
285.	--- där vi <i>hade upptäckt</i> varandra --- (3b)	--- jossa <i>olimme huomanneet</i> toisemme --- (V)
286.	De väntade tills telefonsvararen <i>slog på</i> . (1)	He odottivat, kunnes vastaaja <i>meni päälle</i> . (V)
287.	Jag <i>har letat efter</i> min far. (1)	<i>Olen etsinyt</i> isääni. (V)
	s. 322: --- för att inte <i>avslöja</i> några detaljer --- (2)	--- <i>olla paljastamatta</i> mitään yksityiskohtia --- (V)
289.	Linda <i>letade efter</i> tecken på en lögn --- (1)	s. 274: Linda <i>etsi</i> valheen merkkejä --- (V)
	s. 323: --- <i>plocka in</i> berusade personer --- (1)	--- <i>poimia kyytiin</i> juoppoja --- (V + S)
291.	Jag <i>tog med</i> fjärilen --- (3a)	<i>Otin</i> perhosen <i>mukaan</i> --- (V)
292.	När jag <i>insåg</i> att allt bara varit inbillning--- (3b)	Kun <i>tajusin</i> , että kaikki oli ollut pelkkää kuvitelmaa --- (V)
293.	--- att jag inte förmår <i>tränga igenom</i> --- (3a)	--- etten pysty <i>tunkeutumaan</i> --- läpi. (V)
294.	Hon <i>la på</i> --- (3b)	Hän <i>sulki</i> puhelimen --- (V)
295.	Jag vill att du <i>följer med</i> . (4)	s. 275: Haluan että <i>tulet mukaan</i> . (V)
296.	Jag kan <i>följa med</i> dig. (4)	Voin <i>lähteä mukaasi</i> . (V)
297.	--- dom låter mig <i>följa med</i> in. (4)	--- antavatko he minun <i>tulla</i> sisälle asti. (V)
298.	Ann-Britt Höglund <i>kom ut</i> i reseptionen på polishuset för att hämta Anna. (4)	Ann-Britt Höglund <i>tuli</i> hakemaan Annaa poliisitalon aulasta. (V)
	s. 324: --- som <i>föredrar</i> unga män --- (2)	--- joka <i>pitää enemmän</i> nuorista miehistä --- (V)

300.	--- hade <i>börjat gå upp</i> i vikt. (3a)	--- <i>oli lihonut.</i> (V)
301.	Jag vill att Linda är <i>med</i> --- (1)	Haluan että Linda <i>tulee mukaan</i> --- (V)
302.	Jag <i>kan krångla till</i> det --- (1)	Minä <i>voin käydä hankalaksi</i> --- (V)
303.	--- hon <i>ska sitta med.</i> (1)	--- hän <i>on paikalla.</i> (V)
304.	--- om han <i>vill ha dig med</i> --- (1)	--- <i>huoliiko</i> hän sinut <i>mukaan</i> --- (V)
305.	Ann-Britt Höglund <i>släppte in</i> dem --- (1)	Ann-Britt Höglund <i>päästi</i> heidät <i>sisään</i> --- (V)
306.	--- <i>marscherade iväg</i> åt ett annat håll. (1)	--- <i>marssi</i> toiseen suuntaan. (V)
307.	Hon <i>sköt upp</i> dörren. (4)	Hän <i>työnsi</i> oven <i>auki.</i> (V)
308.	Jag vill att Linda är <i>med</i> --- (1)	s. 276: Haluan että Linda <i>on läsnä</i> --- (V)
309.	Jag tror inte hon ville <i>vara med</i> --- (1)	Luulen ettei hän halunnut <i>olla mukana</i> --- (V)
	s. 325: --- men han <i>tillät</i> henne inte --- (2)	--- mutta hän <i>ei päästänyt</i> Annaa --- (V)
311.	--- att <i>slippa undan.</i> (3a)	--- <i>pakoon.</i> (S)
312.	--- inte <i>kunde återvända</i> till friheten. (3a)	--- ei enää <i>pääsisi takaisin</i> vapauteen. (V)
313.	--- en penna som <i>ramlat ner</i> på golvet --- (1)	--- lattialle <i>pudonnutta</i> kynää --- (SF)
314.	--- <i>utbytte</i> Linda och hennes far en hastig blick. (3b)	--- Linda ja hänen isänsä <i>vilkaisivat</i> nopeasti <i>toisiaan.</i> (V)
315.	--- Anna <i>gått hem</i> --- (1)	--- Anna <i>oli mennyt kotiinsa</i> --- (V)
316.	--- försökte <i>anteckna</i> --- (2)	--- yritti <i>kirjata</i> (keskustelun kulun) <i>muistiin</i> --- (V + S)
317.	--- hur samtalet <i>hade framskridit.</i> (3b)	--- <i>keskustelun kulun</i> --- (S)
318.	--- dialogen <i>växte långsamt fram.</i> (1)	s. 277: --- vuoropuhelu <i>keriytyi</i> vähä vähältä <i>esiin.</i> (V)
	s. 326: Linda <i>upptäckte</i> det --- (3b)	Linda <i>huomasi</i> sen --- (V)
320.	--- man <i>läser i</i> min dagbok. (1)	--- <i>päiväkirjaani luetaan.</i> (V)
321.	Därför att jag <i>tänkt efter.</i> (1)	Koska <i>olen miettinyt</i> asiaa. (V)
	s. 327: --- <i>kom vi på</i> att vi båda hade en passion för fjärilar. (1)	s. 278: --- <i>tajusimme</i> , että meillä molemmilla on intohimo perhosiin. (V)
323.	Hörde du henne nånsin <i>tala om</i> att hon var rädd för nånting? (3a)	Kuulitko koskaan hänen <i>sanovan</i> , että hän olisi pelännyt jotain? (SF)
324.	Men här <i>snubblade</i> hon <i>till.</i> (1)	Mutta tässä kohden Anna <i>kompastui.</i> (V)
325.	Hon <i>undanhåller</i> nånting om sitt	Hän <i>salaa</i> jotain suhteestaan --- (V)

	förhållande --- (3a)	
326.	--- ska jag behöva <i>upprepa</i> det? (2)	--- minun pitää se <i>toistaa</i> ? (V)
327.	--- <i>letade efter</i> din far? (1)	--- <i>olit</i> --- <i>etsimässä</i> isääsi? (V)
	s. 328: --- hade han <i>rätat på sig</i> i stolen --- (1)	s. 279: --- isä <i>oli ryhdistäytynyt</i> tuolissaan --- (V)
329.	Om den nu egentligen nånsin varit på väg att <i>byggas upp</i> på nytt. (3b)	Jos se nyt itseasiassa oli koskaan ollut <i>korjautumassakaan</i> . (V)
	s. 329: Törs jag <i>fråga om</i> varför du slutade? (1)	Rohkenenko <i>kysyä</i> , miksi lopetit? (V)
331.	--- vad man väljer att <i>använda</i> sina pengar till. (2)	s. 280: --- mihin ihminen haluaa rahansa <i>käyttää</i> . (V)
332.	Här <i>hade</i> hennes far <i>slagit om</i> --- (1)	Tässä isä <i>oli vaihtanut</i> tyyliä --- (V + S)
333.	--- <i>lutat sig fram</i> mot Anna --- (1)	--- <i>kumartunut</i> --- Annaa kohti --- (V)
334.	Nån <i>högg av</i> henne huvudet och händerna. (4)	Joku <i>hakkasi</i> hänen päänsä ja kätensä <i>irti</i> . (V)
335.	Hon <i>drog snabbt tillbaka</i> slutsatsen. (1)	Hän <i>veti</i> kiireesti johtopäätöksen <i>takaisin</i> . (V)
	s. 330: Kanske <i>hör vi av oss</i> igen. (3a)	Voi olla että <i>otamme</i> uudelleen <i>yhteyttä</i> . (V)
337.	Han <i>hade följt</i> dem <i>ut</i> i receptionen. (1)	Isä <i>oli saattanut</i> heidät aulaan. (V)
338.	Och väntar bara på vad som <i>ska komma ut</i> . (4)	Ja odottaa vain, mitä sieltä <i>tulee ulos</i> . (V)
339.	Linda <i>sköt undan</i> sina papper --- (3a)	Linda <i>työnsi</i> paperinsa <i>syrjään</i> --- (V)
340.	--- <i>sträckte på</i> ryggen. (1)	--- <i>venytteli</i> selkänsä. (V)
341.	Sen <i>ringde</i> hon <i>upp</i> sin fars mobiltelefon. (1)	Sitten hän <i>soitti</i> isänsä matkapuhelimeen. (V)
342.	Att hon inte helt talar sanning kan vi <i>utgå ifrån</i> . (3b)	Voimme <i>lähteä</i> siitä, ettei hän puhunut pelkästään totta. (V)
343.	--- hennes far <i>har kommit tillbaka</i> . (1)	s. 281: --- hänen isänsä <i>on</i> tosiaan <i>tullut takaisin</i> . (V)
344.	Kurt Wallander <i>kom hem</i> till Mariagatan --- (1)	Kurt Wllander <i>tuli kotiin</i> Mariagatanille --- (V)
345.	--- han <i>hade börjat utveckla</i> sina tankar --- (3b)	--- isä <i>oli alkanut keriä auki</i> ajatuksiaan --- (V)
346.	--- Annas far <i>hade återvänt</i> --- (3a)	--- Annan isän <i>tulleen takaisin</i> --- (SF)
347.	När han <i>la på</i> luren --- (3b)	Kun isä <i>laski</i> kuulokkeen --- (V)
	s. 422:	s. 360:

	Linda stod utanför Annas dörr och tänkte att hon borde <i>sparka in</i> den. (1)	Linda seisoi Annan oven ulkopuolella ja ajatteli, että hänen pitäisi <i>potkaista se sisään</i> . (V)
349.	Som var den enda hon just nu <i>brydde sig om</i> . (1)	Joka oli ainoa, josta hän juuri tällä hetkellä <i>välitti</i> . (V)
350.	--- som om hon <i>insåg</i> vad som hade hänt --- (3b)	--- kuin hän olisi --- <i>tajunnut</i> , mitä oli tapahtunut --- (V)
351.	Hon <i>kände i</i> fickorna --- (1)	Hän <i>tunnusteli</i> taskujaan --- (V)
352.	--- hon visste att hon <i>lämnat igen</i> reservnycklarna --- (1)	--- tiesti <i>palauttaneensa</i> vara-avaimet --- (SF)
353.	<i>Finns bilen överhuvudtaget kvar?</i> (1)	<i>Onko auto edes paikallaan?</i> (V)
354.	Hon <i>gick ner</i> på gården --- (1)	Hän <i>meni</i> pihalle --- (V)
355.	Så <i>kom</i> hon <i>tillbaka</i> . (1)	Sitten tämä <i>oli tullut takaisin</i> . (V)
356.	--- oron <i>hade övergått</i> till att handla om henne. (3a)	--- huolenaiheena <i>oli</i> hän. (V)
357.	Hon <i>insåg</i> plötsligt vad det var som gjorde henne förvirrad. (3b)	Yhtäkkiä Linda <i>tajusi</i> , mikä häntä hämmensi. (V)
	s. 423: --- <i>vände om</i> och hämtade Annas bil. (4)	s. 361: --- <i>kääntyi takaisin</i> ja haki Annan auton. (V)
359.	--- som <i>kände igen</i> Linda --- (3a)	--- joka <i>tunsi</i> Lindan --- (V)
360.	Linda <i>gick in</i> --- (3b)	Linda <i>meni asuntoon</i> --- (V + S)
361.	--- <i>drog återigen in</i> den konstiga lukten i näsan. (3b)	--- <i>nuuhki</i> taas outoa hajua. (V)
362.	Varför är det ingen som <i>undersöker</i> den? (2)	Miksi kukaan ei <i>tutki</i> sitä? (V)
363.	Här <i>kommer</i> nån <i>in</i> . (3b)	Joku <i>tulee sisään</i> . (V)
364.	--- nån öppnar och <i>går in</i> . (3b)	--- joku avaa sen ja <i>astuu sisään</i> . (V)
365.	Zebbran bedövas och <i>förs bort</i> --- (3a)	Seepira huumataan ja <i>viedään pois</i> --- (V)
366.	--- grannfrun <i>träder in</i> i bilden. (3a)	--- naapurinrouva <i>astuu</i> kuvaan <i>mukaan</i> . (V)
367.	Linda <i>såg sig omkring</i> . (1)	Linda <i>katseli ympärilleen</i> . (V)
368.	--- jag kan inte <i>genomskåda</i> den tomheten. (2)	--- enkä kykene <i>näkemään</i> tyhjyyden läpi. (V)
369.	--- som kunde <i>bidra</i> med informationer. (2)	--- joka olisi pystynyt <i>antamaan</i> tietoja. (V)
370.	Alltså måste hon <i>övergå</i> till Anna. (3a)	Lindan oli siis pakko <i>siirtyä</i> Annaan. (V)
	s. 424: --- den sten hon redan <i>sparkat till</i> . (1)	--- kivi, jota hän <i>oli</i> aikaisemmin <i>potkaissut</i> . (V)

372.	Jassar <i>höll på</i> att sopa utanför sin butik. (1)	Jassar <i>lakaisi</i> kauppansa edustaa. (V)
373.	<i>Har du kommit på</i> nåt mer? (1)	<i>Onko</i> sinun <i>mieleesi tullut</i> mitään uutta? (V + S)
374.	Det du tyckte <i>såg ut</i> som en tjej som klängde --- (3b)	s. 362: Se mikä sinusta <i>näytti</i> tarrautuvalta tytöltä --- (V)
375.	Jassar <i>såg</i> bekymrad <i>ut</i> . (3b)	Jassar <i>näytti</i> huolestuneelta. (V)
376.	--- för att hämta bilen och <i>åka ut</i> till Henriettas hus. (1)	--- hakemaan autoa <i>ajaakseen</i> Henriettan talolle. (SF)
377.	Jag <i>gick hem</i> till henne --- (1)	<i>Menin</i> hänen <i>asunnolleen</i> --- (V)
378.	Jag försöker <i>lista ut</i> var hon befinner sig. (1)	Yritän <i>selvittää</i> , missä hän on. (V)
379.	När jag har hittat henne <i>tar jag med</i> henne upp till er. (3a)	Kun löydän hänet, <i>tuon</i> hänet sinne teidän luokseen. (V)
	s. 425: --- som om han <i>genomskådade</i> henne. (2)	--- kuin Stefan Lindman <i>olisi nähnyt</i> hänen <i>lävitseen</i> . (V)
381.	--- när alla <i>påminner</i> mig om det? (2)	--- kun kaikki <i>muistuttavat</i> minua siitä? (V)
382.	Hon <i>avslutade</i> samtalet --- (2)	Hän <i>lopetti</i> puhelun --- (V)
383.	--- <i>stängde av</i> mobilen --- (3a)	--- <i>sammutti</i> puhelimen --- (V)
384.	--- <i>slog på</i> den igen. (1)	--- <i>laittoi</i> puhelimen takaisin <i>päälle</i> . (V)
385.	Hon <i>for ut</i> till Henriettas hus. (1)	Hän <i>ajoi</i> Henriettan talolle. (V)
386.	Hon <i>såg bort</i> mot det ställe --- (3b)	s. 363: Hän <i>katsoi</i> sinne <i>päin</i> --- (V)
387.	Röken <i>slets sönder</i> av vindbyarna. (1)	Tuulenpuuskat <i>hajottivat</i> savupatsaan. (V)
388.	Hon <i>gick in</i> på gården --- (3b)	Hän <i>käveli</i> pihaan --- (V)
389.	--- som om hon <i>förberedde sig</i> --- (2)	--- aivan kuin <i>olisi valmistautunut</i> --- (V)
390.	--- för att <i>gå ner</i> i ett par startblock. (1)	--- <i>asettumaan</i> lähtötelineisiin. (V)
391.	<i>Kom in</i> och sätt dig. (3b)	<i>Tule sisään</i> ja käy istumaan. (V)
	s. 426: Hon <i>såg sig omkring</i> --- (1)	Hän <i>katseli ympärilleen</i> --- (V)
393.	Henrietta <i>ställde fram</i> en termos --- (3b)	Henrietta <i>kattoi pöytään</i> termospullon --- (V + S)
394.	Hon <i>hade ställt ner</i> brickan --- (1)	Henrietta <i>oli laskenut</i> tarjottimen <i>kädestään</i> --- (V + S)
395.	Jag lyckades få henne att <i>medverka</i> . (2)	Sain hänet suostumaan <i>yhteistyöhön</i> . (S)
396.	--- att <i>spela in</i> suckande röster --- (3a)	--- että joku <i>äänitti</i> huokailevia ääniä --- (V)

397.	--- och <i>sammanfoga</i> dem till något som kunde kallas musik. (3a)	--- ja <i>yhdisti</i> ne joksikin, jota saattoi nimittää musiikiksi. (V)
398.	Henrietta <i>gick bort</i> till bandspelaren --- (3b)	Henrietta <i>meni</i> nauhurin <i>luo</i> --- (V)
399.	De <i>satte sig ner</i> . (1)	s. 364: He <i>istuutuivat</i> . (V)
400.	--- som om ljudet <i>återkallade</i> Linda till verkligheten. (4)	--- kuin ääni <i>olisi palauttanut</i> Lindan todellisuuteen. (V)
401.	--- du <i>kommer hit</i> --- (1)	--- <i>tulet tänne</i> --- (V)
402.	--- att <i>hälsa på</i> mig. (1)	--- <i>tapaamaan</i> minua. (V)
	s. 427: Hon <i>tillhör</i> dom --- (3b)	Hän <i>kuuluu</i> niihin --- (V)
404.	--- som <i>står emot</i> frestelsen --- (3a)	--- jotka <i>vastustavat</i> kiusausta --- (V)
405.	--- att Henrietta inte <i>känner till</i> --- (1)	--- <i>ettei</i> Henrietta <i>tiedä</i> --- (V)
406.	--- om Henrietta <i>kände till</i> något. (1)	--- <i>tiesikö</i> Henrietta jotain. (V)
407.	Kanske hon <i>kommer tillbaka</i> --- (1)	s. 365: Ehkä hän <i>tulee takaisin</i> --- (V)
408.	Hon <i>rusade rakt igenom</i> --- (1)	Hän <i>rynnisti</i> suoraan <i>läpi</i> --- (V)
409.	Från ingenstans <i>dök</i> svettdroppar <i>upp</i> i Henriettas panna. (1)	Henriettan otsalle <i>ilmestyi</i> aivan yllättäen hikipisaroita. (V)
410.	<i>Påstår</i> du att jag <i>ljuger</i> ? (2)	<i>Väitätkö</i> että valehtelen? (V)
	s. 428: Jag <i>påstår</i> att du <i>ljuger</i> . (2)	<i>Väitän</i> että valehtelet. (V)
412.	Du vet mycket mer än du <i>låtsas om</i> . (1)	Sinä <i>tiedät</i> paljon enemmän kuin <i>olet tietävinäsi</i> . (V)
413.	--- <i>gått fram</i> till ett fönster. (3b)	--- <i>mennyt</i> ikkunan <i>luo</i> . (V)
414.	--- <i>vände sig om</i> . (4)	--- <i>kääntyi ympäri</i> . (V)
415.	Jag beklagar att jag <i>for ut</i> . (1)	Olen pahoillani, että <i>huusin</i> sinulle. (V)
416.	--- varför du <i>påstår</i> --- (2)	--- miksi <i>väität</i> --- (V)
417.	Linda <i>insåg</i> att Henrietta verkligen var upprörd. (3b)	Linda <i>tajusi</i> , että Henrietta oli tosiaan kuohuksissa. (V)
418.	--- hon <i>stod kvar</i> borta vid fönstret. (3a)	--- <i>seisoi edelleen</i> ikkunan ääressä. (V)
419.	Du <i>påstår</i> igen att jag <i>ljuger</i> ? (2)	s. 366: <i>Väitätkö</i> taas, että minä valehtelen? (V)
	s. 429: Henrietta <i>ryckte till</i> . (1)	Henrietta <i>säpsähti</i> . (V)
421.	Henrietta <i>försvann ut</i> i köket --- (1)	Henrietta <i>meni</i> keittiöön --- (V)
422.	--- <i>kom tillbaka</i> med ett glas vatten. (1)	--- <i>tuli takaisin</i> vesilasi mukanaan. (V)
423.	Jag menade inte att <i>brusa upp</i> . (1)	Ei ollut tarkoitus <i>räyhätä</i> . (V)

424.	Hon <i>kom</i> inte på vad det var. (1)	Hän <i>ei keksinyt</i> , mitä se oli. (V)
425.	Hon <i>insåg</i> samtidigt att samtalet hade misslyckats. (3b)	Samassa hän <i>tajusi</i> , että keskustelu oli epäonnistunut. (V)
	s. 430: --- <i>håller på</i> att döda kvinnor --- (1)	s. 367: --- <i>tappaa</i> naisia --- (V)
427.	Det <i>skymtade förbi</i> --- (1)	Se <i>häivähti ohi</i> --- (V)
428.	Linda <i>tog upp</i> jackan. (3b)	Linda <i>nosti</i> takkinsa. (V)
429.	Samtidigt <i>insåg</i> hon vart Henrietta hade tittat. (3b)	Samassa hän <i>tajusi</i> , mihin Henrietta oli katsonut. (V)
430.	--- började <i>sätta på sig</i> jackan --- (1)	--- ryhtyi <i>pukemaan</i> takkia <i>ylleen</i> --- (V)
431.	Linda <i>satte på sig</i> jackan. (1)	Linda <i>puki</i> takin <i>ylleen</i> . (V)
432.	Henrietta <i>kom efter</i> . (1)	Henrietta <i>tuli perässä</i> . (V)
	s. 431: --- <i>såg sig omkring</i> . (1)	--- <i>katseli ympärilleen</i> . (V)
434.	Hon <i>upprepade</i> mina ord --- (2)	Hän <i>toisti</i> minun sanani --- (V)
435.	--- <i>svängde</i> hon <i>in</i> på parkeringsplatsen --- (1)	s. 368: --- hän <i>kääntyi</i> poliisitalon pysäköintipaikalle. (V)

Förklaringarna till markeringarna i Bilaga 1:

Innan frosten:

Den kursiverade stilen = partikelverben i undersökningsmaterialet

Den understrukna stilen = partikelverben tillsammans med ett reflexivt objekt

Fetstilen = sidnumren i *Innan frosten*

Numren i parenteser (1, 2, 3a, 3b eller 4) =

Den kategori som partikelverben hör till

(grupperna 1 – 3b enligt Johannisson (1955, 164) samt vår egen grupp, grupp 4)

Ennen routaa:

Den kursiverade stilen = översättningsmotsvarigheterna till de svenska partikelverben

Fetstilen = sidnumren i *Ennen routaa*

Bokstäverna i parenteser (V, S, V + S, SF eller Ö):

V = verb som

översättningsmotsvarigheter

S = substantiv som

översättningsmotsvarigheter

V + S = verb tillsammans med ett substantiv som

översättningsmotsvarigheter

SF = satsförkortningar som

översättningsmotsvarigheter

Ö = de övriga fallen